5.

DE SPECIFICORUM REMEDIORUM CVM CORPVSCVLARI PHILOSOPHIA CONCORDIA.

Cui acceſſit DISSERTATIO *de Variâ*

SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM UTILITATE ET USU.

Authore

ROBERTO BOYLE

NOBILI ANGLO, SOCIETATIS REGIÆ SOCIO.

GENEVÆ,

Apud SAMVELEM DE TOVRNES.

M. DC. LXXXVII.

PRÆFATIO AUTHORIS.

SEQUENTIS Tractatus origo, cujus ſub initium mentio fit, non quid adeò fictitium erat, ut Lector fortè quiſpiam ſibi perſuaſerit: at quamvis me reipsâ inviſerit Medicus quidam ſolâ mihi famâ notus, eo omnino conſilio ut ſua contra Corpuſcularem Philoſophiam dubia proponeret, quæ multis mihi expoſuit, quia tamen quæ propiùs in colloquio illo agitata ſunt, paucis exponi nequeunt, non ægrè, credo, Lector feret, ſi ſcopum, metámque huic Tractatui propoſitam, hac præfatione indicavero. Monendus itaque inprimis es, amice Lector, non eſſe hîc expectandam, ut aliqui expectabant, præſcriptionum *Remediorum Specificorum* congeriem; ex ipſo enim titulo ſat ſupérque eluceſcit ſequente Tractatu Philoſophicam contineri ſpeculationem, cùm eò ſpectet, ut oſtendat ſi *Specifica Remedia* dentur, ut dari quædam vero ſimillimum eſt, notas ipſâ experientiâ ipſorum virtutes cum corpuſcularis, ſeu novæ, ut vocant, Phi-

loſophiæ principiis conciliari poſſe, aut eadem certè non evertere, ſi eorundem operationes eorum ope dilucidè fortè explicari nequeant: atque ut ejuſcemodi ſequentis Tractatus agnoſcitur eſſe ſcopus, ita non tam *Medicum* hîc, quàm *Naturaliſtam* agere ſtatui; cùm enim *Phyſicæ* cultores ob latiſſimum hujus ſcientiæ objectum indefinitè inquirere debeant in rerum corporatarum naturam, Phænomenáque, neceſſe omnino eſt, artem medicam, hàncque ſcientiam, licèt modo non eodem, finéque idem circa argumentum occupari.

Variæ enim ſunt noxiæ, innoxiæque humani corporis mutationes, quas *Naturaliſta* intuetur tanquam phænomena tantùm à cauſis naturalibus in corpore animalis producta, dum eaſdem conſiderat Medicus ut morborum ſymptomata, aut remediorum effectus; inde enim ad veritatem inveniendam, hinc ad valetudinem recuperandam juvatur: ſed quia alibi peculiariter examino cognationem diſtinctionémque, inter diſciplinam quam *Naturaliſta*, eámque quam Medicus colit, hujuſce rei hîc mentionem non faciam: fatebor itaque potiùs potuiſſe me haud dubiè ſequentem Tractatum variè locupletare, ſi ex celeberrimi *Villiſii* ſcriptis mutuari quidpiam voluiſſem, ſed præterquam quod ipſius lucubrationes ad manum non erant, nullum volui ab ipſius notionibus præjudicium admittere: eâque eram in mente, non ingratum ei, ad quem ſcribebam, futurum, ſi reſciret quid res ipſa abſque alienâ ope mihi ſuggereret: nunc itaque obſervandum venit, licèt eò rectà ſequens

Tractatus

Tractatus collimet ut corporum quorumdam phænomena explicet, quæ ab uſu *Medica* dicuntur, quóque modo aſcriptos ſibi effectus producere queant, ſpeculationémque magis quàm praxim hæc diſſertatio ſapiat, concluſiones tamen inde ductæ, variæque ab induſtria hac, in qua degimus ætate, rerum hîc contentarum applicationes, practicum quoque Tractatum hunc reddere poterunt: ſæpe enim animadverti, varia remedia, methodóſque etiam inſignes, aut ne commemoratas quidem fuiſſe à Galenicis; eorumque recentioribus antagoniſtis, aut, ſi hæ fortè ab aliis propoſitæ fuerint, idcirco tantùm rejectas fuiſſe has methodos, remediáque, quod quo operarentur modo, prodeſſentve explicari non poſſet, cùm interim dedeceat Medicum id adhibere remedium cujus operandi modum explicare nequeat; quantùm detrimenti ægri patiantur à Medicorum adverſus utile remedium præjudiciis ab eo conjici poterit qui examinare voluerit, quàm multæ prægnantes mulieres, qui veroſimiliter phlebotomiæ uſu ſervari potuiſſent, perierint, quòd adhibita ea non fuerit: quia ſcilicet hoc remedium Medicis authoritate Hippocratis commotis per multa ſæcula diſplicuerat: quapropter ſi objectio contra remedia ſpecifica ita ſolvatur, ut oſtendatur fieri poſſe ut remedia ſpecifica operentur modis mechanicæ Philoſophiæ principiis congruentibus, licèt à vulgari Scholarum doctrinâ alienis; ſi hoc, inquam, Tractatus hic præſtiterit, patentem is Medicis campum aperuerit,

ruerit, alliciétque Medicos, ad multorum remediorum uſum, de quibus aut ne cogitârant quidem, aut quæ præjudicio quodam condemnârunt: cùm autem ſpecifica ſi haberi poſſint, manifeſtam nullam alicujus domini virtutem prodant, reliquíſque, cæteris paribus, remediis mitiùs operentur, omnino cenſeo futurum ut citiùs morbi faciliùs tutiúſque curentur, ſi revocentur ea ad uſum, animentúrque Medici tum ad nova *adinvenienda, tum ad hactenus inventa adhibenda: Eſt aliquid prodire tenus, ſi non datur ultra.*

EDITORIS

EDITORIS PRÆFATIO.

QVædam, de quibus hîc agit, argumenta, obiter Author proponit in Libro inſcripto, Vtilitas Experimentalis Philoſophiæ, *dudum edito, ſed contigit ut diſſertationem hanc de* Specificis *utilitatéque ſimplicium medicamentorum ſcribere coactus fuerit in pago ubi liber ille ad manum non erat, quid quod in memoriam revocare non poterat omnia in eo jam à ſeptemdecim, aut octodecim annis ſcripta: quapropter licèt diligenter animadverteret, ne quidquam in eo Tractatu ſcriptum, in hoc repeteret quantumvis ad rem præſentem illud faceret; cùm tamen poſtquam hic Tractatus prelo commiſſus eſſet, alterum recuperâſſet, quem pluribus annis non viderat, eadem comperit in utroque libro commemorata: quod licèt nonnihil moleſtè ferat, eo tamen minus, quòd pauca ſint novis comparata, eóque modo propoſita, ut meræ perſpicaci Lectori repetitiones videri non poſſint: & quamvis Tractatus præmemoratus argumenta quædam quibus ſimplicium medicamentorum uſus inculcatur, obiter attingat, attamen præterquam quod plura in ſequente Tractatu commemorentur, illic ea tantùm digito quaſi monſtrantur, cùm hîc fusè, varièque illuſtrentur: quia autem Liber ſuperiùs commemoratus per multos annos rarus admodum fuit, non illibenter, qui eo carent, quædam ibidem contenta, hîc reperient, cùm autem hanc Diſſertationem latinitate*

nitate

nitate donandam Author præciderit, cenſuit nihil ſe latinis Lectoribus non gratum facturum ſi quædam ex libro nondum latinè edito mutuaretur.

Nihil ulterius de rebus in utroque hoc Tractatu contentis ſuperaddam cùm appoſiti, utrique, tituli nobiliſſimi Authoris ſcopum indiciis haud obſcuris indicent: illud tantùm dicam priore Tractatu id reipsâ effectum eſſe, quod nullus hactenus molitus fuerat: eo enim maximi ſanè momenti objectio adverſus novam Philoſophiam, ſeu corpuſcularem planè, plenèque diluitur: ea autem objectio à Remediis Specificis *petitur, quorum hactenus virtutes, operationéſque corpuſcularis Philoſophiæ principiis minimè congruas è doctis etiam non pauci cenſuerunt: quare non Philoſophis tantùm ſpeculationi deditis gratum quid hujuſce difficultatis ſolutione prænobilis hic Author præſtat: ſed & Medicis perutile quid dum quædam hinc, inde principia inſinuat, quibus & tuta, ſecuráque omnis eventûs praxis inniti queat, ipſique præſcriptionum ſuarum rationem reddere poſſint, earum præſertim quæ* Specifica Remedia *continent, quarum operationes non aliter ægris hactenus explicare potuimus, quàm* Specificæ, *hoc eſt occultæ qualitatis ope.*

Tractatus huic annexus, ſeu adhortatio ad Simplicium Medicamentorum uſum, *tam publicæ latèque patentis utilitatis eſt, ut vel hoc nomine Authori noſtro Genus humanum multùm debeat: iis enim rationis experientiæque momentis ut & Diſſertatio prior, innititur, quibus Authoris fama, tum domi, tum foris, ubi vulgò* Philoſophus Britannicus *audit, inſiſtere poſſit.*

DE

DE SPECIFICORUM REMEDIORUM CUM CORPUSCULARI PHILOSOPHIA CONCORDIA.

PRÆFATIO *ad Amicum ſummè eruditum* D. F.

CUM è poſtremo noſtro colloquio animadvertiſſem à corpuſculari te Philoſophia deterreri argumento quodam, ab arte ipſa Medica, quam profiteris, experientiáque ducto, quòd ſcilicet ſpecificorum remediorum virtus ipſi minimè congruat : quia mechanicam quam tantopere amo hypotheſim, à te quem tanti facio, negligi nollem, hunc idcirco tractatulum tibi exhibendum cenſui, licèt quædam tantùm ſit ampliatio quorumdam ex iis, quæ jamdudum amici cujuſdam gratiâ, de origine ac productione qualitatum occultarum obſervâram : quamvis enim futurum non exiſtimem ut levioribus hiſce tibi fiat ſatis, tibi, inquam, maturo judicio, ac præſtanti eruditione Viro, iis tamen fortè fiet, ut opineris fieri omnino poſſe ut peritior quiſpiam eas difficultates penitus exhauriat, ſuperetque, quos imperitior ego elevare queam.

Occultæ remediorum ſpecificorum qualitates hîc loci non ſunt prætermittendæ : neque enim aliarum occultarum moræ curioſitatem tantùm noſtram irritant, ſed & valetudinem noſtram propiùs ſpectant : ac deinceps majoris longè momenti futuræ ſunt, quàm multi ſibi fingant, utut ſit, operæ fortè pretium fuerit eas hîc paucis vel idcirco tantùm expoſuiſſe quòd non pauci eruditi Medici, ut nonnulli ex ipſis mihi ſignificârunt, vel hoc nomine corpuſcularem Philoſophiam vel rejiciant, vel non tanti faciant, quòd ſpecifico-

rum remediorum virtutibus conciliari eam non poſſe putent, quaſi harum neque generalem, neque particularem reddere rationem queat.

Triplex omnino qualitatis genus *ſpecificarum* nomine à Medicis comprehendi comperio: à quibuſdam enim ſpecificam habere qualitatem remedium dicitur, quia ſcilicet particulari cuipiam corporis parti peramicum eſt, puta cordi, cerebro, oculo, &c. ab aliis ſpecifica qualitate attrahere dicitur, atque evacuare determinatum quempiam humorem, ut choleram, phlegma, &c. ſed frequentiùs longè remedium *ſpecificum* perhibetur, quòd hunc illumve particularem morbum ut pleuritidem, aſthma, colicam, hydropem, &c. occultâ quâdam proprietate curare dicitur: quocirca cùm hoc præcipuè ſenſu, vocabulum hoc, *ſpecificum*, à Medicis uſurpetur, eodem illud ſenſu ſequente in diſſertatione plerumque accipiam, quamvis ubi res poſtulabit, aut occaſio ſeſe dabit, geminos alios ſenſus neglecturus non ſim.

Prius tamen quàm ad particularia gradum faciam, non abs re fuerit, ut omnis errori præripiatur locus, indicare quo ſenſu vocem hanc *ſpecificum* ſequente in Tractatu accepturus ſim, maximè in poſtrema trium præmemoratarum acceptionum.

Nomine itaque *Remedii Specifici* nequaquam illud intelligo quòd eum, adverſus quem natum eſt, morbum ſemper ſi adhibeatur curaturum ſit: neque enim in ejuſmodi remedium unquam incidi: neque illud ſpecificum volo, quod neque catharticâ, neque diureticâ, neque ſudorificâ reliquorum remediorum more virtute agit, ſed arcanâ quadam, quam nullus explicet proprietate: per remedium itaque ſpecificum illud intelligo quod perſæpe, aut certè plerumque, vel inſigniter ægrotum alleviat, vel vulgaribus certè remediis potentiùs, ſive interim omnino curet, necne, aut multum morbum ipſius imminuat, quodque virtute quadam peculiari agit: cæterum ſi quâ laudabili donatum ſit qualitate: ſalutaris tamen ipſius effectus immeritò aſcriberetur, ei, quam poſſidet, manifeſtæ illius qualitatis intentioni, puta caloris, frigoris, amaroris, virtutis ſudorificæ, &c.

Duæ magni momenti quæſtiones circa ſpecificas remediorum virtutes proponi poterunt: quæri itaque primò poterit, an ſpecifica ulla exiſtant remedia, ſecundò an his, ſi dentur, mechanica hypotheſis adaptari queat.

Harum quæſtionum prior duplicem pati ſenſum poterit, vel enim proponi poteſt comparatè ad eam quam jam rerum habemus cognitionem, vel comparatè ad eam quam temporis progreſſu acquirere poſſumus.

Sensu poſtremo (ut hîc loci hoc primùm expediam) neutram contradictionis partem propugnandam ſuſcipiam: neque enim ſpes tantùm me aliqua tenet, ſed ea omnino in opinione ſum, futurum aliquando ut ſagacium hominum induſtriâ, plerarumque earum qualitatum quas occultas dicimus, cauſæ detegantur, necnon & ſpecificarum quæ remediis aſcribuntur, virtutum: aliunde, omnino vereor ne non eo homines, quem optarem, ſucceſſu, inveſtigent veras, immediataſque cauſas effectuum ſalutarium quorumdam remediorum.

diorum, etiam inſtrumentorum ope, effectuum,inquam,ſalutarium, qui à delicatis admodum nec communibus texturis oriuntur, motibuſqúe miro quodam modo, quique noſtros ſub ſenſus non cadunt, directis : quæ quidem conjectura eò veriſimilior futura eſt, ſi mirabiles illos idioſyncraſias diſpoſitionum conſideremus, quarum optimorum Scriptorum libri varia nobis ſuppeditant exempla : quibus non pauca, ſi opus foret, à me ipſo obſervata ſuperaddere poſſem : quamvis autem non me lateat,non improbabilem aliquorum ejuſmodi reddi rationem poſſe, ut quorumdam à caſeo, felibuſqúe horroris : ejuſmodi tamen explicationes ad alia extendi non poſſe puto, quæ hîc nominari poſſent, ſi hoc ea loco examinanda forent.

Quod ad priorem quæſtionis ſuperiùs propoſitæ ſenſum attinet, fateor ad affirmativam me magis propendere partem, quantum conjicere mihi licuit ex iis Medicorum ſcriptis quæ in manus meas inciderunt : quod idcirco addo quòd privatis quibuſdam derogare nollem qui ſæculo adeò curioſo ac ſagaci, profundiorem fortè rerum cognitionem aſſecuti ſunt, quam ii Medici qui de occultis, ſpecificiſqúe remediorum qualitatibus cogitata ſua publicârunt : fuêre, ſcio, ſemper, nec deſunt adhuc Medici dogmatici, qui ſcholaſticæ Philoſophiæ principiis, ut contendunt, freti, nullas medicas admittunt virtutes, quas manifeſtas ad qualitates reduci non poſſe exiſtiment : ſed de his meritò conqueritur alicubi Galenus, quòd vel *Materiam facti*, ut aiunt, omnino negent, vel cauſas iis quos explicare nituntur, effectibus omnino impares afferant : quod autem ad me ſpectat, tantum abeſt ut credam ab ejuſmodi hominibus rationes, quibus cuiquam fiat ſatis, occultiorum medicamentorum, virtutem afferri poſſe,ut contra exiſtimem obvias etiam familiareſqúe ſimplicium virtutes, eorum principiis dilucidè explicari ab iis non poſſe.

Omnino itaque cenſeo ſenſu prius expoſito, quædam reipſâ extare remedia, quæ *ſpecifica* dici mereantur.

Hanc autem opinionem variæ mihi rationes perſuaſerant, atque ut ab ea primùm quæ minoris momenti eſt, incipiam : huic ſententiæ ſuffragantur plurimi eruditi Medici tum recentiores, tum antiqui, atque ipſe etiam locis non paucis Galenus : ubi enim, memini, (*Galen. de ſimp. Med. fac. lib.* 11.) de ſpecifico quodam contra morſum canis rabidi remedio agit, cujus virtutem occultæ cuipiam qualitati, aut ut ipſe loquitur, totius ſubſtantiæ proprietati aſcribit, hac occaſione pollicetur, librum ſe de iis quæ eo modo operantur, conſcripturum : qui liber ſi cum aliis ipſius operibus ad nos perveniſſet, eum enim alicubi tanquam ſcriptum citat, non pauca fortè in opinionis noſtræ firmamentum ſuppeditâſſet.

Quamvis autem in rebus merè Philoſophicis, parum authoritate ſolâ commovear, unanimis tamen hac in controverſia plurium doctorum Medicorum conſenſus, eò majoris momenti eſt, quòd eorum plerique quotidianæ praxeos opportunitate obſervare facilè potuerint, utrum necne, remedia quædam *ſpecifica* dici mererentur : horum porro authoritas eò majorem noſtro in caſu

vim obtinet, quòd nullum ſub artem ſuam celebriores maximè cadere effectum velint cujus ipſi cauſam aſſignare nequeant: deinde paritate quadam rationis, ut *ſpecifica* admittam, inducor: certum enim omnino eſt varios eſſe periculoſos admodum morbos, quos exigua admodum veneni portio produxerit, quod tam terrorum effectuum cauſa non extitit, manifeſtà ullà qualitate, ſive prima, ſive ſecunda, ſive tertia; hæc eſt enim qualitatum non admodum, meo quidem judicio, accurata apud Medicos deciſio, ſeu diſtinctio.

Hac occaſione caſum quempiam ſanè mirum ſuperaddam, ſuper quo, ſtatim ferè, ubi res contigiſſet, expertus me *Oculiſta* conſuluit: caſus autem is ita ſe habebat: cùm quidam in multam lucem lecto ſe continuiſſet, ut ſupinus fortè jacebat, grandiorem ex lecti umbellâ imminentem ori araneam conſpexit, quare cùm ſupinæ, uxorem, quæ fortè in cubiculo aderat, negligentiæ accuſaſſet, ſcopas illa in ſuperiorem umbellæ partem ut aranea excuteretur, impegit, ſed pediculis illa ſe ſuis, ne avelleretur, defendit; moxque ſive perterrita, ſive violentâ hac ſuccuſſione irritata, demiſit rectà in apertum aſpicientis eventumqúe expectantis oculum guttulam liquoris cujuſpiam, cujus quidem ille, cùm acrimoniam nullam ſentiret, ſed ſenſibilem potiùs frigiditatem perciperet, rationem nullam habuit, neglexitqúe: quare veſtibus ſe ſuis cætera nihil ſolicitus circumcinxit: ſed non ita diu poſt, cùm alterum oculum digito detergeret, ſubitò ſe ſeu coclitem, invocatâ fruſtra aſtantium ope, ſenſit: oculus enim in quem aranea guttulam demiſerat, licèt nullam in eo aſtantes mutationem percipere poſſent, videndi facultate omnino privatus fuit: eum itaque de quo ſupra, Oculiſtam conſuluit: utrùm autem viſum necne poſtea recuperârit, compertum non habeo, cùm fruſtra & ego & Oculiſta, domum in qua degebat, quod fortè malè eam deſignâſſet, reſcire conati eſſemus: hoc mihi in mentem revocabat, miratum me aliquando eſſe, muſcas longè citius ab araneis interficiendas, quàm ſi vel earum capita reſecentur, vel aciculis, acubuſve, perforentur.

Ut autem ad ea, quæ exigua ſæpe veneni quantitas gignit, mea ſeſe iterum oratio convertat: hinc meo quidem judicio facilè quis concluſerit, remedia appropriata, copioſiùs præſertim adminiſtrata, inſignes admodum in corpore humano mutationes in melius producere poſſe: ſed quis fortè reſponderit, damnum inferri facilius, quàm procurari id quod commodum utileque eſt: atque ita omnino rem ſe in genere, habere non diffitebor: in hoc tamen, de quo nunc, caſu, conſiderandum venit, venena quædam, quæ horrenda adeò ſymptomata in corpore producunt, appropriatis ſæpe remediis ſeu antidotis curari: quibus proinde ſanandi facultas ſat magna inſit, ut ordinario naturæ juvantis concurſu venenati humoris efficaciam ſuperent: cujus rei obvium hoc exemplum proponam: ut enim ſuaviùs odora quævis funeſta ſæpe tetriáque in hyſtericis Sympromata gignunt, ita uſtarum plumarum, perdicum puta, gallorum ſylveſtrium vapores tam citò ſæpe ea curat, quàm ſuavis odor eadem produxit: nec ſemel comperi mulieres ejuſmodi

forti ſpiritu cornu cervi, aut ſalis ammoniaci breviori temporis ſpatio ſibi reſtitui, quàm fragrantium odorum vi in paroxyſmum inciderant.

Tertia, præcipuáque ratio, qua ut *Specifica* remedia admittam, inducor, ab experientiâ ducitur, teſtimonium hic Galeni proponere mihi liceret, qui non ſemel aſſerit, ſe propterea, magnam repoſuiſſe virtutem ſpemque contra rabidi canis morſum in cineribus Cancrorum combuſtorum, quòd nullus qui hos adhibuerit, mortuus fuerit: atque ut de eorum utilitate hoc obiter dicam,† addit, licèt miranda prorſus ſit horum cinerum vis, cùm vel ſoli adminiſtrantur, eorum tamen virtutem augeri poſſe, ſi decem partibus cancrorum combuſtorum, partes quinque Gentianæ, aut thuris addiderimus: teſtaceorum porro horum piſcium combuſtorum virtutem, aliquot ante Galenum ſæculis cognitam fuiſſe comperio: eos enim Dioſcorides commendat adverſus eundem, de quo *Pergamenius*, Morbum: ſuperſedebo hoc loco ea recenſere remedia, quæ, licèt à quibuſdam eruditis Medicis laudantur ut ſpecifica, ab aliis tamen aut ut dubia reputantur; aut certè penitus rejiciuntur, cùm convenientiùs ſarque fortè futurum ſit, ſi duo triàve proferamus quæ notiora ſunt.

Quotidianâ penè experientiâ in Italiâ, aliiſqúe calidis regionibus innoteſcit, licèt Scorpionum ſtimuli valde acutum ſæpe dolorem producant, horrendáque ſymptomata, huic tamen malo facilè obviam iri, ſi Scorpio attritus vulneri apponatur, aut oleo Scorpionum pars læſa inungatur (quod idcirco ubique ferè illic reperitur) hoc porro oleum ſuffocatis communi in oleo Scorpionibus diuque Soli expoſito conficitur; cæterum liquor hic nullam manifeſtam præ ſe ferr qualitatem cui indita ipſi ſanandi vis aſcribi poſſit.

Eorum Serpentum morſus, quos ob excitatum vacuâ quadam in caudis veſicâ ſonitum, ſonoros, ſeu *Rattle-Snakes*, Angli dicunt, longè venenatiores, periculoſioreſque Scorpionum ſtimulis ſunt: cujus quidem rei teſtis oculatus, qui plures in Virginia annos vixerat, ubi frequentes admodum ſunt, permirum ſanè mihi exemplum retulit, quod jam referre non vacat; cultores tamen ejus regionis Anglicorum Serpentum morſus feliciter curare ſolent ope cujuſdam plantæ, quæ ab effectibus, nativóque ſolo, *Serpentaria* Virginianæ nomine innoreſcit.

Quòd cortex Peruviana, in Anglia vulgò *Pulvis Ieſuiticus*, dicta, *Specificum* ſit adverſus febres maximè quartanas remedium, plures docti Medici non admittunt modò, ſed propugnant; cujus quidem Celeberrimus meritò Williſius privato quodam mecum in colloquio hoc elogium fecit, ubi aliorum in eandem cenſuram prius inſinuaſſet, *Nobiliſſima* eſt, inquit, quam novimus *Medicina*: quamvis autem examinare nolim, an tam certum tutumque adverſus febres *Specificum* ſit, quàm à non paucis eruditis Medicis vulgò reputatur, *Specificum* tamen remedium omnino reor adverſus febrium intermittentium paroxyſmos, ſi *Specificum* ſenſu ſuperiùs declarato accipimus, cùm longè

† *Galen. de Simpl. Med. fac. l. 11.*

gè majoris virtutis ſit quàm alia remedia antiſcorbutica à pleriſque Medicis per multa ſecula adhibita.

Atque commemorare hîc ipſe poſſem, vidiſſe me lapidem, cujus in hæmorrhagiis ſiſtendis efficacia mira mihi videbatur, aliumque quempiam qui adverſus morbos non paucos mirum in modum valebat, quamvis neutrum obſervârim manifeſta quapiam qualitate agere: alia quædam addere hîc loci particularia poſſem, quæ in confirmationem opinionis noſtræ ab experientia duci poſſunt, niſi aptiùs fortè collocanda forent in reſidua aliqua diſſertationis hujuſce parte.

Scio equidem tria præcipui momenti argumenta, ab iis qui remedia *ſpecifica* rejiciunt, proponi: quidam enim Medici negant ullos remediorum effectus eſſe ejuſmodi, ut ipſa mereantur ſpecifica dici; noſtram alii opinionem amplecterentur, niſi modum quo remedium *ſpecificum* operaretur, inexplicabilem putarent, quod propterea rei eo nomine rejiciunt: alii rurſus, multum ab his diſcrepantes, ea quidem efficacia admodum fatentur, ſed omnem eorum efficaciam à manifeſtis qualitatibus derivant, puta calore, frigore, tenuitate partium, facultate diureticâ, emeticâ, &c. Vnum tantùm ab iis qui remedia ſpecifica rejiciunt proponitur argumentum, ejus fateor momenti roboriſque in ſpeciem, ut hoc loco ſpeciatim illud examinandum judicem, ne fortè niſi dilueretur, non leve contra quæcunque ſequente in diſſertatione dicturi ſumus, præjudicium concitaret. Dici enim poterit medicinam interiùs ſumptam in Stomacho, viſceribuſque multum immutandam digeſtione, alimentiſque illic præviis, magnamque illius partem inter excrementa proſcribendam, egreſſamque jam è ſtomacho variis diſcrepantium texturarum *Colis, Strainers*, impingendam, quæ omnia fortè, vel pleraque corpuſculorum medicorum ſiſtant: ſi quæ autem fortè utpote acutiora per hos omnes obices penetrent, aut ſubſtantiæ corporis aſſimilabuntur, aut omnino mutabuntur ab iis partibus, cum quibus illic coaleſcent: aut ſi quæ obſtinatius priſtinam ſuam naturam corpuſcula retinerent, pauciora probabiliter futura ſunt quàm ut inſigni aliqua in corpus virtute agere poſſint. Sed ſpecioſo huic argumento non deſunt quæ reſpondeam.

Ac *primò* quidem quædam proferre *remedia Specifica* poſſum, ut unguenta quædam, emplaſtra, collyria, amuleta, pericarpia, &c. quorum exterius ubi applicata fuerint, corpuſcula in ipſam ſanguinis maſſam inſinuare ſeſe queunt, quamvis per ſtomachum non tranſeant: hæc itaque atque ejuſcemodi propoſita ſuperiùs objectio non ſpectat.

Secundò adverſus Medicos Galenicos qui objectionem ſuperiorem potiſſimùm urgent, non video cur *argumentum ad hominem* fieri non poſſit; eædem enim ferè difficultates, aut aliæ nihilo minores contra communem apud ipſos opinionem proponi poterunt: cùm enim admittant credantque catharticis, cardiacis, diaphoreticis, cephalicis, hepaticis, ac quibuſdam aliis remediis, dulcorari, ac contemperari ſanguinem, parteſque ſtabiles mox commemoratas

tas utiliter iiſdem affici, cùmque hæc medicamenta non nudis agant qualitatibus, ſed exilibus ſubſtantiæ ſuæ particulis.

Si deſcribere queant qui hæ particulæ magno numero in intima corporis receptacula introeant, particularibus ſuis virtutibus illibatis, atque irrefractis, eadem ope, opereque nos docuerint qua ratione propoſito argumento reſpondere debeamus.

Quia autem plerique Medicorum tenent, lac & urinam *materialiter* maſſæ ſanguinis inexiſtere, atque ab eadem uberibus renibuſque ſeparari, quàm invalidis contra remedia ſpecifica nitantur argumentis ipſa experientiâ planum fieri poſſe puto: facilè enim quis obſervârit, atque à meipſo ſæpe obſervatum eſt, rhabarbaro multas ſæpe per horas tingendam eſſe eorum urinam qui paulò majorem illius doſim ſumpſerunt: atque in quibuſdam Coloniis Anglicanis *Americæ* quidam fructus creſcunt quos incolæ *pyra variegata*, ſeu *Prickled Pear* dicunt, quorum interior ſubſtantia rubra admodum eſt, quæ tum colore, tum grato ſapore appetitum ſæpe aſpectantium irritaut: eorum autem ſuccus adeò penètrans eſt, ut per ſtomachum in veſicam, indeque in matulam rubedine adeò parum immutata tranſeat, ut alienigenæ rei novitate ſtupefacti hoc fructu aut urinam Sanguinolentam, aut certè, Sanguinem merum prolici à ſe putent: vulgatum omnino hoc eſt in meridionalibus noſtris coloniis, mihique aſſertum à teſte oculato, atque à celebri etiam Medico. Quod autem ad lac ſpectat, magnus ipſe etiam Hippocrates nos docet, ſi Capra Elaterium comederit, virtutem catharticam ad ipſum etiam lac propagari: infantemque qui illud biberit, eò purgandum. Memini porro cùm in finibus Helvetiæ ſub vernum tempus commorarer, hoc permirum ſanè phænomenon à me fuiſſe obſervatum. Cùm enim eo in diſtrictu vaccæ abundantius, ut ea tempeſtate ſolent, herba quadam paſcerentur, quæ ſylveſtre quoddam allium reputabatur, iis in paſcuis illic frequens, ipſum earum è lacte confectum butyrum adeò herbæ ſaporem exhibebat, ut licèt ab illius eſu propterea non cohiberer, multi tamen extranei alii alienigenæ cohibiti fuerint, licèt recens illud foret, ac ſelectum. Memini inſuper cùm hyemem in Comitatu *Corcagiæ* in Hyberniâ prope mare tranſegiſſem, ab omnibus vulgò obſervari avem quandam voracem marinam, cujus nomen mihi excidit, quæ piſcibus tantùm ferè victitat (quorum ut ita loquar, greges, miratus ſum ſæpe quam multæ voraces volucres ſequerentur:) ejuſmodi porro volucres eum acquirebant ſaporem, ut non immeritò quis dubitaret carône piſcium eorum ſubſtantia foret, an volucrum. Quàm autem variorum corporum particulæ naturæ ſuæ tenaces ſint, in quavis digeſtione, *coliſque, Strainers*, per quas tranſeunt, fuſius alio in Tractatu † docui: atque hoc loco ſat ſuperque ni fallor dixi, ut jam mihi liceat ad quartam reſponſionis meæ partem procedere.

Conſiderandum itaque poſtremùm venit, cùm objiciatur exiguam eam remedii

† *De ſeminalium principiorum occultatione.*

medii ſpecifici quantitatem, quæ naturam propriam retinet, cùm ad partem in quam agere debeat, pervenerit, exiguam aut nullam penè retinere virtutem; hac difficultate parum eos eſſe commovendos, qui noverint quàm minimè tutum ſit naturalium agentium in corpus humanum efficaciam ex mole potiùs metiri quàm ex activitate, ac ſubtilitate. Cùm quæſiiſſem ex Generoſo quodam Viro ſobrio qui Coloniæ in zonâ torridâ Gubernator navi Anglicanæ Ballicæ præerat, atque ad ſuperiorem partem magni fluminis Gambriæ, aut Gambræ in Africa navigârat, ubi Commercii causâ aliquo tempore commoratus fuerat: cùm ex eo, inquam, quæſiiſſem inter alia de venenis quæ ſummæ virtutis dicuntur in regionibus ex quibus venerat; reſpondit habere *Nigros* venenum, quod licèt aliquatenus lentum, adeò tamen lethale foret exigua in doſi, ut tantum ejuſdem ſub unguiculis, qui longiores plerumque ſunt, ii tegere ſolerent, quantum interficiendo homini ſufficeret: abſconditum autem ſub unguiculis venenum tantâ dexteritate demittunt in potum, lac, juſculum, aliumve quempiam liquorem in alimentum deſtinatum, ut vix venenum hoc alienigenæ quantumvis circumſpecti vitare queant. Quocirca, ut ipſe mihi aſſeruit, licèt interdum cum iſtarum regionum *Regulis* veſceretur, nihil tamen ex eadem patinâ comedere, aut ex eodem poculo bibere volebat. Addidit in alia Africæ parte, clariſſimum Equitem, qui Anglis illic imperabat, nec ita pridem in ſuo in Angliam reditu obierat, ejuſmodi veneno fuiſſe interfectum in epulis ad celebrandum ipſius diſceſſum præparatis. Quamvis autem hic, qui hæc mihi narrârat, ſuam ipſi ſuſpicionem declarâſſet, novæ ſcilicet invaletudinis ipſius cauſam fuiſſe ejuſmodi quodpiam venenum, ipſeque proinde Antidoto Cardiaca, Theriacam, &c. ſumpſiſſet, lethifero tamen hoc languore extinctus demum eſt.

Indicare poſſem & nominare vegetabilem quamdam ſubſtantiam in Europa creſcentem, & fortè non procul hinc, quæ licet ab Empiricis quibuſdam tanquam Medicamentum adhibetur, adeò violenter Cathartica eſt, ut vel unicum illius granum periculoſas admodum Hypercatharſes inducere à celebri quodam inter recentiores Medico dicatur; quarum quidem quaſdam correxit: cùm omnes, ne mortiferæ forent, impedire nequiret. Quia autem multi ſanè ingenioſi negant viperas noſtras Anglicanas eſſe venenatas: addam in confirmationem argumenti, quod variis hactenus modis roboravi, noſſe me juvenem quempiam, qui ab Anglicana viperâ quam temerè manu apprehendiſſet, cùm morſus fuiſſet, licèt manus tantùm puncta fuerit, eadem tamen ſubitò paſſus eſt ſymptomata quæ ejuſce Serpentis morſum conſequi ſolent.

Venenum tamen hoc minimo vulnere propagatum eſt, quod centeſimam capitelli aciculæ partem fortè non æquaret: inter alia autem ſymptomata, tota enim de re diligenter eum interrogavi, illaudabilem omnino materiam evomuit. Novi pariter non-neminem qui medicinam in Inſulâ *Java* exercuerat, in qua Scorpiones magis quàm in Italia venenati perhibentur: qui, cùm

fortè

fortè liberalius potâſſet à provocato Scorpione ictus, licèt vulnus in manu tantùm foret, & tantillum, ut nulla, quæ conſpici poſſet, cicatrix ſupereſſet, tantum per aliquot horas paſſus eſt dolorem, donec remedium ſibi *ſpecificum* procurâſſet, ut moriturum ſe ſibi perſuaſum haberet, ardorem enim intus ditum adeò ſentiebat, ut (ejus utor phraſi) inferorum in corpus ſuum irrupiſſe ignem exiſtimaret. Neque venena tantùm, licèt perexiguæ tum molis, tum ponderis, humanum in corpus inſigniter agunt, quot enim mulieres robuſtæ, firmæque valetudinis, deliquium patiuntur, ac de ſuffocatione pariter conqueruntur, motibuſque convulſivis corripiuntur ſola moſchi, aut pulveris felis odoratæ fragrantiâ : licèt omnia effluvia ejuſmodi ſymptomata inducentia, unicum in aggregatum reducta, fortè centeſimam, aut milleſimam etiam grani partem non conſtituerent : ſæpe autem ejuſmodi paroxyſmos ſubito compeſcui odore ſalis volatilis, cornu cervi, ſalis Ammoniaci, & ſimilium, aut deſtillatorum etiam ſpirituum ejuſmodi ſalibus imprægnatorum; licèt fortè omnes particulæ, quibus recreatus eſt æger, horrendaque illa ſymptomata ſedata fuerunt, non æquâſſent, aut mole, aut pondere decimam, ne dicam quinquageſimam unius grani ſeminis Sinapi partem. Quod autem ad remedia interna ſpectat, ſat vulgò notum eſt, corpuſcula quæ liquorem in quo crocus metallorum maceratus fuerit, adeò emeticum, catharticumque reddunt, tantæ eſſe exilitatis, ut magna vini, aliorumque liquorum quantitas iiſdem imprægnari poſſit, nulla ſenſibili factâ diminutione corporis à quo menſtrui vi deteruntur : cujus rei non minus inſigne, aut inſignius etiam fortè in argento vivo exhibetur exemplum : obſervatur enim ab Helmontio, licèt liquor nec quoad odorem, nec quoad ſaporem mutetur, neque ullatenus diminutus ſit ſenſibiliter Mercurius, aut levior factus, liquorem tamen ope effluviorum illorum ſenſibili pondere carentium, inſignem adverſus vermes acquirere virtutem. Quare non Helmontius modò, ſed & ante illum peritiſſimus Chymicus Hartmannus, aliuſque præſtantiſſimus Scriptor, hoc remedium extollunt. *Hîc* autem loci memini elegantem puerum illuſtris familiæ hæredem, periculosâ correptum febri, quæ à vermibus aut vermiculoſâ quadam materiâ oriri videbatur, celebris Medici curæ fuiſſe commiſſum, qui ingenuè mihi faſſus eſt, nullam ſibi ſupereſſe ejus ſervandi ſpem : quia cùm ſuo ſemper vixiſſet arbitrio, remediiſque optato ſucceſſu carentibus fatigatus, tantâ pertinaciâ quicquid medicamentum quodpiam oleret, reſpuebat, ut nulla induci arte potuerit, ad alium quàm debilioris cereviſiæ potum. Quare conſentientibus & Medico, & Comite cujus filius erat, debilior qua utebatur cereviſia, mercurialibus impregnata eſt particulis, unà cum argento vivo frequenter agitata; quo factum eſt ut æger nullâ coloris, aut ſaporis in potu mutatione perceptâ, eam avidè deglutierit, Deique beneficio ſanitati reſtitutus fuerit : quam parentes, & Medicus mercuriali remedio aſcribebant. Hanc meam, unâ ſuper objectione, prolixitatem, condemnarem, ni futurum ſperarem reſponſione hac, ut faciliùs, & breviùs quæ de remediis ſpeci-

ficis dicenda ſunt, traderem: quid porro de remediis ſpecificis ſentiam, paucis propoſitionibus, nec prolixis diſſertationibus deinceps proponam.

Cùm priorem duarum quæſtionum ſuperiùs propoſitarum expedierim, ad poſteriorem jam procedo; Utrùm ſcilicet Mechanica hypotheſis *remediis ſpecificis* adaptari poſſit, ita ut aut ipſius ope explicari hæc intelligibiliter poſſint, aut eidem ſaltem reconciliari queant. Facilè, opinor, credideris paucos eſſe Scriptores qui libentiùs fateantur, quàm limitata noſtra omnis ſcientia ſit, quantaque multarum in naturâ rerum obſcuritas ſit, aut qui faciliùs admittant multos ſpecificorum remediorum effectus, abſtruſis iis rebus eſſe annumerandos quos natura ſibi quaſi in occulto reſervâſſe videtur: cùm tamen mecum ipſe perpendo quàm latè pateant corpuſcularis Philoſophiæ principia, omnino ſpero futurum ut multi remediorum illorum effectus explicentur generali quadam methodo eorum ope, quorum proinde nullus iis principiis contradicat. Quod ſemel à te obſervatum velim, ut ſequentis diſſertationis ſcopo memoriæ commendata, non mireris, ſi ſat mihi plerumque fuerit, quaſdam in genere afferre quæ dari poſſint, explicationes, oſtendamque ſpecifica remedia hoc vel illo quem propono modo operari poſſe, quamvis nihil certi totâ de re affirmem. Indicavi ſub initium hujus Tractatus tria eſſe virtutum ſeu qualitatum genera quas Medici *Specificas* dicunt, quæ, ſcilicet, particularem quempiam humorem evacuant, quæ huic illive corporis parti ſpeciatim congruæ, amicæque ſunt, quæque modo incognito, determinatum quempiam morbum aut curant, aut multum imminuunt. Hæc autem diſſertatio mea poſtrema peculiariter circa remedia verſabitur, ut quæ majoris ſint reipſa momenti, præcipuumque præſentis diſputationis argumentum: quædam tamen identidem ſuperaddam, quibus quæ ad tertium hoc ſpecificorum genus ſpectant, aliis etiam duobus *mutatis mutandis*, applicari facilè poſſint.

Hic autem fundamenti inſtar ponam, quod alio in Tractatu tradidi ac probavi, Humanum corpus animatum, non eſſe meræ inſtar ſtatuæ ſpectandum, quaſi nihil aliud foret quàm mera earum rerum ex quibus conſtat; congeries, puta, carnis, ſanguinis, oſſium, pinguedinis, nervorum, venarum, arteriarum, &c. Mirabilis enim quædam machina eſt ex fixis, liquidis, pneumaticiſque ſubſtantiis exquiſito adeò artificio proprios in uſus adaptatis, ut ſæpe de agentis cujuſpiam in illud actione non tam judicandum ſit ex potentia viribuſque agentis in ſe ſpectati, quàm ex effectibus qui inde exiſtunt mutuâ partium viventis machinæ in ſe invicem actione.

His præmiſſis, obſervandum eſt neceſſe non eſſe ut quis concedat operationes omnium *Specificorum* aut eorundem diverſis in morbis ejuſdem eſſe generis oportere: diverſa enim ſpecifica variis operari modis poſſunt; quorum quædam illorum modorum quapiam hunc vel illum morbum oppugnare queunt, aliaque alium domare morbum poterunt. Generalium autem horum modorum paucis jam proponam ſex vel ſeptem qui mihi jam occurrunt;

Prius ... men omnino monendus es, Specificum remedium non curare ut pluri-
unum ... grum, licèt aliquando curet, hoc vel illo ſingulari modo operandi, ſed
duorum, aut plurium concurſu, qui junctis quaſi viribus rem efficiunt.

Propoſitio prima.

Remedia Specifica curare interdum poſſunt diſcutiendo aut reſolvendo materiam morbificam, qua diſcuſſione ſeu reſolutione per communes corporis meatus poróſque cutis faciliùs expellatur.

1. SAT notum eſt morbos non paucos, eoſque ſæpe obſtinatos ac Chronicos, à tenacibus quibuſdam, viſcoſiſque humoribus oriri, qui meatus obſtruant, quibus & Sanguis circulari, aliique utiles liquores tranſmitti debeant: peccanteſque hi humores ſunt ſæpe adeò viſcidi, tenaceſque, ut vulgaribus remediis vix cedant. Specificum tamen exilitate congruiſque corpuſculorum figuris per poros ad tenacem hanc materiam penetrare poterit: hæc porro, corpuſcula inquam ſuâ ſoliditate, figurâ, agitatione, nativo ægri calore concurrente, diſſolvere poterunt ac labefactare morbificæ materiæ texturam, unde idonea fiat quæ foras à natura cogatur, urina, ſudore, aliave quapiam commodâ innoxiâque evacuatione: ita Sanguis, aliuſve quipiam corporis liquor impragnatus (ut Chymicâ phraſi utar) amicis, actuoſiſque remedii particulis, appropriatum jam menſtruum fit comparatè ad materiam peccantem: ut aqua ſale armoniaco impregnata fit menſtruum, quo paulatim & cuprum, & ferrum quantumvis compacta corpora ſint, diſſolvantur. Dixi appropriatum menſtruum, nihil enim ſubeſt cauſæ cur ſupponamus menſtruum agere manifeſtâ ullâ qualitate ut calore, humiditate, &c. aut ipſa etiam aciditate, ſed figura potius, mole, ſoliditate, aliiſque ejuſmodi mechanicis particularum affectionibus quibus partes corporis determinatæ ejuſmodi texturæ diſſolvantur. Vt enim alio in Tractatu fuſius docui, plura ſunt quàm plerique obſervent diſtincta menſtruorum genera, de quorum operationibus nemo tutò pronunciaverit è viribus manifeſtarum, quas præ ſe ferunt, qualitatum, cùm contingere ſæpenumero poſſit, ut menſtruum minus acidum, aut ſaporis non minùs fortis, hoc illudve corpus diſſolvere queat, in quod fortius in ſpeciem menſtruum agere nequit. Ita frigida albumen ovi diſſolvet, quod purus vini Spiritus coagulabit (quod pariter Spiritus ſalis, oleique atque ipſius etiam vitrioli præſtabit) dephlegmatus parce urinæ ſpiritus miſcet; Cupri limaturas facilè diſſolvet, in quas ſpiritus aceti lente tantùm agit. Hic tamen liquor celeriter oculos cancrorum diſſolvit, quos ſpiritus urinoſus relinquit. Mercurius quoque qui inſipidus eſt, in frigido ... quod ipſa aqua fortis licèt externo calore concurrente, non diſſolvet;

diſſolvet; attamen aqua fortis ferrum varias in partes comminuit, licèt mercurius ne ipſius quidem ſuperficiei vel adhæreat. Atque ita denique ne nimis multa accumulem exempla, oleum commune quod tam bene linguâ percipit, ac ne ovorum quidem teſtas diſſolvit, Sulphur diſſolvet, quod tamen aquæ forti reſiſtit. Hæc, quamvis omnia ferè metalla, præter varios prædurus lapides, & mineralia, comminuat: atque liquorem quidem novi utpote quem non ſemel præparârim, qui licèt adeò debilis ſit, ut quis plenum eo, abſque omni periculo, poculum ebibere poſſit, ea quædam tamen in prædura corpora, tum lapides, tum metalla agat eo modo, quem nulla Chymicorum menſtrua quantumvis corroſiva æquent.

Si itaque ponamus actuoſa Specifici remedii corpuſcula ſanguini aſſociata, aut alii cuivis quod imprægnaverint, vehiculo more menſtrui in obviam morbificam materiam agere: ſi hoc, inquam, poſuerimus, varia hinc illuſtrare poterimus, quæ ad *Specifici remedii* operationes ſpectant, atque tunc primum colligere licebit, cur appropriatum remedium quædam perficiat, quæ ab alio perfici nequeunt, cujus manifeſtæ qualitates ejuſdem generis videntur, ac virtutis longè intenſioris. Neque enim agunt ſemper menſtrua, juxta aciditatis ſuæ gradum, aut ſenſibilem quampiam ejuſmodi qualitatem; ſed corpuſculorum juxta congruitatem cum corporis diſſolvendi poris, atque etiam ſæpe juxta aptitudinem quamdam à mechanicis agentis liquoris affectionibus ortam. Quare tum Medici, tum alii facilè decipi poſſunt, dum argumentantur à *majori ad minus*, & *à minori ad majus*. Neque enim legitimè concluderet, qui hunc in modum argumentaretur: Aqua, exiguæ virtutis liquor, gummi Arabicum diſſolvit, ergo ſummè rectificatus vini ſpiritus, utpote ſubtilior longè, penetrantiorque liquor potentiùs idem diſſolvet. Contrarium enim experientiâ patet: neque hæc ratiocinatio valet, oleum vitrioli guſtui magis corroſivum eſt, multaque diſſolvit corpora, quæ aqua fortis non diſſolvit; ergo *argentum* quoque aquæ fortis inſtar diſſolvet: cujus contrarium verum eſt. Neque etiam ritè concluderet, qui hunc in modum ratiocinaretur: Aqua fortis diſſolvit argentum acidorum ſpirituum virtute; ergo quo magis hiſce abundârit, eo validiùs violentiuſque hoc metallum diſſolvet; cùm alibi experientiâ docuerim, ſi aqua fortis his multum abundavit, futurum ut in argentum non agat: aget autem illico, ſi additâ conveniente aquæ communis quantitate debilitata fuerit.

Hîc addam diſſolutionem corporis pendere poſſe tam à peculiari corporis ipſius texturâ, quàm à manifeſta menſtrui virtute.

2. Ex priori doctrina ſuggeri ratio quædam poterit, cur Medicamentum quod unum aliquem adverſus morbum mira præſtitit, parum aut nihil adverſus alium præſter, priori licèt ut quidam putabunt non abſimilem, ac facilius etiam ab eo ſuperabilem: hæc enim in ſpeciem cognatio non tanta fuerit ut non aliqua texturæ in *morbificis materiis* diſſimilitudo in cauſa eſſe poſſit cur Medicamentum in unam materiam Medicam, & non in alteram agere queat.

Quamvis

…vis autem purus vini ſpiritus ſat facilè gummi Guajacum diſſolvat, por-
…ſque reſinoſæ materiæ in poris exiguiſque ligni cavitatibus concluſas;
…n tamen menſtruum ipſum in lignum non aget, in lignum, inquam, arbo-
…olubiles halce ſubſtantias ſuppeditantis.

…inc mirum videri non debet quòd ſpecifica remedia non ſemper conſue-
…ſortiantur effectus: ut enim ægrorum corpora diſcrepare multum ſolent,
…a juxta nativam earum conſtitutionum, aut juxta acquiſitam, ipſo quo agi-
…ur, morbo, vel utramque hanc ob cauſam, ita mirum videri non debet, in
quibuſdam, è multis ægris, contrarietatem, agens inter & patiens, alteratam
eſſe aut inſigni aliquâ mutatione texturæ materia morbifica, aut inſigni qua-
dam alteratione corpuſculorum Medicamenti, quam patiuntur in ſuo per va-
ſa tranſitu incongruarum quarumdam particularum ſanguinis, alteriuſve cu-
juſpiam vehiculi admixtione: ita ſpiritus ſalis, ut exploravi, diſſolvet cuprum,
inſtar ſpiritus nitri; licèt tamen liquor hic poſtremò nominatus diſſolvat ar-
gentum, ſi tamen eum ſpiritui ſalis immiſceas, qui ſimili utriuſque in cuprum
actione, ei amicus videtur, non amplius ſpiritus nitri argentum ut antè diſſol-
vere poterit.

3. Ex noſtra pariter hypotheſi dilui poterit præcipuum eorum qui Medica-
menta ſpecifica negant, argumentum. Qui enim, inſiſtantes dicunt, fieri po-
teſt, ut Medicamentum totâ ſanguinis maſſâ divagatum, omnibus aliis ſibi ob-
viis neglectis, morbificam, quam homines proſcriptam vellent, materiam
quaſi ſeligeret? Si enim Medicamentum operetur impregnatione ſanguinis,
aut cujuſpiam alterius liquoris in corpore, quem in quoddam menſtrui genus
convertat: fieri omnino poterit ut cola, ſtrainers, quas corpuſcula tranſire de-
bent, ſiſtant minùs idoneas vehiculi partes, (quodque noſtro in caſu majoris
omnino momenti eſt.) ut vel menſtruum peccanti humori ſit appropriatum,
ut aliàs declaravimus, vel certè ita immutari ſaltem poterit, ut hanc facilius,
quàm ullam aliam in corpore obviam ſubſtantiam reſolvat. Ut ſi cineres ex
oſſibus, cretam metallorum, ſectilem pulverem, pulveratum Salem marinum,
aurique limaturas ſimul commiſceas, dimidioque hujus mixturæ aquam com-
munem affundas, ſolum ea ſalem marinum diſſolvet. Porro ſi alteri hujus mix-
turæ dimidio ſufficientem Mercurii quantitatem affundas, ſimulque perfrices,
metallicum hic liquor reliquis omnibus ingredientibus relictis, ipſoque etiam
ſale marino, auro adhærebit. Qui autem in Hiſpanicis aurifodinis laborant,
aſſerunt, cùm mineram quampiam, aurum & cuprum, præter heterogenea mi-
neralia complexam comminuerint, argentum vivum valde calefactum, ad-
junctum ſibi aurum multò citius, arctiùſque quàm cuprum, cùm vix po-
ſterius attingat, quamdiu non contemnenda alterius quantitas in quam agat,
remaneat; quantum autem ad ſuppoſititiam illam difficultatem quod medica-
mentum ſeparari quodammodo, ac quærere materiam morbificam debeat, in
quocunque corporis vaſculo lateat: non levis hæc objectio extitiſſet, cum,
cùm ſanguinis circulatio nondum innotuiſſet; jam autem … non ita ſe res habet
cùm

cùm probe noverimus quæ ſemel maſſæ ſanguinis ſeſe commiſcuerint, ejuſdem motu ad minima etiam remotiſſimaque corporis vaſcula circumvehi.

4. Hic autem loci indicandum eſt ex noſtra nos hypotheſi reſpondere non poſſe eruditis iis Phyſicis qui vel rejiciunt, vel contemnunt externa pleraque remedia, maximè *pericarpia, amuleta*, & *appenſa*, tum quòd corpori exteriùs tantùm tacto nullam medicatum particularum copiam ſuggerere poſſint, tum quòd, hoc porro hic loci maximè conſiderandum venit, cùm externa tantùm remedia ſint, internis morbis laborantibus prodeſſe nequeant, iis præſertim morbis qui partes corporis ab externis, iiſve quibus remedia applicantur, magis diſſitas afficiunt: quod autem ad priorem objectionis partem ſpectat, non difficile fuerit ei reſpondere qui legerit quæ alibi de ſubtilitate, numeroſitate, efficaciaque effluviorum ſcripſi: animadvertamus tantùm quantam particularum à naribus perceptibilium copiam, ac diu quidem exigua ambræ griſeæ portio emittat, aut etiam *Camphora*, quæ ſæpius exteriùs adhibetur: mentis inſuper noſtræ oculis objiciamus multitudinem magneticorum corpuſculorum per multos continuè annos agminatim è vegeto magnete erumpentium, ut fieri omnino poſſe exiſtimemus ut ſicca etiam, ſolidaque corpora eam effluviorum copiam ſubminiſtrent: quâ magna prorſus in pulcherrima humani corporis fabricâ perficiantur.

Videmus enim odore Moſchi, aut felis odoratæ, non paucos in paroxyſmos ſubitò conjici: qui Caſtorei, aut aſſæ fœtidæ, ac multò magis ſalis cornu cervi, aut ammoniaci odoribus ſtatim ſibi reſtituuntur. Quòd jam ad alteram objectionis partem attinet, quod alibi à me effectum eſt †, admittiturque à præcipuis recentiorum Medicorum, de cutis poroſitate, ſat ſuperque oſtendit fieri omnino poſſe ut ſubtilia variorum corporum effluvia in corpus per cutis poros penetrent, cùmque ſemel vel minora in vaſcula ſeſe inſinuârint, facilè concepĕrimus, quî hinc in majora, adeóque in ſanguinis maſſam penetrent: cujus circulatione faciillimè ad omnes corporis partes devehi poſſint, atque adeò ad ipſam morbi ſedem, ac fortè etiam, ut hoc obiter ſuperaddam, virtus eorum corpuſculorum, quæ non per ipſam portam, ſed per ipſum Clavis, ut ita loquar, foramen ſubintrant, eo major fuerit, quòd ſtatim maſſæ ſanguinis aſſocientur; dum in ſtomacho, aliiſque partibus non digeruntur, quâ digeſtione virtutes Medicamentorum per os aſſumptorum, antequam ſanguini commixta fuerint, ſæpe comminuuntur.

† *Tract. de poroſ. corp. animal.*

Propoſitio

Propoſitio Secunda.

Aliquando remedio ſpecifico mortificari poſſunt nimiùm acida, aut alia quæ in exceſſu ſuo noxiæ particulæ, quæ maſſam ſanguinis inficiunt, aut coagulant, facultatem aliosque effectus deſtruunt.

Licèt cum iis non ſentiam qui non ita pridem omnes morbos aciditati aſcribunt, aciditati inquam in ſanguine, aliiſque corporis liquoribus copioſiori, cujus interventu partes etiam fixæ patiantur, libens tamen admitto, plurimos morbos aut ab ipſis oriri acidis, aut à malignis eorum affectibus; cui conformiter doctrinæ probabiliter conceperimus multos morbos aut omnino curari poſſe, aut multùm imminui Specifico remedio corpuſculis ad acida mortificanda idoneis abundanti. Hæc mortificatio pluribus effici modis poterit: quorum qui mihi jam occurrunt, præcipui hi duo ſunt.

Quædam enim corpora, acida mortificant, aut obtundunt, hoſtilitate, ut ita loquar, poſitivâ; hoc eſt, eâ contrarietate quæ ex ſapore diſcerni queat, magiſque adhuc conſpicuo conflictu, manifeſtoque tumultu, qui producitur quoties acidum invadunt; ex hoc genere acidum mortificantium, ſunt pleraque alcaliſata ſalia, ſive fixa, ut tale lixiviata plantarum, ſive volatilia, ut ſpiritus; aſcendentiaque ſalia urinæ, ſanguinis, cornu cervi, fuliginis, &c. ut exempla indicari poterit cùm hæc ſalia immiſcentur aquæ forti, ſpiritui ſalis, olei, vitrioli, aliiſve acidis liquoribus: unde obiter conjicere licet, Galenicos eos falli qui virtutes ſpiritus cornu cervi, urinæque aſcribunt tenuitati tantùm partium, motus celeritati, aliiſque ejuſcemodi affectionibus, nec tam utilem notionem Chymicis acceptam referrent, contrarietatem ſcilicet acidorum, atque alcalium.

Primarius alter, quo acida mortificari, obtundive poſſunt modus in eo poſitus, eſt ut vaginâ quadam, ut ita loquar, cohibeantur: ut enim culter obruſus fit, ſi acies ipſa abradatur, alióve quovis modo deteratur: aut ſi ipſam vaginâ apta laminam tegas, panive, aut alii cuipiam corpori infigas; ita acidum corpuſculum facultatem ſcindendi, aut pungendi amittere poterit, quoties ipſius figuram labefactat actione ſuâ validum manifeſtum [illegible] alcali, aut quoties poroſi corporis quaſi vaginâ concluditur, licèt illud forte [illegible] nullo præditum ſapore ſit, aliáve manifeſtâ qualitate: vi cujus judicetur [illegible] acido à ſe enervato contrarium; ut lima, cultri acici contraria eſt. Hujus mo[illegible]rtificandorum acidorum modi Chymicæ nobis operationes varia ſupp[illegible]ditant exempla, ut quando [illegible] aciditatem ſpiritus aceti, ut cal[illegible] viva, quod experimentum [illegible] alteraque aciditatem aquæ fortis tollit: lapis quoq[illegible] Calaminaris [illegible] aciditatem ſpiritus ſalis, atqu[illegible] etiam ſpiritus nitri.

Hoc

Hoc porro minerale eo libentius commemoro, tum quia qualitates ipſius minùs notæ ſunt Medicis, & Chymicis pleriſque, tum quia argumentum mihi ſuppeditat, quo probem acida poſſe, licèt non exiſtimem ſemper ita ſe habere, corporibus quaſi vaginis concludi, corporibus, inquam, iis quæ eadem inſenſibiliter mortificant : ut enim à Glaubero ſat conformiter vero obſervatum eſt, ſpiritus acidi ut in quibuſdam experientià didici, vi ignis in diſtillatione elici poſſunt è lapide Calaminari, bene dephlegmati, multòque quàm prius, fortiores.

Novi equidem objici hîc poſſe acidorum mortificationem manifeſtis à qualitatibus fieri : quocirca nihil inde in eorum gratiam qui ſpecifica remedia propugnant, concludi poterit : At reſpondeo primò facultatem mortificandorum acidorum, maximè eadem quaſi vaginâ concludendi, aut ſi mavis abſorbendi, nec eſſe de genere primarum, ſecundarum, aut tertiarum qualitatum, quas in medicamentis priores Medici obſervabant : licèt harum qualitatum par curandis morbis virtus adhibita fuerit, atque etiamnum adhibeatur à multis tanquam ratio ſufficiens ob quam ſpecificæ remediorum virtutes rejiciantur. 2. Reſpondeo non levem mihi ſemper viſum eſſe, atque infelicem prorſus, magnique momenti errorem, quòd tot eruditi recentiores Medici ſupponant, admittantque, ſi medicamentum quodpiam manifeſtâ quâpiam qualitate, ut acidâ, aut alcaliſatâ, præditum ſit, ſalutarem ejuſdem effectum, quod pariter de illato damno dici ut plurimum poterit, huic tutò qualitati aſcribi poſſe : hoc eſt quod medicamentum acidæ, aut alcaliſatæ naturæ ſit : cùm meo quidem judicio, quod magnum ſit diſcrimen, ut variis experimentis didici, inter acidum & acidum, atque alcàli inter ac alcali, diſtinguendum omnino putem inter acidum quà tale, atque idem certo modo modificatum : ita omnia quæ quidem norim acida ſi bene dephlegmata fuerint, Cuprum diſſolvent : attamen aqua regis quæ non tantùm illud metallum diſſolvit, ſed aurum longè compactius, argentum omnino non diſſolvet : aliunde aqua fortis, quamvis corroſivum admodum menſtruum ſit, ſeipſâ aurum non diſſolvet, ſi tamen eam de novo modifices, addito eidem communi ſpiritu ſalis, qui, ut ſæpe comperi, quicquid contra putent, aut ſcripſerint Chymici, id intactum relinquet, aqua fortis tum facilè metallum illud diſſolvet : quin non diſcrepans tantùm modificatio diſcrimen, acidum inter, ac acidum introduxerit, ſed veram etiam juxta rectum de rebus judicandi modum contrarietatem : ſpiritus enim ſalis argentum præcipitabit, quod aquâ fortis diſſolvit : ac ſpiritus nitri, licèt nullum eo acidius menſtruum exiſtat, non tantùm pulverem antimonii ex mirabili eâ ſubſtantiâ quam Chymici butyrum antimonii dicunt, præcipitabit, ſed magno etiam conflictu, tumultu, atque effervEſcentiâ.

Hoc tamen antimonii butyrum tantopere acidum eſt, ut exigua illius quantitas in magnam aquæ quantitatem conjecta adeò eam acidam reddit, ut à multis Chymicis acetum *Philoſophorum* dicatur. Quæ ut propoſitæ ſuperiùs objectioni applicem, revocari à te in memoriam velim, ſub initium hujus epi-

ſtolæ

Judicâſſe me tibi, non negari à me, Specificum remedium non tantùm interdum adjunctas manifeſtas qualitates, aut earum partim virtute, ſed tantùm exiſtimare me, ſalutarem, qui oritur, effectum non deberi manifeſtæ qualitatis intentioni, ſed cuipiam ſuperaddito, quod ſpecifi- medicamento adverſus hunc illumve particularem morbum virtutem municavit: cui conformiter dici poterit, ut varia acidorum, alcaliumque genera ſunt, non quodlibet acidum a quovis alcali mortificandum: quod in- illuſtrari poterit, quòd, licèt quando Cuprum in aquâ forti diſſolvitur, ſo- lius calcis ritè applicatæ ope fieri poſſit ut menſtruum metalli corpuſcula demittat, ſi tamen tam intenſè coloratæ cupri ſolutioni affundas, quod ut in- genioſos quoſdam convincerem, feci, debitam ſpiritus urinæ aut alterius cu- juſpiam volatilis alcali quantitatem, quamvis magnus ſtatim conflictus, mani- feſtaque ebullitio oriantur magno cum ſtrepitu, bulluliſque innumeris, tamen ſalina ea hoſtilia inter, acida aquæ fortis corpuſcula non ita mortificabantur ut metallum demittant: ſolutio autem colorem priore intenſiorem adi- piſceretur.

Cùm autem mecum ipſe perpendo quantum peritus obſervator reperire diſcrimen poſſit acetum inter, alumen, Cryſtallos Tartari, ſuccum Limonio- rum, ſuccum Berberarum, oleaque, ut Chymici loquuntur, eſſentialia planta- rum palato acidarum, ut alia quamplurima omittam; facilè credide- rim turbatam jam inordinatamque naturam ægroto in corpore acida diverſi generis produxiſſe, quæ nobis peculiariter nota non ſunt: quorum quædam ejuſmodi ſunt, ut nullis communium noſtrorum alcalium quà talium mortifi- cari poſſint: quæ tamen, quaſi vaginata, mortificari queant appropriatis qui- buſdam, aut peculiariter modificatis remedii ſpecifici corpuſculis: quòd illu- ſtrari poterit ex eo quod alibi obſervatum eſt, quòd, licèt neque ſpiritus aceti, neque ſpiritus ſalis, nec oleum ipſius vitrioli, quantum quidem expertus ſum, diſſolverint lapidem humano è corpore extractum, ſpiritus tamen nitri, qui non diſſolvit varia corpora, quæ in oleo vitrioli diſſolubilia comperi, in eum faci- lè ageret: qua actione ſuam corroſivitatem deperderet.

Prius hoc argumentum quàm dimittam, non abs re fortè fuerit duo huc ſpectantia indicare.

Cum itaque ſuperiùs acida diſtinctè eorumque productiones nominâſſem, id non per inadvertentiam feci; ea enim in opinione ſum, præter naturalia acida non tantum corpus malè afficere quamdiu ſenſibiliter acida remanent, ſed va- riis etiam in caſibus variorum morborum cauſas eſſe poſſe, quorum à pleriſ- que remedia eſſe probabiliter exiſtimarentur: licèt enim acidis virtus quæ- dam incidendi, reſolvendique ineſſe credatur: quo nomine oxymel, aliaque acetoſa Medicamenta præſcribuntur ad viſcoſam phlegma inciden- dum, etiam urinæ eundem in ſcopum, atque ad diſſolvendum ſan- guinem adhibetur: attamen ut hanc libens virtutem quibuſdam in caſibus acidis concedo; ita ſæpe ſuſpicari cogor obſtructiones, morbuſque

eas obſtinatas præſertim conſequentes ab acidis exiſtere poſſe quarum aci-
da quædam coagulant quæ ad contrahendum ab ipſis ſpiſſitudinem diſpoſita
ſunt: hac autem conſiſtentia fit ut circumvehi cum ſanguine per vaſa mino-
ra nequeant, in quibus proinde obſtructiones producunt: hoc autem decla-
rabo exemplo coagulationis, quam feci ope ſalium acidorum, ut ſpiritus ſalis,
& albuminis ovi, ad aqueam maximè conſiſtentiam contuſi. Atque ejuſmo-
di etiam coagulatio effici in lacte poterit: quod non tantùm citò coagulari
poterit ſpiritu ſalis, ſed ut ſat notum eſt, corporibus etiam non Chymicè præ-
paratis, ut coagulo, ſuccoque limoniorum: atque experimentis hunc in ſco-
pum factis oſtenſum eſt, ſi quædam acida in ſanguinis maſſam immediatè con-
veherentur, eo in liquore ea eſſe coagulanda etiam tum, cùm is in animalis ad-
huc viventis organis perſeverat.

Alterum autem quod obſervandum erat, ita ſe habet, licèt acida corpuſcu-
la quæ recentiores Medici, Chymicique noxia putant, tum ſanguini, tum fixis
corporis partibus; ſi tamen ventriculum exceperis paucaſque alias partes
adjacentes, ſplenem puta pancreaſque; ac quamvis quidam ingenioſi om-
nes ferè morbos malignis *Acidorum* effectibus aſcribant, facilè tamen credi-
derim, varios morbos, moleſtaque Symptomata à quibuſdam procedere cor-
puſculis quæ ſive ſalinæ ſint naturæ, ſive ſecus, ab acidis propriè dictis diſ-
crepant. Multa enim fortè corpora quaſi reſultârint ex combinatione acido-
rum aliis cum ſalinis particulis, quæ eorum naturam multùm variant, atque
immutant; alibi enim obſervavi, ex ſpiritu ſalis unà cùm ſpiritu urinæ quoddam
ſalis armoniaci genus eſſe conflandum, ſpiritumque nitri cum ſale tartari in
aqua communi ſoluto coagulandum cum eo in ſal petræ, aut corpus quod-
piam ei perſimile: idem autem ſpiritus nitri, aut aqua fortis cum ſpiritu urinæ
aut ſanguinis aut ejuſcemodi quopiam, ſalem admodum fuſibilem ſuppedita-
bit, à quovis ingredientium ſeorſim ſumpto ſat diſcrepantem: vulgò autem
notum eſt oleum vitrioli, oleumque tartari per deliquium coalitione ſuâ pro-
ducere tartarum vitriolatum, in quo prioris aciditas, ac poſterioris alcaliſi-
tas multum infringuntur: tertium enim jam corpus exiſtit, multum diſcrepans
tum à priore, tum à poſteriore oleo, aut potius ſalino liquore: cùm itaque
præter exempla ejuſcemodi mecum ipſe perpendo, quàm varia corpuſculo-
rum genera, fertiliſſima parens natura produxerit, quæ etiam non acida inſi-
gnes in ſanguinem & quidem noxios ſortiri effectus poſſint, in ſanguinem, in-
quam, aut ſolidam quampiam corporis partem; non omnino abſimile verò
mihi videtur alias fortè requiri qualitates quibus mortificentur, aut enerven-
tur morbifica corpuſcula, quàm quæ acidis ſalibus contrariæ ſint, ac proinde
remedium quod corpuſcula ſuppeditat particularibus hiſce noxiis corpuſculis
corrigendis aut enervandis idonea ſpecificum dici meritò debere.

Vlterius autem hîc conſiderandum venit, ut in corpore variæ coagulatio-
nes eſſe poſſint ex ſalinis corpuſculis manifeſtè acidis factæ, ita aliæ fortè
productæ fuerint à corpuſculis, ſive ſapore ſalinis, ſive ſecus, quæ manifeſtè

acid-

non ſint, ſed contrariæ potiùs naturæ, quod cum à Medicis conſidera-ri ſoleat, magni licèt meo quidem judicio momenti ſit, eo fortè accura-tiùs probari deberet.

Curioſitate interdum motus liquorem feci, ſapore nec acidum, nec urino-ſus, cui, cum aſſudiſſem modicam diſtillati liquoris quantitatem, qui nec urinoſus, nec lixiviatus erat, breviſſimo is temporis ſpatio, non niſi fortè minutis in corpus conſiſtens adeò coagulabatur, ut licèt lati orifi-cii vas inverſo deorſum orificio teneretur, nihil tamen effluerct.

In alio nondum in lucem edito Tractatu docui, ſi in ſolutionem quampiam, cujus faciendæ artem illic doceo, ſpiritum urinæ alteriuſve volatilis alcali ſtil-laveris, Gelatinam mox producendam, quæ conſiſtentiâ & colore commune amylum, ſtarch, lino rigefaciendo adhibendum referebat.

Similem Gelatinam, ſed magis diaphanam feci, plus vice ſimplice, abſque cujuſquam ſubſidio quod fuerit ſenſibiliter aut acidum, aut urinoſum.

Ut autem ingenioſos quoſdam convincerem, non ſine aliquo eorum ſtu-pore præparatam à me ſubſtantiam iis oſtendi abſque ſubſidio urinæ, aut ſalis cujuſquam volatilis, atque interdum in ictu ferè oculi, quæ minutis pauciſſi-mis ſummè rectificatum inflammabilemque vinoſum ſpiritum, bis terve ſe ipsâ ponderoſiorem ſolidam in maſſam coagularet.

Atque ut oſtendam non neceſſe eſſe ut liquor multum, aut ſenſibiliter etiam acidus ſit, quo animalem ſubſtantiam coaguleret, ut, quemadmodum ſuperiùs obſervavi, ſpiritus ſalis albumen ovi coagulavit: addam hîc loci à ſpiritu vini bene dephlegmato, idem omnino, & melius fortè efficiendum.

Propoſitio Tertia.

Specificum remedium, ægrum interdum juvare poterit præcipitando peccantem à ſanguine aliove humore corporis materiam.

Quamvis præcipitatio ſæpe conſequatur acidorum aut alcalium per corpuſ-cula contraria mortificationem, de ea tamen agendum ſeorſum putavi: obſervavi enim quædam acida, alcaliaque conjungi poſſe, quanquam nullam contrarietate ſua præcipitationem producant; atque aliunde variæ exiſtere præcipitationes poſſunt, in quibus ne veſtigium quidem hoſtilitatis apparet, li-cet probè noverim multos ingenioſos viros, qui ex hoc effectu, ſat ſuperq; ar-gui putant, quod hoſtilitas acidorum atque alcalium illius cauſa ſit: at hoc ſuppoſi non debet, ſed probari collateralibus experimentis, quæ ipſius hypo-theſeos veritatem, non ſupponant: verùm ut noſtra ad exempla progrediamur, quos alibi commemoro varios ſpiritus urinoſos, nos abſque ullo ma-nifeſto tumultu, aut præcipitatione acidis menſtruis commiſcere poſſem: at-que

que ex alia parte acida, atque alcalia quæ mutuis ſuis reactionibus manifeſtum conflictum excitabunt, ſi competente proportione commixta fuerint, coalitionem ex mixtione, non præcipitationem ſortientur: ut exemplis declarari poterit in quibuſdam mixturis ſpiritus ſalis Ammoniaci (ex ſale tartari aut cineribus claviculatis confecti) & ſpiritus nitri, aut aquæ fortis: atque etiam quoties ſpiritus urinæ, ſpiritusque ſalis, certâ quadam proportione commixti coaleſcunt in corpuſcula ex quibus ſal ammoniacum conficiatur, quod liquorum illorum phlegmati innatat.

Sed ad propoſitum mihi ſcopum magis facit, quòd præcipitationes eſſe queant; in quibus, quicquid quidam ſibi fingant, nec tumultus nec contrarietas appareat; ut, cùm argento in aqua forti ſoluto, menſtruoque triginta, aut quadraginta partibus aquæ diſtillatæ, aut pluvialis diluto, ſi nitidæ ex cupro laminæ ſolutioni immergantur, præcipitabitur ex ea lentè admodum in formâ calcis metallum, in formâ, inquam, calcis metallicis & ſalinis particulis ſimul incorporatis conſtantis, aut ſub initium ſaltem in forma ſquamarum argentearum fulgentium, inſtar candidarum ſplendentiumque quorumdam piſciculorum ſquamarum.

Quadam pariter methodo à me effectum eſt ut aurum ſolutum circa corpus in ſolutione ſuſpenſum quieſceret, in forma ſelectæ profundiuſque coloratæ calcis ex auro puriſſimo: ſed *ſilentis*, ut ita loquar, præcipitationis facilè videre poteris exemplum, ſi vel Romanum, vel Dantiſcanum vitriolum affricare placuerit acutiori cultri laminæ, aquâ, aut ſputo madefactæ: tum enim in ictu ferè oculi laminam ſubrubra quædam ſubſtantia cooperiet, quæ tum colore, tum aliis è ſignis Cuprea omnino videtur: hîc autem monendus es, non ex ſolutionibus tantùm acidorum ope factis, ut vulgò putatur, corpora hunc in modum præcipitari poſſe: te enim diligentius examinatá comperi quædam in natura eſſe præcipitantia, quæ *tacitè* præcipitant quædam corpora in urinoſis menſtruis aliiſque nequaquam acidis diſſoluta.

Scio ſuſpicari quempiam nec immeritò poſſe ejuſmodi præcipitationes periculoſas fore; heterogeneorum in ſanguine corpuſculorum productione, quæ præ pondere aut craſſitudine evacuari facilè nequeant, quam quidem ſuſpicionem experientia melius diremerit: dici interim poteſt *primo*, licèt quoddam ex ipſa præcipitatorum corpuſculorum mole commodum oriri poſſit, hoc longè minus fore periculo ab æſtuoſis nimium, hoſtilibuſque particulis imminente, quæ morbum aut produxerunt, aut auxerunt; *ſecundò* neceſſe non eſſe ut omnes concretiones iis conſtent corpuſculis, quæ præ mole ſua è ſanguinis maſſâ ejici nequeant: lapideam enim videmus materiam, quæ ut ex Chymicâ ejuſdem analyſi patet, compoſita admodum eſt, ad omnes corporis partes ferri poſſe: porro memini mihi fuiſſe Dominam quamdam cujus è linguæ interiore parte paulò antequam rem mihi narravit, extractus eſt lapis, jam Medici porro qui magnam mineralium aquarum quantitatem ferro impregnatarum, quales comperi *Tunbrigitanas*, præſcribunt, aut ſulphure impregnatarum,

quales Bathonienses quædam sunt, spem omnem restituendorum sanita-
grorum inde maximè concipiunt, quod minerales particulas in massam san-
guinis, adeoque in intimas corporis partes develi potent: dici tertiò potest
præcipitationes fieri posse ex rebus in sanguine contentis, ope remediorum
ad sanguinem non penetrant: Medici enim chalybem interdum crudum,
que ac præparatum ministrant: quo sanguinis aciditates mortificentur, licèt
metallina corpuscula, quantum quidem scimus, ad sanguinis massam non pe-
netrent: in hæc enim, materia circulatione sanguinis in stomachum, viscera-
que ejecta agit: horum siquidem in ipsa operatio probabiliter concluditur ex
nigredine excrementis communicatâ a chalybeatis: si quis autem chalybem
præparatum puta cum sulphure, viscerum per poros extremaque capillarium
in ipsam sanguinis massam penetrare voluerit, tum meritò quis petierit cur na-
tura præcipitata corpuscula iisdem meatibus expellere nequeat, per quos com-
politæ sulphuris ac metalli concretiones ingredi potuerunt. Dici quartò po-
terit non immeritò, nec absque aliqua probabilitatis specie experientia jam
præcipitantia probata esse remedia: ut enim omittam, quod eruditus Senner-
tus indicare videtur, quibusdam in casibus morbum superari febrili materia ex
corpore præcipitatâ; quidam Medicinæ Professor, qui licèt quibusdam ejus-
dem dogmatis assentiri nequeam, quædam sat insignia circa fermentationem,
febresque tradidit: hic itaque Kergerus inquam disertis verbis mox referendis
asserit * per 14 annos mille & plures febri correptos curâsse se absque venæ
sectione, purgatione, sudorificis, &c. simplici remedio præcipitante de rei hu-
jus veritate ex Germania certior fieri volui, sed frustra, comperi tantùm quem-
piam Imperatoris Medicum in tractatu nuper edito profiteri propendere se ut
id verum esse putet.

Eò facilius credidero magnas optatasque mutationes in fluidis corporis par-
tibus contingere posse ope appropriatorum *præcipitantium*, si verum fuerit
quod multi a Medicis unanimiter traditur, qui multos morbos sanguinis alio-
rumque corporis humorum putrefactioni ascribunt: licèt enim quibusdam
de causis inducar ut te orem ne me quidplam super remedio mox commemo-
rando roges, quia tempus nondum est, ut hac super re tibi satisfaciam, histori-
cè tamen hic te docebo, quod fortè mirum existimabis, quamdam esse in
rerum natura substantiam, quæ putrefactioni potenter adeò resistit, ut cùm
paucula ejusdem grana dimissa fuissent in aquam, quæ omnino graveolebat

* Ego ab anno 1649. in hunc diem per integros 14 annos ultra mille Febricitantes sine Venæ sectione, sine Purgatione, sine Sudorificis, sine Diureticis, sine Alterantibus, sine Corroborantibus, sine Topicis, & siquid præterea, unico ferè Medicamento præcipitante, Deo benedicente, curavi; non considerando, an Febris sit intermittens, an continua, an tertiana vel quartana, quæ tamen difficilius curatur quam [illegible]) nec expectata coctione [illegible] aris, anni, temporis, vel circumstantiarum: & quidem paucorum dierum spatio [illegible] sine recidiva vel aliquo incommodo, nisi ubi æger ipse per incontinentiam [illegible] novo Paroxysmos provo-[illegible]. *Kergerus de Fermento. sect. 3. cap. 3. pag. mihi 230.*

ac tam tetrum, in modum, ut odorem, niſi unde ſciviſſem à cadavere emanaſſe crediturus fuiſſem, ut paucula, inquam, medici hujuſce liquoris grana agitatione per tetram hanc fœtidamque aquam diffuſa, quæ oculo turbida non videbatur, ex ea præcipitaverint tenuem, levemque fœculentiam: qua ſeparata reſiduus liquor omni fœtore liberatus eſt: neque ullum ipſa in fœculentia fœtorem percepi; quod autem obſervatu dignum eſt, peracta hæc omnia ſunt paucis omnino minutis, cujuſdam *præcipitantis* ope ſapore nec amari, nec acidi, nec urinoſi, ex quibus omnibus ſagaciores rerum exploratores non inutilia documenta hauſerint.

Propoſitio Quarta.

Interdum Specifica remedia operari poſſunt peculiari cordis roboratione, aut etiam ſine hac aut unà cum hac, partem affectam corroborando.

VIx hanc obſervationem ſat demonſtraverimus, niſi quidpiam dixerimus de difficultate quadam maximi momenti, quæ non paucos è recentioribus Medicis diu multumque vexavit: utrùm ſcilicet quædam exiſtant medicamenta ſympathica Capiti, Cordi, Jecori, &c. quæ proinde *Cephalica, Cardiaca,* & *Hepatica,* &c. dici mereantur; aut ut clariùs aliquantò mentem eloquar, utrùm quædam medicamenta peculiari modo huic illive particulari internæ corporis parti proſint. Partem affirmativam plerique per varia ſæcula Medici, ſed levibus, vereor, innixam fundamentis tenuerunt: at plurimi jam, non tantùm negativam propugnant, ſed deſertam à ſe opinionem deridentː quidam enim inſultantes aiunt perridiculum quid eſſe ejuſcemodi quampiam ſympathiam mortuum inter medicamentum, parteſque viventis corporis admittere: quaſi famuli inſtar Medicus mitteret medicamentum ut partem malè affectam à ſe velut in tenebris inventam bene & ſalubriter afficiat: ita tamen omnino cenſeo fieri poſſe ut medicamentum ad particularem quampiam partem hoc ſenſu pertineat, quod huic licèt non ſoli, peculiari modo proſit; quod fortè ob quampiam rationum mox commemorandarum contigerit, ac primùm cùm mecum ipſe perpendo fixas corporis partes, ut Cor, Cerebrum, Jecur, Renes, &c. peculiarem ſibi habere ſtructuram, qua quævis pars ab alia diſcrepat, ac verò ſimillimum eſſe fluidarum etiam partium, ut fellis, ſanguinis, lymphæ, &c. diſtinctas eſſe texturas, contingere poſſe veroſimiliter puto ut corpuſcula remedii in ſtomacho diſſoluta, atque huc, illucque liquorum corporis vehiculo circumlata, juxta determinatam figuram, molem, rigiditatem, aut flexibilitatem, motum, &c. aptiora ſint, quæ ab una parte corporis, puta cerebro, corde, &c. quàm ab aliis detineantur: quæ proinde dum in ejuſdem poris commorantur, aut ejuſdem fibris ſeſe aſſocians, aut congruas

quibus

quibus caret particulas ſubminiſtrant, aut ſi his non careat, ejuſcemodi quæ ... rato ejuſdem, ut aiunt, Tono, ei beneficæ ſint. Hac autem corrobora-tione fiet ut pars illa morbificæ materiæ actioni, aut hoſtilitati reſiſtat, quam ... ò obſervant Medici à Partibus vegetioribus ad debiliores deturbari: ut in iis qui podagræ obnoxii multùm ſunt: in quibus vitioſi humores ſæpe nobilioribus partibus, ſi robuſtæ ſint, ad debilitatos frequenter articulos ejiciuntur: hinc, podagra, ſi res rectè geratur, ad vitam producendam conducere creditur: porro hic loci memini nôſſe me Medicum eruditum qui multùm peregrinatus fuerat, quique proinde vario uſus erat victu, peculiari adeò Gingivarum laboráſſe infirmitate ut licèt vina quæcunque moderatè bibere poſſet, aquæ tamen vinariæ potu, odontalgiam ſubitò contraheret, qua de re aliquando mihi conqueſtus eſt. Sed hæc obiter: jam enim probandum, atque illuſtrandum eſt quod dicebam de aptitudine medicorum quorundam corpuſculorum ad ſui aſſociationem cùm corpuſculis partis cui profutura ſunt; quem in ſcopum intuebimur quod in nutritione, lactentium præcipuè puſionum contingit: in iis enim unicum alimentum, puta lac, præter varia excrementa, ut craſſiores viſcerum fæces, ac magis fluidas veſicæ, oris & naſi, pororum cuticulæ, &c. magnam corpuſculorum copiam ſuppeditat, quæ non tantùm detinentur, ſed aſſimilantur inſuper partibus variè contextis, & conſtructis, putà cerebro, cordi, oſſibus, &c. cùm alioquin eam copioſum ejuſmodi partes alimentum recipere inde nequirent, ut eo ipſarum dimenſiones creſcerent. Conſiderandum pariter venit quaſdam partes in paſſionibus Cartilaginoſas, oſſeas tempore evadere, quæ mutatio ad meram ſpectare exſiccationem probabiliter non videtur, inquam, à nativo calore pro ætatis incremento productam.

Secundo amicæ ſpecifici remedii corpuſcula non tantùm confirmare poterunt partis cujuſpiam determinatæ valetudinem, ſed etiam, quod ad rem præſentem magis facit, ſanitati reſtituere eandem priſtinæ poterunt, duabus, tributive de cauſis.

Primo enim amicæ particulæ obſtruentem, aliamve morbificam materiam ita modificare poterunt, ut faciliùs, tutiuſque ejiciatur quod quidem præſtant, non tantùm ut ſanguinis maſſam imprægnant, atque ita ab eo ad varias alias partes circumferri poſſunt, ſed peculiari etiam textura motu, &c. peculiari modo reſpicere poterunt peculiarem illam modificationem, quam vitioſa materia in hac vel illa determinatâ parte commoratione contraxerit: quod autem diverſa affectæ Partis ſtructura naturam Materia Morbifica variare poſſit, inde inter alia colligo quòd docere ſoleant Medici, licèt obſervationibus non ſemper veram comperierim, ... calculo laborantium materiam in renibus eſſe ſubrubram, ac flavam, ... in veſica albam, aut bilioſam, lapilloſque eſſe texturæ, partibus priùs commemoratis generatos friabilioreſque ... ſi præſertim quàm ſunt lapilli in veſica ... à generati: quorum comparatio ... ſituatur, cùm latioſt-
bus,

bus, quos habui, ex felle, aut veſica robuſtorum animalium extractis. Cùm itaque *Specifici* corpuſcula, ſanguinem, aliudve quodvis vehiculum diſponere queant ad operandum inſtar, menſtrui appropriati in materiam peculiariter modificatam, quæ obſtruit, aut malè afficit Jecur, exempli gratiâ, conſtituunt ex iis remedium parti illi perutile fortè futurum fuerit, dum morbificam materiam ad expulſionem parat: ſed eandem partem, alio etiam modo juvare poterit. Ita enim agere poterit in fibras, ſtabileſque partis affectæ portiones, ut vires inde trahat quibus excitata ſuum ejicere hoſtem poſſit. Firmitatem enim, robúrque fibris partis communicare poterit: ejuſdem quoque immoderatam, ſeu caliditatem, ſeu frigiditatem contemperare poterit.

Acidum, aliáſve incongruas particulas in minutis partium ſtabilium intervallis, atque in ipſis etiam fibrarum poris fortè mortificabit: fortè etiam convulſiones, ſpaſmos, alioſque inordinatos motus, qui prohibent ne agat, vimque ſuam exerceat, compeſcere poterit: relaxare poterit, aut dilatare poros juxta operis faciendi exigentiam. Cùm itaque hunc ferè in modum corpuſculorum benignorum ope materiam expellendam præparaverit, *partemque* ipſam, ad eam expellendam diſpoſuerit, partem tum excitare poterit, ſuum ut ipſa officium obeat, irritatione fibrarum, aut organorum moventium, aut eorum ſtimulatione ad exonerationem materiæ peccantis. Ut exigua Cantharidum doſis irritatione, vi, ſed non tutò urinam è veſicâ ejicit, ac ſimul arenam, ſeu minores calculos, excrementitiumque limum priùs ipſi moleſtum.

Hocque exemplo confutamus illud quod tantâ fiduciâ proponebatur ab iis qui remedia ſpecifica rejiciunt: hîc enim medicamentum habemus quamvis periculoſum cujus corpuſcula peculiari adeò modò ad veſicam ſpectant, organaque urinaria, ut licèt ſanguinis maſſæ commixta, ab eo ad alias etiam partes corporis indiſcriminatim ferantur, cæteris tamen illæſis, veſicam admodum irritent, determinentque ad ejus quod continet, excretionem: cùm autem objici poſſit, primum trium modorum, quibus animadvertimus particulari parti opem à *Specifico* ferri poſſe, ſecundo contrarium videri, primus enim partis corroborationem ſpectat, ſecundus relaxationem, atque irritationem, duo omnino reſpondeo, ac primò quidem cùm pars interdum eſſe poſſit in naturali, interdum in ſtatu præternaturali, in *priori* remedium mereri poſſe interdum nomen *benigni*; atque *appropriati* quia ſervat eam ſanam, quod roboratione maximè fit; atque in poſteriori mereri poſſe appellationem *Specifici*, quia ad priſtinam ei reſtituendam ſanitatem juvat.

Reſpondeo ſecundò, quamvis quò ſanitas recuperetur, ſæpe multùm expediat, atque etiam interdum neceſſarium ſit, ut medicamentum materiam, partem lædentem evacuet, hanc tamen evacuationem ſæpe multùm ipſa partis corroboratione promoveri, hinc enim fit, ut ipſa ſe exonerare queat, idem porro medicamentum continere poterit, ac communicare ſanguini corpuſcula diſcrepantia adeò quoad figuram, molem, motum, &c. ut utroque modo ſucceſſive juvari pars ac reſtitui ſanitati poſſit: ut animadvertunt Medici Rha-

barbarum

jam non tenuioribus tantùm partibus purgare jecur, & bilem, sed ma-
terrestribus corpusculis, & astringentibus illius partis Tonum robora-
quid præterea ad illustrationem hujus rei pertineat suo loco occurret.]
...bs re fuerit hic addere quibusdam in casibus hanc ipsam corroboratio-
partis minùs sanæ restituere eandem pristinæ sanitati posse, cùm quidam
qui ferè semper sint, ut, ita loquar, in fieri, hoc est diu in parte affectâ sub-
se nequeant, nisi ob debilitatem ejusdem, & quæ inde sequuntur; novam
inde vitiosam admitteret materiam, quâ fovetur, aliturque morbus: in
ejusmodi autem morbis, si structura, tonusve partis, specifici operatione resti-
tuti fuerint, acquisitus ejusdem vigor novæ peccantis materiæ ingressum pro-
hibebit, quam in massam sanguinis impellet, ut inde communibus corporis mea-
tibus expellatur: dum natura interim paulatim subdere, aut dissipare, vel alium
in usum convertere poterit minorem illam peccantis materiæ portionem, quæ
in parte ægra desidebat.

Nullum hoc in Tractatu exemplum dedimus, quo ostenderemus quî specifi-
cum remedium ad determinatam partem ægram specialiter adeò spectet, ut
quis vix crederet ponderosam lapideamque substantiam interiùs sumptam ad
curationem fracti in crure, manûve ossis non parùm profuturam: atque ut
testimonia Chymicorum præteream, memini Medicum Germanum insignibus
curationibus celebrem, mira mihi referre de efficacia lapidis in patria ipsius
crescentis quem ab effectu *Osteocollam* dicunt: maximè si peritè præparetur,
cujus præparandi modum mihi ostendit, sed experiri non licuit: at absque ulla
præparatione expertus admodum Chyrurgus *Fabricius Hildanus* multùm ex
propria observatione commendat unicam ipsius drachmam optimè pulvera-
tam ad generationem calli quo fracti ossis partes copulentur: adeò ut moneat
juniores, vegetioresque læsos eo pulvere parcè, ac cautè uti debere ne callum
nimium generet, cujus rei insigne exemplum affert: quod pariter ipsa me ex-
perientia docuit, docente eodem Medico Germano, quia aliter, dixit, ipsius
præparatione fieret, ut in ejusmodi hominibus remedium generaret callum, &
nimiùm citò, & nimiùm magnum.

Propositio Quinta.

Interdum Remedium Specificum operari poterit producendo in sanguinis massa eam dispositionem, quâ possit natura corrigendo, expellendo, aliisve idoneis modis, morbificam materiam, aliamve morbi causam superare.

QUi attentè observavit praxim variorum Doctorum Medicorum, quique magno cum successu Medicinam exercent, facilè animadvertet pleras-que ipsorum præscriptiones hac niti suppositione, quòd p... pleri-que humani cor-poris

D

oris morbi, ſanitatiſque recuperatio, à vitiata ſanguinis conſtitutione, ejuſdemque priſtino ſtatui reſtitutione pendeant.

Perutilis hæc ſanguinis mutatio à *ſpecifico* multis effici modis poteſt, *interdum ſeparatim, conjunctim interdum*, ac præcipuè ſequentibus.

1. Subminiſtrando ſanguinis activa quædam corpuſcula, ut non neceſſe ſit medicamentum eam *fermentare*, aut utilem in eo commotionem excitare.

Non hîc examinabo utrùm maſſa ſanguinis intra vaſa hominis viventis contenta, capax necne ſit fermentationis propriè dictæ.

Quare adhibui etiam vocem, *tumultuationem*, ſeu *commotionem*, aut *agitationem*, quæ voces facilè admittentur, ſi alia minùs probetur: ſed quia *fermentatio* jam inter loquendum invaluit, ea voce his præmiſſis abſque ſcrupulo utar.

Sed quia non pauci recentiores Medici, maximè ex quo doctrinæ Williſii inclareſcere cœpit, febres tum continuas tum intermittentes poſitas eſſe in vitioſis ſanguinis *fermentationibus*, atque ab iiſdem productas cenſent, ideo *fermentationi* de qua locuturus ſum, quaſi diſtinctivum hoc epithetum, *utilem*, addendum putavi.

Hoc præmiſſo non abſimile vero mihi videtur, ut vitioſa ſæpe eſt ſanguinis *fermentatio*, ita interdum quemdam *fermentationis* defectum eſſe poſſe, aut quamdam tarditatem, quæ vel tollit celerem inteſtinam agitationem rei fluidæ calidæ hujuſcemodi propriam, cujuſmodi in ſanis reperitur, aut debitam per cor circulationem, quam ſanguinis pigritiam ſi pertinax, ac diuturna, varii conſequuntur morbi: jam quamvis varia medicamenta ſint, puta, aromata, aqua vinaria, aliique ſpirituoſi liquores à fermentatis vegetabilibus diſtillati, quæ plerumque, & ſat magno cum ſucceſſu ad accelerandum ſanguinis motum adhibentur: quia tamen calida admodum ſunt, propterea enim à Medicis eliguntur, ob varia ægrotantium temperamenta, variaſque alias circumſtantias periculoſa ſunt, pluſque damni immoderato ſuo calore inferre poſſunt, quàm commodi ſuâ ſpirituoſitate: præterquàm quòd ſanguinis tarditas oriri poſſit interdum à cauſis, quas calida hæc medicamenta non corrigent: memini, cùm experimenti gratiâ moderatè exſiccâſſem particulam ſanguinis humani, vinoſo ſpiritu penitus inflammabili per varias ſaltem horas, quibus experimentum duravit, ipſius ſolutionem fieri non potuiſſe, aut rubram elici tincturam licèt optimè pulverata foret. Cùm tamen ſpiritus vinoſus optimè rectificatus rubicundus ex eâ evaſerit vigeſimâ, & infra, illius temporis parte.

Jam remedium ſpecificum abundare poterit corpuſculis ejuſmodi, ut ſanguine neque moleſtè, neque periculosè calefacto, debilitare poſſint, ac frangere corpuſcula in ſanguine obvia, quæ liquorem reddunt viſcoſum, ac lentum, atque inſipidum ſpirituumque expertem, atque ſanguinis etiam maſſam, ut ita loquar, fermentare, celerique, & amica ejuſdem agitatione efficere ut heterogeneas illas partes aut recrementa eidem priùs commixta ejiciat, per-

mettque,

…que, eâ, quâ debet, libertate viſcera, quorum capillaria vaſa, poriq́ue, vix …ino aut certe parcè admodum eum admittebant.

Quòd ſpecificum id præſtare poſſit, eò fortè faciliùs conceſſeris, ſi animadvertas à pleriſque Medicorum doceri, varia eſſe Cardiaca, quorum quædam temperata dicunt, quædam frigida: ut reipſa corpus, ſi omnino, certè non ſenſibiliter calefaciunt, ut uniones, quædam jucunda acida, quæ proinde refrigerare potiùs corpus debent, ut oxylapathum, alleluja, ruta Caprina, Galega: ſed liq́ue omnino poteſt, ut corpuſcula quibus ſanguis condenſatur, tarduſque redditur, non ſint frigidæ, ſed calidæ naturæ, quorum proinde operationes, calida remedia juvent potiùs, quàm deſtruant: ut ſi albumini ovi agitatione in aquam reducto, quod neceſſarium non eſt ad experimentum, ſed meliùs illud oſtendit, certam quantitatem ſpiritûs vini bene dephlegmati addideris, non modò viſcoſitatem liquoris non deſtruet, ſed magnam illius partem coagulabit, corpuſq́ue longè magis à tenuitate, & fluiditate remotum producet. Memini, me interdum, experimenti gratiâ facere vegetabilem liquorem, qui, aliquatenus priùs tardus cùm eſſet, additione ſpiritûs vini mirum in modum viſcoſus evaſit.

2. *Specificum* maſſæ ſanguinis prodeſſe etiam poterit eam dilatando, aut attenuando: ſecundus hic modus primo multùm affinis eſt, non tamen idem: in iſto enim fermentationis ſeu agitationis præcipua habebatur ratio, cùm hic ejuſdem conſiſtentiam tantùm reſpiciat: quæ quidem magni ad ſanitatem momenti eſt, ſi enim ſpiſſior ſit, ut ſæpe eſt, ſanguis, non tam liberè, facileq́ue, ut debet, per vaſa Capillaria tranſibit, quæ hinc paulatim obſtruuntur, circulatioq́ue hinc magno incommodo retardatur: unde magna ſequuntur incommoda: ex altera parte, ſi tenuis nimiùm ſanguis ſit, præſertim ſi nimiùm etiam agitetur, ex vaſis facilè effluet, Hæmorrhagiaſque gignet, ſi è corpore fluat, alioſq́ue malignos effectus extravaſationem ſanguinis comitari ſolitos, qui liquor cùm extra propria vaſa in calido humano corpore exiſtit, facile putreſcit, unde Apoſtemata, variaq́ue alia moleſtiſſima ſymptomata, oriuntur.

Jam *Specificum remedium* vitioſam hanc ſanguinis conſiſtentiam corrigere poteſt, dum ea ſubminiſtrat corpuſcula, quæ figurâ, mole, motu, &c. vitioſa ſanguinem incraſſantia ſuperare, atque attenuare poſſunt, aut certè ſcindere ac dividere partes ipſius ſanguinis quæ hinc ad majorem fluiditatem diſponantur: vel certè ejuſmodi in eo poros producere poterunt, quibus ſubtilis ætherea materia qua Atmoſphæra abundat, ſeſe in maſſam ſanguinis inſinuet, eamque rarefaciat: cùm autem ſanguis tenuis nimiùm eſt, cujuſmodi ſit non rarum à quibuſdam morbis, ſed etiam à quibuſdam medicamentis, *aloe* maxime, Specificum ad laudabilem eam conſiſtentiam reducere poterit, aut ſuppeditando ei corpuſcula quæ facilè complicentur actuoſis ſanguinem nimis attenuantibus, aut juvando naturam ad expulſionem ipſa tranſpiratione, aut alio quopiam non moleſto modo, particularum illarum nimis activarum.

3. Tertia

3. Tertio quoque modo conducere ſpecificum poterit ad ſanguinem priſtino ſtatui reſtituendum : ſi nempe operatione ſpecifici in cor ipſum, ſanguinem illud per ſe tranſmittere majore microcoſmi commodo poſſit : quod remedium ſpecificum peculiariter huic illive parti prodeſſe queat, adeóque etiam cordi pleríque Medicorum concedunt, qui cardiacorum, quorum, vereor, perpauca hanc appellationem merentur, Catalogum conſcribere ſolent : at cum alibi hoc in Tractatu oſtenſum ſit quædam medicamenta peculiariter reſpicere poſſe determinatam corporis partem, adeóque etiam cor, admittere quis poterit corpuſculis *ſpecifici* aut diſſolvi quaſdam particulas in corde obvias, quibus nobile illud *viſcus* irritatione, aut aliter impeditur ne regulariter dilatet ſe, contrahatque ; aut corroborari adeò fibras, motiváque ejuſdem organa ut ad moderandam ſanguinis tranſeuntis circulationem diſponatur, moderandam, inquam, modo optimo : quòd autem diſpoſitio cordis etiam cùm nullo ejus ſenſu homines afficiuntur, magni tum quoad valetudinem, tum quoad invaletudinem momenti eſſe poſſit, facilè is crediderit qui ſecum perpenderit, *primò* corpus humanum non eſſe merum aggregatum ex oſſe, carne, &c. ſed exquiſitè fabricatam machinam, valde ſenſitivam cujus partes ſæpe cientur à propriis, ſed minutis admodum agentibus, quæ mutua in ſe invicem reactione majora præſtare queunt quàm quæ à merâ agentium primò moventium energia expectari poterant : *ſecundò*, quod primum ſupponit, diſpoſitionem cordis mutatam licèt fortè inſenſibiliter inſignem producere alterationem poſſe in motibus ſanguinis, inque ipſius per cor tranſitu, quoad quantitatem, celeritatem, aut utramque : quantum hæc mutatio circulationis ſæpe faciat ad ſanitatem aut ægritudinem eluceſcere poterit ex effectibus vehementium ac tenacium mentis paſſionum, ut obſervamus quando magnus opprimit dolor, quo cordis meatus quaſi anguſtiores fiunt, cùm ſanguis nimiùm parcè diſtribuatur, fermentantes ſpiritus ſat magnâ copiâ non generari : ac præter pernicioſos alios hujuſce ſtatûs cordis effectus, adeò ſpirituum expers ſanguis fit, ut in his Europæ oris ad *ſcorbutum* diſponatur, quo vel producuntur, vel irritantur varii alii morbi : obſervamus quoque *pudore* ſæpe mutari ſubitò ſanguinem, tumefierique in exiguis ſub cuticulâ faciei, aliarumque etiam interdum partium vaſis ; ut patet in virginibus, aliiſque delicatioris conſtitutionis in quibus pars faciei alba pudore rubeſcit : non abſimile quid à magno ſubitóque gaudio profectum vidi : quamvis autem dolor, quæ appoſita ipſi paſſio eſt, apperentiam perimere vulgò putetur, rectè tamen regulatâ ſanguinis tranſmiſſione, in multis ſæpe factum eſt, atque inſigne ejuſdem rei exemplum ipſe vidi, ut gaudium famem multùm imminuerit : cujus quidem effectûs cauſam ingenioſè. *Carteſius* derivare conatur à variatis dilatationibus, motibúſque cordis : minimè autem abſurdum videtur admittere ejuſmodi motus oriri poſſe à corpuſculis remedii ſpecifici, quæ afficiendo fibras cordis, eo modo quo gaudium ſolet profectas à jucundis gratiſque paſſionibus dilatationes, ac contractiones gignere poſſunt : in cujus rei confirmationem addam primariam quamdam fœminam

minam mihi notam conqueſtam mihi eſſe, quod odore Chirothecarum odoratarum ſanguis in faciem aſſurgeret, diuque illic, quaſi aut pudore, aut gaudio perfunderetur, remaneret. Atque idem prorſus in aliis ſexus ſui obſervaſſe ſe dixit: ſed cùm alio in Tractatu oſtenderim qui paſſiones mentis corporis ſtatum mutare queant, mutato variè ſanguine qui per cor tranſmittitur; ex dictis ſat veroſimile ſit remedium ſpecificum peculiari cordis corroboratione introducere poſſe, aut reſtituere ſanam ſanguini *Craſim*: qui jam rectificatus, & factus hunc in modum vegetus, & corpori opitulari poterit, & conferre ad particularium morborum expulſionem, roborando, atque fortè etiam excitando particularem partem, in qua peccans materia reſidet, ut domet eam quæ illuc jam confluxit, atque ulteriori acceſſioni reſiſtat: ſanguine itaque ipſo bene conſtituto, æquè atque ſtabilibus partibus corroboratis, ſpecificum Remedium horum effectuum cauſa, dici poterit curare, licèt lentè, varios particulares morbos: cujuſmodi ii ſunt quos alibi hoc in Tractatu commemoravi, qui ut durent frequentiſſimum vitioſæ materiæ ſupplementum à ſanguine circulante recipiant, neceſſe eſt.

Propoſitio Sexta.

Interdum Specificum unire poterit particulas ſuas cum particulis peccantis materiæ cum iiſque conſtituere neutrum quid, quod facilè proſcribi poterit, aut quod non neceſſariò expellendum eſt.

HOc maximè proprio genuinoque modo Specificum quà tale prodeſt, quia in hac operatione effectus producitur, aut abſque auxilio, aut ſupra meram qualitatum, ut loquuntur Medici, manifeſtarum poteſtatem, qualitatum, inquam, manifeſtarum remedii: curatio inſuper ægri plerumque abſque ullo ægri incommodo contingit.

Hic operandi modus, *Specifici*, affinis multum eſt uni, alterive priùs commemoratorum, ii tamen modi quibuſdam diſcrepant ut colligere licet ex ſequela paragraphi hujus diſſertationis.

Interdum cùm acidum quoddam ſanguinem prægnavit, ſeque ipſum in ſtabili quadam parte ſtatuit, ut Jecore, Splene, Renibus, &c. corpuſcula Specifica poſſunt abſque ſenſibili ulla colluctatione, aut conflictu, qui plerumque contingit cùm acida lapidis ab alcalis mortificantur, ita combinari cum exiguis peccantis acidi partibus coaleſcantque cum iiſque [illegible] tiones conſtituunt, quæ, quòd differant à minutis acidi partibus [illegible] ſoliditate, rigiditate, aut uno, pluribuſve ex his, modo, alterius [illegible] eſſe poterunt, quàm acidum, priùs quàm corpori [illegible] geretur [illegible]

D

gne exemplum illud eſt, quod alibi de ipſa aqua forti obſervavi: quantumvis enim corroſivum menſtruum ſit, id tamen digerendo, atque fortè etiam deſtillando cum æquali aut duplo pondere ardentis ſpiritus, comperi liquorem hunc ſummè acidum ita mutatum ut ſenſibilem nullam corroſivitatem retineret, acutiſſimus itaque ipſius fœtor, ſummaque aciditas non tantùm mutabatur in odorem non gravem, ſed & gratum: quidquod guſtui etiam dulcis foret: hinc occurrit mihi praxis quædam Præſidis celeberrimi Collegii Londinenſis, qui, ut ipſe mihi dixit; ægrum magnæ notæ Nephriticis doloribus liberare ſolebat, præſcripta ei ſat magnâ ſpiritus inflammabilis doſi: ſed hoc obiter.

Alibi oſtendi quid poſſit vini ſpiritus in varia alia acida menſtrua, quibus eum immiſcui, digeſſique: unde conſtet non eum in eadem uniformiter agere, ut omnia ſunt acida, ſed ſat diverſis modis juxta naturam, proportionemque acidorum corpuſculorum quibus vinoſi ſpiritus aſſociantur.

Ut autem pateſiat hanc mutationem, contemperationemque Mercurii à ſpiritu vini, produci potiùs à peculiari convenientium utriuſque corpuſculorum aptitudine, quàm inimicitia vinoſi ſpiritus, quem recentiores quidam alcaliis annumerant, in aquam fortem ut acidam, addam hîc loci purum vini ſpiritum debita proportione ſummè rectificata urinæ ſpiritui immixtum, quem volatilibus alcaliis Chymici aſcribunt; cujuſque vel guttula linguam adurit, aut tumefacit, hunc, inquam, ſpiritum aio urinoſi ſpiritus aciem obtuſurum, cum quo ſal componet ſpiritu ipſo longè moderatius quòd ſublimatum, aut quòd præſtat adhuc, ſed factu difficilius eſt, in liquorem reductum ſuppeditar utile adverſus varios morbos, febreſque medicamentum, paululumque immutatum, magnæ utilitatis variis in Chymicis experimentis *menſtruum*.

Pauca grana vitri Antimonii abſque additione facta ſumpta interiùs, vehementer emetica ſunt, & Catharrica: ſed quamvis vinum, nihil prohibente copioſo ejuſdem ſpiritu, ſi bene impræegnatum fuerit corpuſculis hujus vitri, ſupernè, inferneque violenter ſat purget, ſpiritus tamen aceti ex vino ſcilicet degeneri, ſi competenti tempore digeratur ſuper vitrum hoc optimè pulveratum, cùmque liquor ſat impræegnatus eſt particulis vitri, ſi ab eo abſtrahatur, ab antimonialibus acetoſiſque corpuſculis minutæ plurimæ concretiones emergent, quarum multa eſſe grana queant, abſque ulla ſupernâ infernâve purgatione: unde quis conjiciat utilem omnem à medicamentis mortificationem ab acidis non oriri: cùm ipſa etiam acida, ut patet, corrigant: ac quàpiam fortè ejuſmodi combinatione contigerit, ut quædam venena [neque enim uniformem eorum omnium operationem, aut conſtantem in cor imperum puto] domari poſſint.

Atque ob hanc fortè cauſam non minùs probabiliter quàm ob ullam aliam fuerit, quòd quis à ſcorpione ictus curati poſſit contrito hoc animali ſuper vulnus, ut multi Medici præſcribunt, ûtque quidam mihi notus expertum ſe eſſe dixit in ſe ipſo, aliuſque quidam in milite, fælici ſucceſſu: cùmque mecum ipſe perpendo quàm variæ, multipliceſque Corpuſculis adaptari queant figuræ, ex

ex quibus fiant aggregata ab ambabus parti bus componentibus valde diſcre-
pantia: vis vero abſimile putem in ægri corpore, corpuſculorum peccantis
materiæ, ac remedii tam utiles exiſtere poſſe combinationes, ut inde concre-
tiones innocuæ, ſin minus beneficæ, exiſtere queant.

Si per otium liceret, atque expedite judicarem, plura addere poſſem exem-
pla mutationum, colorum, odorum, ſaporum, aliarumque qualitatum quæ ex
minutis diſcrepantium corporum partibus oriuntur, facilè, inquam, plura poſſem
addere exempla, & diſſerere de eo quod coalitiones ejuſcemodi conſequitur;
cùm autem id iat alibi præſtiterim, hic magis e re fuerit indicare, cùm parti-
cula peccantis materiæ remedii ſpecifici particulæ aſſociatur, combinatione
eam in melius mutari poſſe, non figurâ tantum & magnitudine mutatis, ſed
adaucta etiam, aut imminuta ejuſdem rigiditate, unde, de novo ipſius motus mo-
dificetur: ut ex qualicunque demum ad ea quæ ex corporum coalitionibus na-
turaliter conſequuntur, attentione judicabis, eadamque quaſi ex abundanti,
concretiunculas unione materiæ morbificæ cum corpuſculis Medicis factas
non tantùm evadere poſſe innocuas, ſed aliquando etiam beneficas: quod il-
luſtrari poteſt ex ulteriori ſublimati communis præparatione: quamvis enim
hæc ſubſtantia ſit ſummè corroſiva, adeóque violenta ut paucis ipſius granis
interimi quippiam poſſit.

Facto tamen ejuſdem conjugio cum minore etiam Mercurii pondere, qui
corpus & inſipidum, & inodorum eſt, corroſivum ſublimatum alteratum adeò
fuerit, domitumque, ut vertatur in id quod Chymici, quia acumine caret Mer-
curium dulcem vocant, qui ſi rectè præparetur, atque ad multa etiam grana de-
tur, non tantùm innocuum quid plerumque eſt, ſed optimum remedium, id-
que ſæpiùs quàm Medici fortè norint.

Commemorata mox ratio probabile nobis argumentum ſuppeditare pote-
rit, quo oſtendamus, nihil prohibentibus Specificis digeſtionibus, mutationibuſ-
que, quas in tranſitu pati poteſt, ſalutare id poſſe eſſe remedium, cùm ad par-
tem curandam acceſſerit: licèt enim remedii corpuſcula in ſuo ad partem af-
fectam itinere multùm mutarentur, fieri tamen poterit, ut alterata hæc cor-
puſcula, vel hac ipſa alteratione Medica evadant cum his etiam mutationi-
bus apta fieri poſſint, cùm ad partem affectam pervenerint, ut arctè combi-
nentur cum quibuſdam corpuſculis ſive materiæ morbificæ, ſive aliis, quæ illic
reperiunt, cum iiſque componant novas concretiones quæ novæ jam ſint in-
dolis, ægróque amicæ: huic quidpiam analogicum obſervare licet in Aſpara-
go, qui manducatus varias ſubminiſtrat particulas, quæ commixtæ particulis re-
num, aut veſicæ novum odorem producunt, adinodum diverſum tum ab odore
urinæ, tum ab odore ipſius plantæ: ita ſi Terebinthina ſeleétis ...
tur, miſcet in renibus & veſicâ minutas ſuas partes cum ... ad ...
unde emergent corpuſcula urinam imprægnantia odore ... violarum
eo ... ſpectat, cùm ... illud utramvis horum liquorum ... ſpicet.

Priuſquam huic Tractatui finem imponam, non inutile fortè fuerit mentio-
nem facere difficultatis quæ, ſcio, objici poterit ſin minùs contra præteritam
diſſertationem, certè qua infringi videretur vis ejus, proportióque, cum ſco-
po, mihi hoc in opere propoſita : dici enim poterit, cùm argumenta mea, ex-
plicationeſque ſupponant *Remedia Specifica* interiùs ſumi, conſtat tamen à ſpe-
cificorum aſſertoribus, ſpecificis connumerari quædam quæ per os in corpus
non immittuntur, ſed exteriùs tantùm applicantur, aut ſuperficie tenus tantùm
tangunt, ut patet in *amuletis, annulis*, &c. ad diluendam hanc magni momen-
ti difficultatem, varia, memini, alio in Tractatu dixi.

Non abs re tamen fuerit, pauca quædam etiam hîc reſpondere : notandum,
ideo præſertim non paucos Medicos rejicere, & quoſdam etiam deridere
externa ſpecifica, ſi ita loqui liceat, quòd primò pars medicamenti, nam de
maſſa ipſa conſtat, in corpus penetrare nequeat, quòd ſecundò quamvis te-
nuior *ſpecifici* pars fortè introducatur, ea nimiùm minuta ſit, quàm ut producat
in corpore ejuſmodi mutationes, cujuſmodi ad peccantium humorum expul-
ſionem, morbumque ſuperandum requiruntur.

Quod ad priorem rationem attinet ſat multis alio in Tractatu oſtendi †, ho-
minis cutem, licèt integrum, continuumque corpus videatur reipſa eſſe magnâ
pororum multitudine perforatum, quorum multi in alutis etiam mortuorum
animalium conſpicui ſunt, aliique manifeſtè deducuntur ex guttulis innumeris
cutem totam, erumpente primùm ſudore, cooperientibus : quòd autem his po-
ris intromitti poſſint ſubtiliores particulæ remediorum exteriùs adhibitorum
variis è phœnomenis, cujuſcemodi hæc ſunt, eluceſcere queunt : aqua penetra-
bit poros ſelectæ veſicæ, diſſolverque ſalem tartari, aut ſaccharum candidum
inibi contentum : liquorem quemdam præparavi, cujus licèt calore non agi-
tati vapores celeriter penetrarent varias mortuorum animalium membranas,
manifeſteque agerent in corpora metallica his involuta.

Lippis etiam, ac Tonſoribus notum eſt Mercurium, ſeu argentum vivum ex-
teriùs in unguentis cinguliſque applicatum per cutis poros ſeſe introducturum,
invaſurumque internas corporis partes, ibique diutiùs interdum remanere &
operari violentiùs quàm Medicus velit : intromiſſa autem ſemel *ſpecifici* cor-
puſcula in interiores corporis partes, facilè quis conceperit, qui ulteriùs pro-
cedere queant : ſub cuticulâ enim aut prope plurima ſunt capillaria vaſa, ut vix
hîc aviculam vaſe quopiam non perforato infigere poſſis: ut patebit exigua ſan-
guinis guttâ quæ ex facto recens foramine quantumvis parvo effluet : cui exem-
plo, alia multa ſi opus foret addere poſſem, capillarium vaſorum multitudinis,
& propagationis ſub ſuperficie cutis, quæ pleraque ſanguinem, licèt eorum
nonnulla alios etiam ſuccos vehere queant, ſuaque exonerare recrementa aut
ſudore aut inſenſibili tranſpiratione per poros cutaneos : cùm itaque capillaria
hæc vaſa quantumvis parva ſuas habeant cavitates continuatas vaſis, quorum
minores adhuc ſunt cavitates, hiſque mediis cum vaſis quorum majores ſunt
cavitates,

† Tentamen poroſitatis corporum.

cavitates, quæ maximorum vaſorum rami ſunt, ope corpuſcula medicamenti in liquorum quos continent, capillaria vaſa ſemel introducta, facili tranſitu inſinuare ſeſe poterunt, atque ita in majores præcipuarum venarum ramos in ejuſque vehiculo facilè convevi circulationis, maſſæ ſanguinis commiſceri, vectum eſt. † Amuleta Arſenicalia hi ad omnes corporis partes: ut ſæpe obſervarint, magnâ cor intemperie aſuper pectus geſtata licèt vix carnem tetigerint, ſymptomata pepererunt: atque ab inſturbârunt, noxiàque alia aliis partibus ſymptomata, Cantharides, manu atque ſignibus etiam authoribus commemoratum recepto, effluvia ad veſicam uſque tranſmitinterdum etiam in perâ geſtatas, noxia ſua effluviaque inducant ſymptomata. Quod tere, in qua magnum dolorem excitent, aliaque rejiciuntur, quòd ſcilicet effluad alteram rationem attinet, ob quam Specifica interno ſuperando morbo par viis tantùm in corpus penetrare queant, quibus in modum diluo, ineſſe vis non videtur: hanc difficultatem hunc corpus intromiſſa plura fortè,

1. Corpuſcula ab exteriore medicamento in ſibi perſuadeant: quod pluſque proinde valentia fuerint, quàm homines probabile ſit ex magna multitudine odoratum, adeóque ſenſibilium expirationum, continuè, diuque ab ambrâ griſeâ, moſcho, fele odorato, multòque adhuc magis à mixtis ex arte factis emiſſarum: quòd autem ſubtilia effluvia etiam abſque caloris ope celeriter poſſint penetrare membranas tantâ copiâ ut agant in corpora ſtabilia iiſdem cooperta, paulò ſuperiùs inſinuavi, factoque experimento pluribus ingenioſis viris oſtendi.

2. Corpuſcula medicamenti ſuam retinere naturam poterunt, operandi facultate non amiſſa licèt per cutem quaſi filtrentur, ut ex Mercurio colligi poteſt, quem ſuperiùs diximus repertum in formâ argenti vivi in corporibus quorundam qui nimium ſæpe Mercurio inuncti fuerant, Mercurio, inquam, in unguentum aliis cum unctuoſis reducto, quo quidem æger tam violentam, tamque diuturnam pari ſalivationem poterit, quam ſi bolos ex Mercurio deglutiiſſet. Sæpe etiam obſervavi, quod haud dubiè ſæpius ab aliis obſervatum eſt, exiguo opio aliis Emplaſtrorum ingredientibus mixto, exteriùs applicato acutos interiorum partium dolores eſſe ablatos.

motarum.

3. Corpuſcula autem Specifici ſæpe violentiùs agere poſſunt intromiſſa per cutem, quàm ſi medicamentum è quo effluunt, inter ... iùs ſumptum fuiſſet, quia ſi per os ſumptum fuiſſet, particulæ dividi potuiſſent, aut etiam fortè ob diluttionem, ſiſque cum aliis Chyli particulis combinationem, multùm alterari, fermento, aut menſtruo ſtomachi, earumdem per certa filtratione, longòque ac ſinuoſo per eadem, lymphæque ductus tranſitu priuſquam ad cor pervenirent, ut cum ſanguine miſceantur: cùm corpuſcula externi Specifici ... ſanguinis ... præterrgreſſa fuerint Capillaria ſtatim ſub eadem ... unde ... ſanguini circulanti ... mox immiſceantur ſanguini circulanti ... E

† Vide ſed de hac re differentem doctiſſimum Diemerbroek

terationes, quas alia medicamenta, priuſquam ſanguini conſocientur, pati neceſſe eſt.

Vnde patet errare omnino eos Medicos qui putant partes tantùm quas immediatè tangit, curare poſſe, quòd exiſtiment ejuſdem corpuſcula ultra partem corporis medicamento vicinam non progredi: quæ quidem argumentatio licèt veniam mereretur tum, cùm ſanguinis circulatio nondum eſſet detecta, at cùm jam ſanguinis circulatio, intercurſuſque inter diſtantes corporis partes, innotuerint, argumentum ad rem nihil facit.

Hic autem admonebo cujuſpiam, quod nuſquam memini me legere, corpora ſcilicet exteriùs applicata eſſe interdum quorumdam morborum *ſpecifica* remedia, adverſus quos nihil poſſe quis judicaret ex eorum interiùs ſumptorum effectibus: ita Camphora deglutita, ſeu pauca tantùm ejuſdem grana ſanguinem admodum calefaciunt, commendantur etiam à Medicis nec immeritò adverſus malignas quaſdam febres: Camphora tamen exteriùs applicata faciei rubedinem tollit, quæ à calore ſanguinis oriri creditur, adhiberturque in unguentis contra aduſtiones. Ita ſpiritus vini, qui dum potatur, tam calidus eſt, optimum ad extinguendum aduſtionum ardorem remedium eſt, maximè ſi pars maturè eo irroretur: panis, tam moderatum, temperatumque alimentum, cùm manducatur, maſticatus tamen exteriúſque applicatus varios adverſus morbos plurimùm valet: atque ſenem, peritumque Medicum novi qui infantes non facilè quidpiam deglutientes purgare ſolet quopiam ipſorum umbilicis applicato, quod iis neque colore, neque odore, neque tormine offendiculo ſit: idque ut ipſe mihi non ſemel confeſſus eſt, uſitatum quodpiam alimentum eſt, quo ipſe, ut & alii plerique, haud præparato utor ſæpius. Quid foret ipſe mihi indicavit, ſed nondum id experiri mihi licuit.

Vt quod dicebamus de poſſibili externorum ſpecificorum efficaciâ minùs improbabile videatur, non abs re fuerit obſervationes quaſdam indicare noſtræ doctrinæ admodum congruas: quamvis autem quæ offerenda ſunt; non omnia *ſpecificorum* appellationem mereantur, attamen præterquam quod eorum quædam hoc fortè nomen merebuntur, oſtendent omnia ſimplicia medicamenta exteriùs applicata adverſus internos corporis morbos plurimùm valere poſſe.

Externa ſpecifica quamplurima Medicorum è libris commemorare poſſem: nulla tamen recenſebo, quod ut quid ſentiam ingenuè dicam, quæ traduntur ab his remedia licèt multùm collaudata, ab ipſis tamen laudatoribus parum fuerint examinata: ſatque impræſentiarum fuerit pauca quædam afferre exempla aut propriâ, aut amicorum experientiâ mihi nota. Vnica tantùm Galeni obſervatio, quam ſolemnibus & diſertis verbis tradit, quamque alii etiam præſtantiſſimi Medici probant, prima omnium proponetur: hæc itaque hiſtoria eſt à Galeno relata de radice pæoniæ, quam cùm puer quidam per multos menſes epilepticus collo appenſam geſtaſſet, hujus morbi impetum nullum ſenſit, quamdiu eam geſtavit, quam cum fortè depoſuiſſet morbus iterum ipſum in-

vaſit; 3

vaſit: applicatâ tamen rurſus radice iterum libertatus eſt: quod cùm Galenus obſervaſſet, radicem explorandi rem certius gratiâ ſeponendam curavit, cùm autem paroxyſmus renovaretur, eam ſolito ſucceſſu rurſus adhibuit: in eadem vixi domo cum docto, magnique judicii viro paralyſi obnoxio, qui à violentis ſæpe ſpaſmis, citò, & ut plurimùm liberabatur geſtatione, aut tractatione dentis veri Hippopotami, aut equi fluvialis mihique is aſſeruit, cùm eum ad tempus ſepoſuiſſet, ut amico fortè commodaret, paroxyſmos rurſus æquè violentos redituros.

Memini quoque, cùm ipſe per multos annos ſpaſmis obnoxius eſſem, conqueſtuſque de iis fuiſſem Medico cuipiam qui per frigidas regiones multum peregrinatus fuerat, affirmare eum mihi quod ſecum attuliſſet annulos ex ungulis veri *Elkis* à loco quodam ubi illa animalia vulgò adhibentur, quorum ope variorum ſe curâſſe ſpaſmos dixit; unum eorum mihi, ut experirer, obtulit, quem eò libentiùs accepi, quòd aſſereret nonnullos, varios pro veris venditos, ſimileſque ſuis, adulteratos tantùm eſſe, aut nullius prorſus virtutis: quamvis autem cùm ſpaſmus ſuram cruris invaderet, annulus non multùm me juvaret, quando tamen paroxyſmi moderati tantùm erant, aliiſque in partibus, maximè manibus ſolatium ſenſi tam frequens, & tam ſubitum, ut rei inſolentiâ obſtupeſcerem, remediumque quavis nocte prope lectum, ut ad manum eſſet, ubi res exigeret, locarem: meritò autem mirabar, cùm ſpaſmus pedes, digitoſve pedis invaderet, ſedari dolorem licèt annulum digito tantùm applicarem: quam ob cauſam illius jacturam ægrè tuli.

Cùm Medicus quidam inſignis mecum de patiente quâdam ſuâ, incontinentia urinæ & moleſta, & propudioſa laborante diſſereret, empyricum ipſi ſuggeſſi remedium alio in Tractatu commemoratum, cujus ſucceſſum nec promitterem, nec omnino negarem: quod quidem tutum ſin minus efficax foret: ſimplex hæc erat ſubſtantia ad regnum animale pertinens geſtanda in ſacculo induſium inter, & cutem: gratias porro amplas diu pòſt Medicus mihi egit, qui effectum ſe miratum dixit, obſervaſſeque ſe cùm patiens eam tamdiu geſtâſſet, ut virtus jam deficeret, hoc eſt juxta me, ut effluvia omnia exhauſta ferè eſſent, iterum remedium adhibere patientem debuiſſe ut ſana liberaque perſeveraret.

Equidem futurum non exiſtimo ut tria prænominata appenſa, aliaque remedia commemoranda ſemper ſuccedant: atque non ſemper ſequi improbabiles quis rationes afferre poterit, cur uniformis non ſemper ſequantur effectus: ſat eſt quod interdum ſuccedant, cùm inde manifeſtum fiat fieri poſſe ut exteriora medicamenta in morbos internos agant.

Cùm quondam peritiſſimum quemdam celeberrimi Collegii [illegible] Medicum inviſiſſem, horologium modo novo conſtructum [illegible] vi, cùmque ipſi dixiſſem me ſimile quidpiam in loco [illegible] ne cum direm, adeò, aut vanum putare [illegible] ut qui [illegible] fuit, aiebat aulici cujuſdam, quem mihi nominavit, [illegible]

hi hiſtoriam retulit. Hæc ſcrophuloſum in collo tumorem patiebatur: quem pater ægrè admodum ferebat, quòd metueret ne propterea dotem ſupra facultates augere cogeretur: Medicum itaque, de quo mox, conſuluit: hic cùm difficilem curatu tumorem hunc exiſtimaret, nec continuatis diu remediis eam torquere vellet, *Aulico* dixit, ſi poſſet ipſe eam ad remedium quoddam admittendum inducere, ſperare ſe eam illæſis etiam viribus, & abſque dolore ſanandam: cùm itaque utrinque de re conventum eſſet, ducta patiens eſt in cubiculum ubi in lecto jacebat quidam lento morbo conſumptus: hujus manum Medicus *patientis* tumori impoſuit, donec conqueſta eſt de ejuſdem frigiditate ad intimas tumoris partes penetrante: manus aliquoties impoſita tumori eſt, quàm diu corpus fœtoris expers remanſit. Atque hunc in modum profligatus tumor eſt, *patiénſque* liberata hoc malo: hoc autem horologium Medico, quem rerum curioſarum cupidum ſciebat, in grati animi ſignum dono pater dederat.

Doctiſſimus hic Medicus inſolitum hoc remedium Helmontio aſcripſit, qui quidem collaudandus eſt quòd medicamentum non modò nullius in ſpeciem utilitatis futurum, ſed quòd præterea in uſu non erat, commendaverit: ſed ejus cognitio noſtro etiam ſæculo antiquior mihi videtur, cùm ejuſcemodi quid Plinius commemoret, licèt ab eo ad Helmontium, aut oblivione ſepultum, aut non creditum fuerit: præter unum *Franciſcum Vlmum*, qui licèt non imperitus obſervator, celebris tamen non fuit: aſſerit is aliis fruſtra adhibitis remediis nobilem ſe noviſſe virginem qui hoc modo perfectè curata ſit.

Æſtate quadam magno meo ſtupore Hæmorragiis è naſo obnoxius fui: cui malo ut obviam irem nunc unum remedium, nunc aliud adhibui, ſucceſſu ſæpe ſperato, ſed non ſat celeri: cùm autem quodam die in paroxyſmum inopinatum inciderem; cujus eventum non nihil formidabam inuſitato uti remedio ſtatui, cùmque à ſorore, in cujus domo paroxyſmo correptus eram *muſcum* Cranii hominis mortui obtinuiſſem qui à magnate quodam ad ipſam ex *Hiberniâ* ubi major ejus copia eſt, pluriſque quàm alibi æſtimatur, miſſus fuerat; more ſolito adhibiturus eum eram, hoc eſt in nares illaturus, ſed priùs experiri volui, quantumvis copioſa Hæmorragia foret, utrùm medicamentum hoc manu ſuſpenſum non idem effecturum foret: quare coopertà pugno, parte *muſci*, ut calor remedium nonnihil actuaret, comperi non ſine aſtantium ſtupore Hæmorragiam compreſſam, quam, laus ſit Deo, multis pòſt annis non ſum paſſus: ſed minùs adhuc hoc mirum eſt, quàm quod è præcipuis Regiæ Societatis Sociis cuipiam contigit: hic conſtitutionis omnino ſanguineæ multùm ſe affici ſentiebat uſu muſci cranii humani [cujus particulas vidi adhærentes radici vegetabilis, cùm erat Genuinus] interdum enim cùm ſanguinem mitteret, ſi curioſitatis gratiâ muſcum manu teneret, ſanguinis effluvium ceſſaret donec eum ſeponeret.

Quod non ipſemet tantùm mihi aſſeruit, ſed & ejuſdem etiam Medicus quos ambos peculiariter nôram: quod alioquin vix credidiſſem, niſi vis imaginationis,

ginationis, qua is pollebat, remedio fortè co... vegetabilibus, atque anima-
Hactenus commemoravi ſpecifica externa ſint, facilius emittere effluvia di-
libus ſubminiſtrata, quæ cùm levioris texturæ exempla è minerali regno propo-
cere quis poterit, duo proinde jam triáve ex vità prædictis, quæque compacta
nam, quod cùm conſtet corporibus nunquam partes minùs ed *Effluviatio-*
admodum pleraque ſunt, exiſtimantur habere
nem diſpoſitas.

Quendam magnæ eruditionis Medicum novi, ſat integræ valetudinis præ-
terquam quod aliquo poſt horas magno cum terrore evigilaret, quem ſeque-
rentur violentæ, diuturnæque cordis palpitationes, quæ moleſto admodum
terrore eum percellerent: ut malum hoc curaret, quicquid ſuggerere ars po-
terat, expertus fuerat, quâ de re pluribus, ex amicis ſuis conqueſtus eſt: cùm
autem rem hanc quondam inter Mercatores, quorum quidam per remotas
regiones peregrinati fuerant, commemoraret, eorum quipiam ipſi dixit ſe ci-
tò eum curaturum remedio quod & ſibi, & aliis profuiſſet. Dixit itaque ſe-
ligendos varios planos, lævigatoſque *Cornelianos* lapides, cujuſmodi ab Indiis
orientalibus afferuntur, ut ex iis fiant annuli, eoſque octo, aut decem particu-
læ veſtis coccineæ circa collum geſtandæ eſſe aſſuendos, ita ut lapides imme-
diatè cutem tangerent è regione cordis, orificiique Stomachi: hoc adhibuit
Medicus remedium, brevique magnum ex eo commodum percepit, quare la-
pides jam ſeponere ſe poſſe putavit: quod & bis terve fecit, tum ut videret,
quid inde contingeret, tum ut geſtandi moleſtiâ liberaretur: at cùm morbus
ſemper rediret intra paucas à ſepoſito remedio hebdomadas, illud continuè
geſtare decrevit, ut fæliciter fecerat, cùm rem mihi narravit: & ne quis mihi
dubitationis locus ſupereſſet, quoſdam mihi *Cornelianos* dono dedit, quos ſibi
numeroſos, ne deficerent, procurâſſet: cùm tamen nondum eorum experimen-
tum facere licuerit, non aliter am hoc remedium ſucceſſum ſemper habiturum,
ſed tantùm, quod ad rem præſentem ſat eſt, fieri ſaltem poſſe, ut ejuſcemodi
externum remedium admodum efficax ſit.

Mecum ipſe poſtea cogitavi, quod hic ut dictis probabilitatem conciliem,
addo, eos fortè qui priore remedio primùm uſi ſunt, illud didiciſſe ex iis quæ
de Jaſpide Galenus aſſerit: quem lapidem colore ... vatium obſervamus, vide-
que ipſe in viteſcentibus rubri mixturis, tam integri coloris quàm ſint Cor-
neliani. ex hoc lapide Galenus refert quoſdam, ... [illegible] laſſe annulos, quibus inſ-
culptus erat Draco radios emittens: eumque ut ... ſtomacho peramicum com-
mendat ori applicatum: quamvis autem omiſeri... curo ut putavit, ſculptu-
ram, ex propria tamen experientiâ lapides proba... uos eodem ferè quo Mer-
cator noſter modo applicabat: † *ſanè hujus, inquit, ... o quoque lapidis ſeci pe-*
culum, ... ex hujuſcemodi lapillis confectum ... illo ſuſpenſo ... lapidem
... contingerent, apparebant autem nihilominus ... poſſe ...
... non haberent, &c.

† *Galen. de ſimpl. med. facult. l. 9. Titu. de lap.*

Superiùs commemoravi virtutem annuli in quaſdam *generis nervoſi* partes, ſed majus fortè cuipiam miraculum videbatur ſi annulus lapideus digito geſtatus, in maſſam ſanguinis operari poſſit, ac præſertim in depravatam ejuſdem portionem, quam natura ad venas hæmorrhoidales relegat : cùm tamen peritiſſimus Monardes lapidem ſanguineum *è nova Hiſpania* allatum deſcripſiſſet, eumque ut jaſpidem exhibuiſſet: non eum tantùm adverſus Hæmorrhagiam parti affectæ applicatum commendat, ſed ſequentia, ex propriâ etiam experientiâ addit : † *vidimus nonnullos Hæmorrhoidum fluxu afflictos remedium ſenſiſſe annulos ex hoc lapide confectos in digito continuè geſtando, nec non & menſtruum fluxum ſiſti.*

Scio hic prætermittendum à me lapidem Nephriticum non exiſtimare te, licèt eorum quamplurimi nullius adverſus hunc morbum à quo appellationem ſortiuntur, virtutis extiterint, vixque fieri poſſit, ut bonos quis, niſi expertus fuerit, reperiat : quod tamen eorum nonnulli magnæ ſint virtutis ex teſtimoniis Boethii, doctique illius circa Gemmas Scriptoris *Johannis* de *Laet* patet: cujus laudes *Monardes*, aliique confirmant. Sed in neminem incidi, qui propiùs ad rem noſtram loquatur quàm inſignis quidam mercator *Leipſienſis* cujus rariſſimas obſervationes magnæ vir eruditionis *Vnzerus* * commemorat, quem conſule : duas interim ex decem quas proponit, ipſius obſervationes proponam. Aſſeruit itaque Mercator authori noſtro hujus lapidis per aliquot dies geſtatione, calculoſam materiam tam validè eſſe proſcriptam, ut plurima arenæ granula ejecta fuerint, per ipſos etiam oculorum angulos : cujuſmodi ejuſdem remedii effectum variis quoque in aliis obſervavit : aſſeruit pariter geſtatione ejuſdem lapidis uxorem Catarrho laborantem purgatam inſigniter fuiſſe, adeò ut primo die purgata inde fuerit quatuordecies, aut quindecies, poſtero nonies, aut decies : cujus poſtea corporis meatus liberi, apertique permanſerint, additque ſenſiſſe ſe ipſum lapidem ſed non adeò validè Catharticum.

Sed hactenus ſat ſuperque de virtutibus *periaptorum* & *appenſorum*, præſertim, cùm eorum alio in Tractatu plura occurrant exempla, atque etiam abſque iis, aut unà ſaltem cum iis hactenus allatis propoſitæ hinc objectioni ſat omnino factum ſit.

Concluſio.

HAbes itaque hactenus, quæ ipſa, rerum de quibus ago, natura mihi ſuggeſſit circa modos præcipuos quibus morbos à medicamentis ſpecificis curari, aut certè multùm imminui poſſe puto : dixi modos præcipuos, non enim nego alios fortè multos adhuc ſupereſſe minimè hîc ob præſcriptos Epi-

ſtolæ

† Nic. Monard. Simpl. Med. Hiſt. c. 36. p. 329. † Vntzer. de Neph. l. 1. c. 24.

quæ jam præter opinionem ſtolæ limites commemorandos; huic præſentem teſtimonia variorum Medico-producta eſt, licèt deditâ operâ prætermiſerint, quia aliis nituntur princi-rum, atque Chymicorum qui Specifica deſcribunt qualitatibus, ideis, &c. quæ quia non piis, puta formis ſubſtantialibus, realibus qualitatibus diſſertationem hanc minùs ido-admitto, uſurpare non poteram, ſed quamvis deſcriptionibus non produxerim, ſat neis, ſuperfluiſque ex aliis authoribus tranſcribendis imponenda ſit, ubi duo triáve ſub prolixa eſt, ut jam extrema eidem manus imponenda revocavero. initium commemorata in memoriam tibi revocabo in Specificum medicamentum,

Primò itaque non ita ſum intelligendus ut uno tantùm aliquo modorum aut naturam ope Specifici morbum plerumque etiam plures ad effectum hunc propoſitorum curare, cùm duo interdum, ac Specificorum in genere tantùm concurrant: ſecundò ſuſcepi modos operandi veros, ac genuinos non dixi, ſed explicandos; tertiò modos à me ſelectos veros agere poſſunt ſpecifica: quare eos tantùm propoſui tanquam modos quibus tanquam poſſibiles, ac vero dogmata non pronuncio, ſed explicationes meas ſcopo factum ſatis fuerit: in qua ſimiles propono: quo quidem hujus Epiſtolæ Specificorum operationes corpuſ- eò tantùm, ut noſti, collimavi ut oſtenderem cularis Philoſophiæ principiis eſſe congruas.

Quod non invitus ni fallor, concedes, ſi id mihi fælicitatis contigerit ut re-morantes aſſenſum tuum difficultates, non nihil imminuerim: dum de abſtru-ſo admodum argumento, atque ad artem, quam non profiteor, ſpectante, diſ-ſero: quapropter cùm te longè me ſagaciorem proficear, cùmque ad te pro-piùs hoc ſpectet argumentum, faciliúſque utpote Medicus quam ego queam, varias naturæ operationes obſervare poſſis, tuas ipſemet objectiones faciliùs diluas: meas proinde conjecturas quaſi ſub dubius tibi propoſui, quamvis de meo in te affectu dubitare nequeam, utpote qui ad utile quodvis præſtandum tibi obſequium ſim paratiſſimus.

ROBERTUS BOYLE.

PARÆNESIS

PARÆNESIS

AD VSVM

SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

Ad Amicum ſummè eruditum D. F.

§ 1.

Cum remedia ſpecifica, ut hanc appellationem promereantur, ſummæ virtutis eſſe debeant, quæ tamen pleraque aut ſimplicia ſunt, aut parum compoſita, quæ de iis in præcedente Tractatu dicta ſunt, non immeritò me impulerint, hortor ut te, alioſque eandem artem profeſſos, qui tuo quoque impelli exemplo poterunt, ut quærant frequentiúſque ſolito adhibeant ejuſmodi remedia, quæ vel ſimplicia ſint, vel ſi compoſita eſſe neceſſe ſit, ex neceſſariis tantùm ingredientibus Medici ſcopo; morbique indicationibus reſpondentibus conſtent.

Simplicia hæc, aut leviter compoſita remedia, tam vario quaſi apparatu, pompâque compoſitis, quibus homines *ingredientium* multitudine morbos ſe ſuperaturos ſperant, ob rationes mox indicandas antepono: ubique tamen velim ita me intelligi ut ſimplicia remedia, non abſolutè, & indefinitè ſed *cæteris tantum paribus*, compoſitis anteponenda judicem. Quod ſemel hîc annotaſſe ſat ſuperque fuerit.

Primò itaque ſimplicia compoſitis remediis anteponenda cenſeo, quod longè facilius ſit operationem ſimplicis, quàm compoſiti conjicere: iſto igitur tutiùs quam hoc Medici uti poterunt: ac certè ni fallor, noſtræ nimiùm ſagacitati fidimus, cùm credimus præſcire nos quis futurus ſit mixtionis è multis *ingredientibus* effectus: cùm plurima corpora texturæ mutatione qualitates etiam ſuas mutent: cujus rei varia ſuppeditârit exempla noſtra colorum hiſtoria: in variis enim experimentis illic commemoratis, compoſiti diverſus om-

nino

nino color eſt aliuſque quàm ſimplicium ſeorſim ſpectatorum: ut cum cæru-
lea cupri ſolutio ſpiritu vini facta, unà cum ſpiritu violarum etiam cæruleo,
colorem pulchrè viridem producit: hujuſque rei ex quo hanc ſectionem con-
ſcribere cœpi, factum eum in ſcopum, experimentum, exemplum ſubmini-
ſtravit.

Cùm enim ferri tincturam optimo aceti ſpiritu factam, volatilemque ſul-
phuris tincturam commiſcuiſſem, cujus conficiendæ modum alibi doceo, ex
rubris hiſce liquoribus commixtis emerſit ſtatim, obſcurus admodum, atra-
mentitiaque quædam mixtura.

Inſignes ejuſmodi mutationes ope mixtionis ſæpe effeci, non colorum mo-
dò, ſed & odorum, ſaporum, &c. cur autem ejuſmodi mutationes medicarum
etiam qualitatum contingere nequeant non ſatis intelligo: Mercurius ipſe inte-
riùs ſumptus aut ſupernè, aut non omnino inteſſtè purgat: ſi tamen diſſol-
vatur ſpiritu nitri præcipiteturque ſale marino, ſi cautè adminiſtretur, rarò ſa-
livatione, quantum hactenus didici, ſed dejectione ſemper operatur. Jam vi-
trum Antimonii factum per ſe, cujus paucula grana in ſubſtantia, violenter ſu-
pernè, infernèque evacuare ſolent, ſpiritu aceti, quod non facilè fit, diſſolu-
tum, nec emeticum plerumque, nec catharticum eſt, quamvis ſubſtra-
ctum ab eo menſtruum fuerit, majoreque doſi adminiſtretur, quàm ſimplex ip-
ſum vitrum.

Et quamvis, ſi crudum antimonium colliquefactum cum nitro, & tarta-
ro fuerit, juxta communem, qua *crocus metallorum* fit, methodum, producatur
medicamentum adeò *Emeticum* ac *Catharticum*, ut uncia ferè vini, in quâ non
imminuto ſenſibiliter pondere maceratum fuerit, ſat violenter, ſupernè, infer-
nèque purgare ſoleat: quoſdam tamen novi qui varia crudi antimonii grana
in ſubſtantia deglutirent, atque unum præſertim, qui diu eo uſus nec ſupernè
tamen inde, infernève purgatus eſt.

Atque experimentis conſultò factis didici, ſi ſale marino optimè deſiccato, & ſepoſitis ſale petræ, & tartaro,
antimonium unà cum ſale marino optimè deſiccato vulgò adhibitorum medium pondus
pareter, licèt hæc ambo nitri, & tartari, modicoque tartari præ-
non tranſcendant, antimonium tamen his benè per horam colliquatum, ita in-
de alterari, ac corrigi, ut perutile ſuppeditet medicamentum: quod à duo-
decim, aut quindecim granis ad ſemidrachmam ultra miniſtrare
terit: neque id tamen propterea vomitu, aut dejectione purgat, ſed ſudore ut
plurimùm, atque aliquando urina copioſiore; hinc patet antimonium
lubrius vel inſalubrius fieri poſſe juxta ingredientia quibus
lem, licèt hæc per ſe innocua ſint, ſibique fortè
etiam Chymici æquè ac alii remediorum præſcriptores
ſimplici medicamento aliquando addunt, quæ illud
cunt; conqueritur enim ſumma inter eos notæ
... ſublimatum ut à multis ſubli-
... florem ſulphuris, ſublimatum, ut ſubtilior, purior
... uno alterove quopiam, ut ...

non levi utentium damno corroſivum: atque ſi per otium hîc liceret, ſat multis oſtendere exemplis poſſem Chymicos interdum ex errore additione producere in medicamentis alias quàm volebant, aut etiam pejores qualitates.

---

§ II.

ALio nomine ſimplicia medicamenta compoſitis cæteris paribus præferenda ſunt, quòd tutiora ſint, maximè ſi ægroti valetudinis infirmioris ſint: magnificentiùs nobis extollunt Botanici, aliique materiæ medicæ Scriptores, quàm veriùs deſcribunt ſimplicia de quibus agunt: enumerant enim omnes quas habent virtutes beneficas, & plures etiam quàm reipsà habeant, prætermiſſis interim noxiis eorum qualitatibus; quibus ſæpe quibuſdam nocere poſſunt: novimus varia odoramenta, puta Moſchum, Ambram, quibus licèt viri plerumque recreentur, multis tamen mulieribus atque hiſtericis præſertim nocere.

Novi ſummæ notæ virum, robuſti quamvis temperamenti, qui malè admodum afficiebatur odore moſchi, varios quoque utriuſque ſexus cognovi, quibus roſarum odor gravis omnino erat. Qui tamen moderatus admodum eſt, & pleriſque tum viris, tum fœminis gratiſſimus: novi quempiam magnatem, cui mel, ſive exteriùs, ſive interiùs ſumptum non minùs ferè quàm venenum noxium erat; cùm horrenda interdum induxerit ſymptomata etiam cùm *patiens* neſciret, an mel necne adhibitum fuiſſet: tanta igitur hominis diſturbatio imaginatrici facultati tribui non poterat: alibi, ni fallor, indicavi, quantum ipſe, aliíque quibus infirmiores oculi, ex moderato etiam apii uſu incommodi paſſi ſimus.

Hic loci addam quod mihi contigit diu poſteaquam quæ de apio dixi, dictaviſſem, abſinthium licèt plantam varios in uſus natam, adeò capiti moleſtam comperram fuiſſe, oculiſque contrariam, ut ab eo ipſe per aliquot annos metu Cephalalgiæ, abſtinuerim, alióſque quibus oculi infirmiores erant, ut ab eo ſibi caverent, admonuerim: at novi doctum quemdam virum, qui variis vario ſuper argumento Scriptis, jam multis innotuit: cujus licèt ſani admodum, lynceíque etiam ſint oculi, comperit tamen is liberaliori, vini, ac cereviſiæ abſinthiacæ uſu, ut quid ipſis ineſſet virtutis, experimentum faceret, oculorum aciem adeò eſſe imminutam ut Mercurium publicum niſi perſpiciliorum ope legere nequiret: cùm itaque ab abſynthio deinceps abſtinuiſſet reſtitutam citò oculorum aciem ſenſit, abſque ullis artis ſuæ, Medicus enim erat, adhibitis remediis: hæc ipſemet mihi ſtatim ferè, atque res contigerat, narravit, ubi priùs ipſi, quæ de apio dixi, indicâſſem.

Atque ut quod res eſt dicam, non dubito quin homines, niſi elogia, ſimplicibus, ab authoribus tributa ipſis imponerent, quibus fit, ut quæ invehere ſæ-

pe

pe possint, simplicia, incommoda, observa... qualitates hactenus inobservatas quin notas variorum medicamentorum ... certò prædixi quantum de- tandem observaturi forent: nec semel ... medicamentorum uſu, quæ trimenti paſſuri eſſent ægri ex celebrium ... authoritate contingebat, ut viri alioquin docti præſcripſerant, cùm eo... memini me vidiſſe Arabicum meorum minor ratio conſiliorum haberet... inebat ad doctum, curioſumque de materia medica manuſcriptum: quod ... comparaͦram, hujus linguæ no- peregrinatorem: indolui tum, quam quon... quam enim quod nitidis admo- titiam mihi magna ex parte deperiiſſe: præ... réſque locis idoneis, auro, cæ- dum characteribus conſcriptum foret, cha... curata adeò videbatur ut nihil ruleóque cœleſti adornati, methodus mihi ... : illud autem in primis mihi ar- hac ſuper re accuratius vidiſſe me memine... nas, & malas, eorum de quibus ridebat quòd author diſtinctis ordinibus & ... annotaréque morbos, & tem- agebat, medicamentorum, dotes diſtingue... periculoſa forent: conformiter peramenta quibus medicamenta, noxia, aut ... multa unum medicamentum itaque rationi omnino ſuſpicari licet; quoties ... alias quàm Medicus velit, ha- conſtant *ingredientia*, eorum unum alterum ... conſopitum aliquod fermentum bere poſſe virtutes: horum enim quopiam ... morbus, commovebitur fortè excitari poterit; aut ſi novus non producatur ... quieta jacuerat, quámque for- hoſtilis quædam materia, quæ priùs in corpore ... quopiam fortè ſuperfluo in- tè natura paulatim domuiſſet, niſi ab ingrediente ... toties expertus ipſe ſum, ut tempeſtivè irritata fuiſſet: hujuſce rei veritatem ... am: aliud ſimplicium medi- alios, quò ſibi caveant, ſollicitè monendos cenſeam ... abſque ventriculi gravamine, camentorum uſum commodum ſequitur, quod ... *ingredientu* in quo præcipua & abſque nauſea, liberaliorem remedii, aut ejus ... enim mediocrem Medici do- virtus reſidet, menſuram adhibere poſſis: cùm ... gravamen quodpiam contin- ſim, ne nauſeam ægro provocent, ventriculóve ſimul ... doſi moderatæ medicamenti gat, præſcribere cogantur, quando multa ... ſuperflua ſunt, aut certè minùs compoſiti adjiciuntur, ea *ingredientia* quæ vel ... doſis pars futura ſunt, appro- efficacia, magna haud dubiè determinatæ illius ... longè erunt. priata proinde, atque utilia ingredientia pauciora ... omnia compoſiti medicamenti

Vix enim veritati conſonum putem aſſerere ... quaſi collimare in ſcopum a *ingredientia* eundem habere effectum, aut eundem ... viam non itur. ut ſic hac reſponſione objecto à me incommodo ... nem in gratiam præſertim

Si piſtor, quàm optimum poteſt confecturus ... floſ farinam ex ſecali, hor- hominis infirmiore ſtomacho laborantis, tritic... dentia, bona ſunt, atque deo, & avenâ adderet: licèt hæc omnia *ingr*... nam in puero conſpiciuntur, etiámque alimenta, utpote quæ ſingula à quib... et piſto ... ferrent ... tur, nemo tamen hominem hunc peritum repu... probaſſe ... no compoſitum hunc, ſimplici ex tritico pani an... [illegible] conficiendum qui valentior foret, ... ſulphuri, & carbonibus, ceram, reſinam, ... [illegible]

Digitized by Google

ſubſtantiæ hæ ſint maximè inflammabiles, nec minùs, quàm ſulphur: eodem modo nemo *aquam vitæ* confecturus, cujus exiguum tantùm poculum deliquium parientibus dandum eſſet, ſpiritum vini, aut aquam vinariam, muſto, forti cerevisiæ lupulatæ aut illupulatæ immiſceret, licèt ſpirituoſi hi omnes liquores ſint.

Gummi Arabicum (optimum eſt Diaphanum) ſæpe præſcribitur. Tanquam medicamentum ad mitigandum urinæ ardorem, aptum: cujus exigua tantùm doſis datur ob aliorum *ingredientium* commixtionem. Cùm autem reliquis ingredientibus ſecluſis, ejuſdem drachmam dediſſem, drachmam inquam diuturnâ contuſione ad pollinem redacti hujus pulveris, inſignes admodum illius virtutes reperi: meminique nobilem magnæ notæ cùm mihi valediceret ad aquas minerales profecturus, quas per multas ſeptimanas bibiturus erat ut urinæ ardorem extingueret; cùm probè noſſem hunc ardorem non eſſe venereum, neque à calculo in veſicâ ortum, adverſus enim has ſtranguriæ cauſas non adeò medicamentum valet; eum rogavi, priuſquam iter ſuſciperet ut ſemel, biſve ſi opus foret, quovis die hoc pulvere uteretur: quod cùm feciſſet tantum inde levamen ſenſit, ut omnino ſe curatum crederet, neque eo anno, neque ſequente ad aquas minerales ſe contulit. Tuſſis etiam importunior, in pueris cujus ſymptomata, parentes, ac ſpectantes terrefaciunt, ipſoſque etiam Medicorum conatus ſæpe, qui minùs obſtinatas curare tuſſes ſolent, & norunt, eludunt, nullâ citiùs compoſitione curatur, quàm ſimplici *pulegij* ſucco, ſaccharo cretico nonnihil dulcorato, atque per intervalla ſat diu pueris cochlearim adminiſtrato: ex hac planta, quoque ſirupus adverſus tuſſes utilis confici poterit, qui vereor, tantæ virtutis non eſt, quantæ ſimplex ipſe ſuccus: plurima ſunt obviaque exempla medicæ virtutis lactis aſinini (quod tamen Caprino interdum cedere puto,) ſi ſat magnâ copiâ ſatque diu adminiſtratur: varia quoque exempla ſunt periculoſorum morborum, atque Chronicorum quos lac vaccinum copioſiùs diu ſumptum curavit: neque minùs obſervatu dignum quod non multos interdum intra dies diarrhϾ, atque licèt rariùs dyſenteriæ fæliciter, facileque curentur ſolo lactis uſu cui leniter ebullienti æqualis limpidæ quantitas paulatim affunditur, donec tandem liquor totus ad primam lactis menſuram reducatur: ſimplex hoc medicamentum, ſeu alimentum liberaliùs hauſtum, durante enim morbo, alii cuicunque potui præferendum eſt, diverſi ſæpe generis diarrhœas ipſa in Hiberniâ ubi morbi hîc Epidemici ſunt, ſæpe curavit.

Quamvis autem alio in Tractatu commendârim paronychiam foliis rutaceis adverſus morbum *comitialem*, ſeu *regium*, qui adeò difficilè curatur, non ægrè ut puto, feres, commemoratione experimenti de eâ exinde ſumpti, oſtendi à me inſigni exemplo, *ſimplicis* alterantis copioſiùs, ſi opus ſit, hauſti utilitatem. Notus mihi Medicus accerſitus eſt ad ægrum ſcrophuloſo in Gutture tumore laborantem, tantæ molis, locoque tam incommodo, ut compreſſione Æſophagi deglutitionem redderet admodum difficilem, cùm pariter du-

rus

rus foret, Medicus quamvis celebris etiam Chirurgus, neque ſuppurare, neque diſcutere eum poterat: quocirca patiens quamvis divitiis affluens fame peribat: his in anguſtiis cùm meminiſſet Medicus laudatam à me paronychiam, quantam illius copiam potuit ſibi comparavit, eamque primùm infuſam iis in liquidis quæ patiens licèt difficulter deglutire poterat, paulatim adminiſtravit: cùmque hinc deglutitio facilior evaderet, liberaliorem remedii doſim adhibuit, ut totam ſanguinis maſſam ſuccumque corporis, herbæ virtute imbueret: hinc tumor reſolutus eſt, & reſtituto valetudini ægro, Medici tum fame, tum lucro proſpectum eſt: quare ingrati animi ſignum rem totam ut geſta eſt, prolixâ epiſtola cujus præcipua capita retuli, perurbanè mihi narravit.

Quamvis autem aliorum ſimplicium copioſiùs ſumptorum narrare hîc tibi virtutes poſſem, brevitatis tamen gratiâ in genere potiùs indicabo, non dubitare me quin varia ſimplicia medicamenta, de alterantibus, non evacuantibus loquor, longè efficaciora futura ſint quàm reipſa vulgò putentur, ſi ampliore ea doſi diuque ſat adminiſtrarentur: ac veroſimiliter tot Medici maximè *antiqua Scholæ*, non tam facilè *ſpecifica*, aut ſimplicia rejicerent, quòd eorum quæpiam ipſorum expectationi non reſponderint, ſi eodem iis uterentur modo quo utantur remediis à ſe præſcriptis, puta chalybeatis officinarum, aquis Spadanis, Tunbrigitanis, decoctis, *Guajaci*, &c. quæ unà cum aliis multis intermediis ſubſidiis ſpatio menſis aut ſex hebdomadarum adminiſtrant, aut duorum quandoque menſium continuè, qui proinde morbum horum ope nequaquam infra paucas hebdomadas, ac multò minus infra paucos dies curandum ſperant.

§ IV.

ALio quoque ex Capite *ſimplicia*, compoſitis remediis præferenda ſunt, quòd *cæteris paribus* faciliùs comparari poſſint: Hæc aſſertio probatione vix eget, atque plura ubi ſimplicia neceſſaria ſunt, unum ex iis, alterumve difficilè interdum haberi poterit, atque non niſi magno omnia labore in unum colligentur: Quintæ utilitatis parabilium remediorum cognitio futura ſit, alio in Tractatu oſtendere conatus ſum: hic igitur nihil hîc addam; ſubjungam tantùm quædam remedia adeò eſſe parabilia, ut abſque confugio ad Pharmacopolarum officinas, quæ nec ubique ſunt, nec iiſdem ſemper inſtructæ, in aliorum artificum officinis reperiri queant: [illegible] Cæmentarios inter, calcem vivam plerumque reperimus cujus mera infuſio in aqua communi [illegible] libra prioris pro ratione virium ejuſdem, ſex [illegible] octo libris [illegible] tiorum ſæpe remedium eſt, atque ut experientia [illegible] Medici [illegible] remediorum tum exteriorum, cum interiorum [illegible] ſis eſſe [illegible] poteſt unguentum quod adverſus aduſtiones ſerva[illegible]

ex aqua calcis coagitata unà cum eâ olei ſeminis lini quantitate quæ cum ipſa in unguentum omnino album coaleſcere poſſit.

De oleo autem ſeminis lini, cùm illius mentio inciderit, quod in Politorum, Pictorumque officinis reperire eſt, admonebo te, ipſum liberali doſi ſimul exhibitum, ut plurium unciarum, Medicorum optimorum elogiis reſpondere, qui illius vim ad pleuretica Empyemata diſrumpenda multùm extollunt: ſimplex etiam terebinthinæ oleum quod in eorundem artificum officinis vulgò haberi poteſt, nobile reipſa eſt remedium adverſus interiores non paucas affectiones, adverſus quas Medici illud laudant, atque exteriores etiam quamplurimas: Magnas ſiquidem egêre mihi gratias & Medici, & Chirurgi, quòd ejuſdem ipſis uſum commendârim in ſanandis vulneribus, atque etiam quòd quis vix expectârit in ſiſtendo ſanguine, ſi ſat citò calidum admodum læſis partibus applicetur, ubi etiam digeſtionem multùm promovet.

Conceptæ autem de hoc oleo opinioni eò tenacius adhæreo, quòd inaudierim Chirurgum experientiſſimum pio charitatis affectu motum edidiſſe nuper in lucem libellum utiles obſervationes complexum, curationeſque ab ipſomet, oleo præcipuè terebinthinæ ope confectas: addamque Chirurgum magni Monarchæ, peritiſſimumque hujus artis quem unquam novi, mihi ingenuè confeſſum eſſe curâſſe ſe non ſine multorum ſtupore Gangrænam incurabilem hujus olei ſubſidio: Hoc autem morbo laborabat vir quidam primariæ notæ, lectoque ſemper affixus jacebat, provectæ inſuper ætatis: hunc inquam olei prænominati ope curâſſe ſe dixit: quia autem tum ipſe, tum alii utuntur ſæpe vini ſpiritu in Gangrænis curandis, qui oleo Terebinthinæ immiſceri non poſſe putatur, affuſum enim ſpiritui oleum ſtatim ſeparabitur ab eodem; non inutile quid *Practicis* facturum me exiſtimavi, ſi in eorum gratiam mixturam quamdam ex oleo Terebinthinæ, ſpirituque vini conficerem, quæ fortè priori longè acutior foret, minuſque fugitiva poſteriori, qui ſat diu ſuper partes, quibus applicatur non remanet: quam facilè mixturam confeci digerendo aliquandiu, valideque identidem coagitando æquales ferè optimi olei Terebinthinæ, penituſque dephlegmati ſpiritus vini partes, donec liquor hic imbibendo, diſſolvendoque magnam partium oleaginoſarum copiam flavum attigerit colorem: quam mixturam idcirco tincturam olei Terebinthinæ voco.

Cùm itaque argumentum hoc in eorum qui colores vendunt, officinas me duxerit, priuſquam inde exeam, quidpiam dicam de quodam ſimplici ibi reperto, quod niſi tum palato, tum ſtomacho offendiculo foret, ob virtutem antinephriticam pompoſis officinarum mixturis, ac quibuſdam etiam celebratis vulgarium Chymiſtarum arcanis præferendum foret: illud non abſque difficultate didici ex Spagyrico quodam, *Paracelſo*, & *Helmontio* multùm addicto, qui licèt, vix ulla remedia multùm commendaret, hoc tanquam optimum ad calculi non nimium magni expulſionem, ejuſdemque impediendum incrementum, laudavit: id in Clyſteriis magno cum ſucceſſu contra hujus morbi paroxyſmum

rium adhibitum ſcio : ſed interiùs in nemine præterquam in meipſo expertus ſum: cùmque ſat illud innocuum reperirem, atque anodynum potiùs, quàm abigens, id identidem ſumpſi oleo amygdalarum dulcium mixtum, eo præſertim conſilio ut gravior ſapor imminueretur, [alioquin diu illud ſolum inſufficiens comperi] tanquam quid ad præoccupandum calculum per idoneum : atque, gratias Deo ago, majorem ſæpe hunc adverſus morbum ejus virtutem ſenſi dum vel granorum arenæ molem, vel multitudinem imminueret, quàm cujuſquam ex iis remediis, quibus pluribus antè annis præpediendi hujus morbi cauſâ uſus fueram: vix tamen quartam doſis partem à Spagyrico qui remedium mihi indicavit præſcriptam ſumpſi, hoc eſt, ut curioſitati de-[illegible] ſatisfaciam tuæ, ſeorſim identidem in convenienti quopiam vehiculo duas treſve olei ex nucibus expreſſi uncias, quod, ſi vetus ſit oportet, ut ipſe vult, quod factis experimentis aliquando examinabo, vix niſi in artificum officinis haberi poterit, ab anno enim priuſquam quiſquam eo utatur, factum vult, & quò antiquius, eò præſtantius eſſe aſſerit.

Priuſquam artificum officinis egrediar, unum adhuc indicabo medicamentum, quod primùm ibi ſepoſitum, indeque ad Pharmacopolarum officinas tranſlatum videtur : quod cùm dico, nihil aliud quàm *Saponem*, Caſtilianum, aut *Venetum* indico : uterque enim indiſcriminatim adhibetur : qui cùm corpus ſit abundans ſalibus alcalizatis oleaginoſiſque partibus bene combinatis, impulit me ut quædam cum eo experimenta facerem tanquam ſubſtantiâ non ad mechanicos tantùm, ſed ad medicos etiam uſus idoneâ : quod autem ad medicas ipſius virtutes ſpectat, alio in Tractatu ipſius efficaciam adverſus [illegible] rum indicavi : hoc enim medicamentum quamtumvis nauſeam producere [illegible] dio à peritis in Hollandia viris ad hunc domandum morbum adhiberi : atque novum quodpiam ejuſdem, ſed nondum quod ſufficiat, experimentum. illud mihi adverſus calculum commendavit : ob quam autem maximè virtutem ſaponem hunc pluris faciam, ex ſequente faciliùs hiſtoria diſces.

Mercator quidam primæ notæ, Corcagienſis in Hibernia, cum quo res mihi fuerat, conqueſtus eſt ſanguinolentam ſeſe [illegible] emittere, adeò ut metueret admodum ne mercaturam deſerere cogeretur, quod neque equitare ad negotia perficienda, neque ad paſſum unicum per plateas ambulare poſſet, niſi inclinato corpore urinam ſanguinolentam [illegible] emitteret : quare ipſi dixi noſſe me medicamentum, cujus ope, ſi ſaporem ejus [illegible] in pari poſſet, Deo opi-[illegible] lante, levandus foret. Monui itaque ut ſaponis [illegible] Veneti cultello tantum abraderet, immitteretque in cochleare, quantum ip[illegible] nullâ compreſſione facontineret, hoc eſt prope drachmam, parteque [illegible] cum aquâ convenienti quovis vebiculo impleta ad faciliorem remedii [illegible] deglutitionem, ut liberalem, ad diuturniorem, ejuſdem doſim [illegible] bis terve quovis die, [illegible] opus foret, doſi. Cùm intra duos treſve [illegible] dies, hoc ſe medicamento quantumvis in ſpeciem contemnendo [illegible] ſum ſentiret, diutiùs eo [illegible] uti voluit ; ac gratias demum [illegible] rem bene geſtam egit : quod

quòd ſcilicet ipſo jam quadriennio hoc liber morbo fuiſſet, ac pro re natâ quoquo verſum equitare poſſet: addidit inſuper, cùm nullo eum ſecreto obſtinxiſſem, ea ſe fuiſſe in mente ut medicamentum hoc publici juris foret, me non refragaturum, illudque idcirco ſe aliis quampluri.nis impertiiſſe qui eodem fœliciter remedio curati fuère: quæ quidem narratio eò mihi gratior extitit, quia in eo, in quo degebam loco, nullum aliud ejuſdem virtutis experimentum facere potui: atque hîc te ſemel admonuero, quod ſpectat ad remedia à me ſive in hoc Tractatu, ſive in aliis quibuſcunque tradita, non ignorare me quàm difficile ſit certum rerum medicatum experimentum facere: quare cùm diu ob rationes ſuo loco datas ſollicitè quidem licèt non ſemper, opportunitatem dandi, atque adeò reiterandi medicamenta evitârim, meritò velim ut nullus lectorum meorum, ac præſertim D. F. iis nimiùm innitatur donéc ſæpius probata fuerint, quam mihi per otium eorum quædam probare licuerit, omnique ætati, ſexui, conſtitutioni, &c. adminiſtrata fuerint.

Alia reperire poteris exempla virtutis patabilium quorumdam medicamentorum à quibus non multùm ſperari poſſe videbatur; *in quopiam Tentaminum meorum utilitatis experimentalis Philoſophiæ*: quò te eò libentius remitto, quia vereor, ne minùs memor eorum quæ illic à multis jam annis ſcripſi, quædam hîc repetam quæ eo in Tractatu legiſti, hujus tamen libri ut mentionem faciam, novaque quædam hoc in Tractatu communicem, idcirco inducor quòd medicamenta à me illic laudata aut commemorata felici Deus ſucceſſu beârit, multis proinde ægris profuère, & aliquoties etiam quibuſdam primæ notæ Medicis utilia fuère, qui hoc nomine gratias mihi expectatione ampliores egerunt: præterquam quod hinc inducor, ut plura publici boni ſtudio, publici juris faciam.

---

§. V.

Aliud adhuc quidpiam poſtremum quidem ordine, non utilitate facit ut velim Medicos, Simplicia, quoad uſque fieri poteſt, adhibere remedia, quòd ſcilicet hoc præcipuè modo, qui fortè etiam neceſſarius eſt, practica materiæ medicæ notitia promoveri poſſit: dum enim multa ſimul remedia præſcribuntur, aut potiùs confunduntur, fieri nequit ut aliqua quis certitudine ſciat cui Simplicium bonus maluſve remedii effectus attribuendus ſit, aut utrùm non oriatur à facultate quadam, ex particularibus omnium qualitatibus, atque ut loquuntur in Scholis per modum unius, agentibus natâ: quocirca non ſat intelligo quî commixtis, confuſiſque hunc in modum remediis, queant homines multorum etiam ſæculorum decurſu veras, ſive bonas, ſive malas particularium corporum, quæ nomine *materia Medica* comprehenduntur, cognoſcere qualitates: at quando Medicus ſimplex adhibet remedium, obſervâtque illius effectum, quam inde utilitatem, detrimentumve *patiens* recipit, probabiliter admodum

admodum ſin minùs certitudine adſcribere quis poterit bonis, maliſve particularis illius remedii qualitatibus.

Atque iſta diſcernendi difficultas, quo præcipuè compoſiti remedii ingrediente juvetur, lædaturve patiens, multùm augetur iis præſertim qui formulas medicamentorum præſcribere amant, in quibus quidpiam præſcribitur, re ipſa valde compoſitum, quod uno nomine comprehenditur: ut patet in compoſitis illis formulis, in quibus Theriaca, quæ ſola ſexaginta, & pluribus conſtat ſimplicibus, mithridatio, aliiſque antiquis compoſitionibus: quarum quævis magnam ingredientium copiam continet: ſtatueram quondam de artis medicæ difficultate quidpiam conſcribere: variamque jam hujuſmodi ad opus compararam mihi ſupellectilem, ſed rem proſequi nolui, ne quid inde detrimenti præſtantes Medici paterentur: unam hîc tantùm difficultatem proponam: difficilius enim eſt quàm multi ſibi perſuadent intimè noſſe naturam, aut bonam, malamve cujuſcunque plantæ, alteriuſve ſimplicis in materiâ medicâ contenti qualitatem: præterquam enim quod magnum inter plantas ejuſdem nominis diſcrimen eſſe poſſit juxta clima, Solem, ſemina producentia, culturam, aut ejus defectum, anni tempeſtatem, ſalubritatem, aut inſalubritatem anni, aeris, tempus, modumque colligendi, modum quo conſervata eſt planta partes ad uſum adhibitas, & non adhibitas, variaſque alias circumſtantias numeroſiores quàm ut hic enumerari omnes poſſint. Præter hæc, inquam, omnia inobſervatæ partium texturæ quæ uniformis naturæ creduntur, ipſaque, de quâ pauci cogitant, vetuſtas & quamvis etiam vetuſta non foret, plantam adeò variare poſſunt, ut curioſis in ictu oculi oſtenderim inſigne prorſus partium recentis folii ejuſdem plantæ diſcrimen: comperique experimento conſultò facto communia quædam in arte medica ſemina non putrefacta diſtillata quadam anni tempeſtate acidum ſpiritum ſuppeditatura, ſed alio anni tempore diſtillata eodem modo, abſque additione ſuppeditatura non acidum, ſed urinoſum ſpiritum, ſal volatile complexum, odore, ſapore aliiſque operationibus ſali volatili urinæ, aut cornucervi affinem admodum.

Atque tam multa utiliter proponi, inquirique [illegible] circa hanc, illamve plantam à Medicis adhibitam, ut tantum [illegible] plantarum numerum in unum ſimul cumulum non congererent, ſi atte[illegible] quàm utiliter tempus in ſitum inveſtigandis vel paucarum plantarum qua[illegible] impendere poſſent: niſi tamen quis ſeparatorum ingredientium qua[illegible] præſcribuntur proprietates nôrit, vix fieri poterit ut aliquâ certitudine ſciat, [illegible]ænam ſint aggregati ipſius futuræ operationes: hocque eo majore fiduciâ a[illegible]ro, quia idem aſſeruit Galenus, l. ibi ubi de medicamentorum compoſitione [illegible] ita pronunciat: *in univerſum nemo probè uti poſſit medicamento compoſito, qu[illegible] ſimplicium vires non accuratè prius didicerit.*

Eorum pleraque quæ in gratiam ſimplicium medic[illegible]amentorum dicta ſunt, que vera, aut authoris potiùs naturæ bonitati de[illegible]emus, extendi poterunt ad [illegible] plurima quæ chymica nobis ars [illegible]at: quamvis enim hic non

G

non examinemus, utrùm, ſpiritus, olea, ſalia, qua obtinentur ſpagyricis per ignem *analyſibus*, ſint ſtrictè dicta principia, dubitari vix poteſt quin ſpiritus, aut oleum, aut ſal mixti corporis Chymicè reſoluti, tam leviter, & inæqualiter compoſita ſint ut *ingrediens*, à quo appellatio ducitur, multò magis prædominetur, quàm prædominabatur, cum aliis adhuc ingredientibus in corpore nondum reſoluto implicitum erat: quod autem ejuſcemodi principia, aut ſimplicioris ordinis medicamenta, magnæ virtutis, efficaciæque eſſe queant, meritò deduci poterit ex magnis, beneficiiſque operationibus olei vitrioli, ſpiritus urinæ (*N. B.*) optimi tum ad internos, tum ad externos uſus medicamenti, ſpiritus cornucervi, nitri, vini, olei, Terebinthinæ, de quo poſtremùm nominato liquore addam præter varias alio in Tractatu adſcriptas ipſi virtutes, dum ſimplex adhuc remanet, adhiberi ſæpe illum poſſe tanquam menſtruum, immixtumque uni, alterive ingredienti ſuppeditare poſſe varia, licet non multùm compoſita magnæ tamen virtutis remedia.

Comperi enim eo facile ſatis diſſolvi Camphoram, Maſtichem, aliaque gummi, ex quibus balſama fieri poſſunt; aliáque etiam obtineri poterunt ope ejuſdem liquoris, a diverſis mineralibus, atque metallicis corporibus: non immorabor hîc notiſſimo medicamento communi Terebinthinato Balſamo Sulphuris: quamvis hoc remedium adverſus morbos pulmonum commendetur, [cautè tamen ob calorem ægris cujuſdam temperamenti adminiſtrari debet] varias inſuper alias virtutes habet, cùm ipſe, aliique quibus illud commendavi, experti ſimus magnæ illud virtutis eſſe exteriùs applicatum contra hæmorrhoidales tum dolores, tum tumores, atque (*N. B.*) quibuſdam inducor experimentis ut credam ipſius virtutem non eſſe multò majorem in pulmonicis, quàm in paralyticis morbis: in quibus uſui eſſe poterit non exteriùs modò, ſed & interiùs, liberalique doſi in Cephalico, atque interdum etiam vehiculo anti-Scorbutico: ſed hîc potius monendus es operæ fortè tuæ pretium futurum exporiri, ſaltem in externis affectionibus, varias tincturas, adeòque balſami quæ ope olei Terebinthinæ à diverſis ſolidis corporibus mineralibus obtineri poſſunt: ex quibus experimento didici liquorem hunc tincturam ducere poſſe licèt non ejuſdem ſemper coloris: nominabo inter alia *Zincum* crudum, crudum *antimonium*, crudum etiam cuprum in limaturas redactum, nobiliſſimum quid Cinnabarim Antimonialem: hinc, comperi ducere me poſſe ſed non citò optimam tincturam: experiri non licuit quid tam inſigne medicamentum poſſet.

---

§. VI.

QUod autem ad alia medicamenta ſpectat quæ non merâ analyſi, ſed ſynthesi, ſeu compoſitione fiunt: quamvis putem peritum Chymicum, ſæpe minore quam poſſit Galenicus incertitudine, qui cruda ingredientia longè magis

magis compoſita adhibet, prævidere quæ qualitas corporis mixti producti futura ſit, vellem ipſos etiam Spagyricos paucioribus, quàm reipſa utuntur, uti ingredientibus dum medicamentum componunt: quibus enim argumentis ad uſum ſimplicium medicamentorum homines invito, eadem Chymicis quoque applicari remediis poterunt: quocirca duo hic te monebo.

Obſervandum itaque primò præparationes pèrite variatas compoſitionibus ſubſtitui poſſe non inutiliter: cùm corpus varie, dextereque præparatum, tam varias, inſigneſque acquirere qualitates poſſit, quàm obtineret ejuſmodi aliorum corporum additione, cujuſmodi vulgaris ei Chymicus probabiliter aſſociaret: ita, ut de argento vivo nihil dicam, antimonium ſolum, ſive abſque additione præparatum, ut cùm varii generis flores ex magis volatili, vitrumque vitrum antimonii ex parte magis fixâ fiunt, ſive uni alteive ingredienti aſſociatum perito Spagyrico ſuppeditare poteſt varia medicamenta, ſatque multa ut his officina inſtrui poſſit, aut certè quæ Medici ſcopo reſpondeant, quoties adhibere vellet Emeticum, Catharticum, Diaphoreticum, deobſtruens, Diureticum, Bezoardicum, aut Cardiacum medicamentum ut alias jam qualitates prætercam, quarum numero antimoniales quædam præparationes nobilitari poterunt: quæ quidem aliaque ejuſcemodi adhiberi à me hoc in Tractatu exempla patieris: licèt enim plerumque, non tamen ſemper utor voce, *ſimplex medicamentum*, ſenſu rigoroſo, ſed comparativo ut qui compoſitiones ex pluribus, quàm duobus, aut tribus, aut perpaucis ingredientibus excludat.

Secundò obſervandum, non coacervatis magno numero ingredientibus, [illegible] unum, alterumve, aut tertium ad ſummum manus peritæ ope efficaciora producere remedia poſſe, quàm ſibi fortè perſuaderent magnificorum proceſſuum admiratores & quibus hi comparandi non ſint: violenter Emetica, cathartica, eaque virtus vitri antimonii facti *per ſe*, potentiùs, ut alibi doceo, corrigi poteſt aceto mero deſtillato, quamplurimis celeberrimis cardiacis Elixiriis, aliiſque elaboratis præparationibus: atque addictio interdum minùs apta non tantùm correxerit, ſed novam etiam, atque inexpectatam medicamento [illegible] tem communicarit: ita licèt *ſublimatum corroſivum* mercuriale ſit concretum, ſi ad- corroſivum, adeo ut paucis illius granis occidi [illegible] pondus, emergit, quando dideris, unieriſque diligenter æquale vivi argenti [illegible] huic tamen [illegible] ſublimationibus arctiùs uniuntur, compoſitum [illegible] corroſivum quod Chymici *Mercurium dulcem dicunt*. Quo licèt minùs [illegible] cauti Practici, cum Galenici, cum Chymici abuſi ſæpe fuerint, experientiâ [illegible] men conſtat utiliter à peritis adhiberi poſſe non venereas tantùm adverſus [illegible] affectiones, ſed alios etiam morbos: hicque loci addam, ſi ſollicitè, idoneo [illegible] e tempore detur, non corroſivitate tantùm exui poſſe, ſed & ejus ope Cathar[illegible] icorum quorundam remediorum, peccantiumque humorum acrimoniam ob[illegible] ndi: ut poſteriorem hujus obſervationis partem illuſtrem, docebo [illegible] ulcis uſui eſſe poſſit: me- [illegible] Mercurii dulcis virtutem in pertinaci [illegible] tenta obſervaſſe, quæ [illegible] præſtantis

præſtantis Medici remediis non ceſſerat : quamvis autem virtus ipſa acres humores mitigandi, putrefactionique reſiſtendi quam huic ineſſe medicamento probè nôram, meam de eo opinionem facilè confirmârit, cùm tamen rem nondum ſat me expertum crederem, mentem aperui celeberrimo ſummi exercitûs præfecti Chirurgo, qui ingenuè mihi dixit *Mercurio* dulci tanquam magno *arcano* centenos ſe aliquot militum in exercitu curâſſe : hoc tantùm intererat diſcriminis cùm octo, decem, duodecim, aut quindecim ad ſummum grana *Mercurii dulcis* unà cum modico rhabarbaro, &c. aliove quopiam, ut bis terve *patiens* inde dejiceret Cathartico, in doſim daret : ipſa enim diſſenteria ſecum avehit medicamentum : ipſe verò, tum ut Mercurium tegeret, faciliùſque patiens deglutiret, eum Saccharo, ac mucilagine gummi draconis in trochiſcos reductum præberet : unus autem trochiſchus ſcrupulum ferè, aut mediam drachmam Mercurii dulcis continebat : miles porro ægrotus ipſius præſcripto unum integrum ſumere debebat, etiam dum exercitus incederet, monebat tantùm, ut caveret ne quid ejuſdem in gutture, aut inter dentes hæreret.

3. Sed virtus ſimplicis hujuſce præparationis Mercurii longè inferior eſt, ſimpliciori illi, licèt multò laborioſiori præparationi auri, eodem modo diverſis in regionibus factæ, à duobus peritis admodum Medicis mihi notis. Quamvis enim diu nec immeritò, quodam præjudicio contra *aura potabilia*, aliaſque multùm celebratas auri præparationes præoccupatus fuerim, quarum pleraſque adhuc non magnifacio, tinctura tamen auri de qua loquor, tam mirandum in modum in viros quoſdam primariæ notæ, mihi & ante morbum, & poſt recuperatam ſanitatem peculiariter notos egit, ut non potuerim priorem non deſerere opinionem, meliuſque de quibuſdam auri præparationibus ſentire : quod quidem medicamentum quantumvis ſimplex, magna hujuſce metalli copia meritò non emerit, ſi inſignis illius quantitas, aut abſque magno labore fieri potuiſſet : hæc particulariùs indico, quia tum ipſorum artificum benevolentiâ, tum propriis in id ipſum ex quo menſtruum ſuum conficiunt, operationibus, didici, atque ab ipſis etiam artificibus invitatus, illius præparationem vidi : ut autem dicta hac ſuper re hîc applicem, monendus es unicum tantùm auro aſſociatum eſſe ingrediens, quod ſurſum venit, ſimpliciſſimumque omnium corporum reputatur, cujus etiam non præparati duas treſve uncias abſque ullo incommodo, ſumere quis poterit : doſis tamen medicamenti hujus ferè inſipidi vereri cuidam Aulico violentâ apoplexiâ correpto, cùm alia fruſtra à peritis Medicis adhibita fuiſſent remedia, adminiſtrata, ſex tantùm, octove guttulas continebat.

Cuipiam alii corpulento admodum, atque ætate provectiori liberalior adminiſtrata doſis eſt, quia diluta magis erat tinctura, minuſque matura : operatio tamen æquè prompta fuit, licèt *patienti* aperta vena non fuiſſet, & quamvis neutro eo in caſu ſenſibilis ulla alicujus momenti evacuatio contigiſſet ; qui, hoc, ambo remedio ſanati ſunt, adhuc in vivis degunt : eodem medicamento

mento ſervatus eſt. Quidam mihi notus, qui, cùm maligna febre per duos ſupra viginti dies ægrotus jacuiſſet, à tribuſque Medicis condemnatus fuiſſet, quorum unus ſummo ſuo dolore mihi dixerat, eum ad poſteram lucem ſuperſtitem non futurum, aſſumptâ tamen liberaliori hujus tincturæ doſi, ſtatim alleviatus eſt, indeque meliùs ſe habere cœpit, valetudineque jam integrâ fruitur. Alias ſat mirabiles hujus remedii operationes indicare poſſem. Sed hæc jam ſectio prolixa ſat eſt. Has tamen indicandas tibi cenſui, tum quia ad rem præſentem multùm faciunt, tum quia quodam fortè, ut ipſe diu fui, præjudicio præoccupatus es contra remedia facta ex fixo, atque, ut ſupponitur, immutabili auri metallo.

4. Neque hoc ſolum remedium eſt ex nobili hoc corpore confectum, cujus inſignes prorſus operationes obſervârim. Sed quòd hæc ad alium Tractatum ſpectent hîc ea non commemorabo: addam itaque præparationem argenti alibi † à me jam pridem traditam, licèt levior videatur, compertam eſſe ſummæ virtutis, ac ſæpe adhiberi à quopiam è præſtantiſſimis hujus gentis Medicis, cui eam commendâram: iſque mihi aſſeruit eam ſe adminiſtrâſſe primi ordinis patientibus, tectam tamen ne eos offenderet, qui à Chymicis remediis ſibi metuunt.

Atque ab eo tempore eam primariæ notæ fœminæ hydrope periculoſè laboranti dedi inſigni cum ſucceſſu; duravit jam per aliquot annos ipſius valetudo. Fatebor tamen tibi ingenuè exiſtimare me Cuprum, cujuſque etiam Magiſterium, Vitriolum cæruleum, quid longè aptius eſſe argento, aurove, nulli potiùs, ex quo fiant medicamenta: & ſi artem medicam profiteri vellem, magnis, miriſque metallo quàm cupro laborem meum impenderem, impulſus effectibus, quos videre omnibus hic commemorandis remediorum ex cupro licèt, diſcere nunquam mihi licuit: quorum quidem conficiendorum modum abundat, confecta ſcire potuerim, ea tamen hoc ex metallo, aut vitriolo quod violentius eſſe poſſet, bam. Ex hoc, inquam, metallo priùs ab eo omni [illegible] etiam morbis productos liberato: atque ad mitigandos dolores à Chr[illegible] laudatæque in Medico-*laudana*, aliæque præparationes *opiatæ*, præſc[illegible] ſucceſſu adminiſtratæ, mirum, Chymicorumque libris, magnóque inter[illegible] moleſta ſymptomata videnhi ob ſtuporem quem inducunt, aliàque quæ [illegible] ecur Chymicus, Veneris extur multò inferiores ſulphureis partibus, ut loq[illegible] [illegible]ùs noxia; meminique Emarte præparatæ. Cùm hæc anodyna ſint longè [illegible] admodum methodum, rarpyricum, quem rogatus ab eodem docui incert[illegible] formâ pulveris laterum coenim ſuccedit, conficiendi ſulphuris vitrioli ſolis [illegible] b famam ſibi hoc medicalorem imitantis, ſolemnes mihi gratias egiſſe [illegible] [illegible]iſſes, dedit, ut admonitumento acquiſitam. Quem cùm primùm fortè [illegible] æ dormire non poterat, leaeras, quatuor, aut quinque ipſius grana, mulieri q[illegible] [illegible]a doſis non ſomnum tanque per multos menſes maniâ laborârat: quarelu[illegible] [illegible] reſtituit, ita ut jam rationi tum ipſi conciliavit, ſed & mentem expergefact[illegible] conformia

† Phyſiologiæ experimentalis Philoſophiæ,

conformia loqueretur. Novi quoque Chymicum à doctis etiam Medicis magni habitum ob *anodynum quoddam* internum, quo inveteratos tum capitis, tum ex venere oſſium dolores curabat, hoc autem anodynum, quo vellet pretio, vendebat: idem quoque ulcera venerea brevi tempore curabat ſuperaſperſo iiſdem pulvere quopiam indolente: quamvis autem ipſis etiam Medicis, quibus eum commendâram medicamentum ſuum oſtendere noluerit, cùm tamen ei quondam de præſtito ipſi initio à me beneficio renunciatum eſſet, in grati animi ſignum non tantùm medicamentum ſuum tractandum mihi dedit, ſed cùm ex ponderoſitate, effectibuſque conjeciſſem id eſſe quamdam *Mercurii* cum *Sulphure* & *Venere* fixi præparationem, ingenuè confeſſus eſt, licèt medicamentum non tantùm ignitionem, ſed & validum, diuturnumque ignem pateretur, priorem conjecturæ meæ partem, quod *corpus mercuriale foret*, fuiſſe omnino veram, poſteriorem metam prope attigiſſe: ſed addidit veras ſulphureas Veneris partes eo, quo ab ipſo perficiebantur, modo difficilè adeo perfici, tantumque temporis requirere, ut vix ipſe per otium, [aut per voluptates potiùs, quibus deditus erat] aut rarò admodum tam moleſtum opus abſolvere poſſet: atque reipſa comperi variis experimentis conſtituentes illius metalli partes, longè arctius quàm plerique ſibi Chymici fingant, ſibi invicem eſſe unitas: permiros hujus medicamenti effectus diſcere poteris ex non paucis eandem tecum artem profitentibus, tibique fortè etiam notis: cùmque non neſciam operam te *Helmontio* dare, eò, puto, facilius iis credes, ſi revocavero tibi in mentem inſignem locum illum ubi hæc habet: *nihil æquè victorioſè agit in humidum radicale*, atque primum *ens cupri, vel ad vitam longam Sulphure vitrioli eſt benignius, ideoque Sulphur Philoſophorum indigitatur*: ſed propoſita mihi brevitas prohibet, ne diutiùs huic immorer metallo: de uno tantùm alio quopiam pauca ſubjungam: quia autem ex Chalybe tum Medici, tum Chymici varia conficiunt remedia, quorum quædam levibus tantùm operationibus, ſeu præparationibus fiunt, quod & de Mercurio intelligendum puta: ut patet ex remedio aliàs contra vermes commendato ex crudo Mercurio aqua communi decocto; ob hanc, inquam, rationem plumbum ſeligam, cujus calx in ſpiritu aceti diſſoluta, ſuppeditat, ut noſti, ſaccharum Saturni, quod quidem licet tam leviter præparatum magiſterium eſt plures, quàm quivis Medicus norit, aut etiam fortè ſuſpicetur complexum virtutes, præcipuè vim mortificandi acutos oculorum humores, quorum quidem acrimoniam momento interdum temporis obtudit: tutum tamen non puto, aquam plantaginis aut roſarum, in qua diſſolvitur, eo nimium imprægnare: nihil autem adverſus aduſtiones tam efficax unquam vidi, eoque ſæpe ipſemet uſus ſum, in aqua plantaginis, aut communi diſſoluto: non tamen tutum æquè atque efficax exiſtimo adverſus internos quoſdam viſcerum morbos, qui ab acidis humoribus oriuntur, niſi cautè admodum adminiſtretur: ſed quod ad uſum externum ſpectat neceſſe non eſt ut tam gnaro Medico dicam (*N. B.*) quàm ad ſedandos ex ulceribus

ulceribus

ulceribus variis dolores valeat. Quare unum tantùm quidpiam quod fortè alibi obviam tibi nunquam fuit, hîc indicabo, noſſe ſcilicet me provectum jam ætate, peritúmque hominem, qui præter aſſiduam praxin magni Noſocomii Chirurgus erat, qui cùm magnam in me ob præſtitum aliquod officium benevolentiam profiteretur, declaravit ad ſiſtendum ſanguinem ac præimpedienda amputationum ſymptomata nullum ſe efficacius compertiſſe remedium ſaccharo Saturni in aquâ plantaginis, aut ſi opus ſit, in aquâ communi diſſoluto: ubi enim diſſolviſſet unciam prioris in librâ ferè poſterioris: cum membrum amputatum eſt, ſtatim applicabat ſtupas hoc liquore madefactas, tam calido, quàm pati patiens poſſet, cùmque eas ſollicitè ſuperalligâſſet, ſat diu, ut vim ſuam exerceret medicamentum, relinquebat. in hujus rei confirmationem, mirum quoddam experimentum meum narrarem de ſaturnini liquoris efficacia ad reſiſtendum putrefactioni in corporibus animalium, ſi narratio hæc paucis abſolvi poſſet.

5. Neceſſe fortè non eſt ut tibi hîc dicam commemorare me poſſe varia alia experimenta tam de Saturno, quàm de aliis metallis ſuperiùs nominatis ſumpta: ſed inſtituti mei ſcopo de iis tantùm præparationibus agere debeo, quarum ſubjectum metallicum ex perpaucis aliis compoſitum ſit: magis autem remotas à ſimplicitate præparationes in variis aliis Tractatibus meis reperies: quod ſuperiùs de metallis dictum eſt, ad mineralia quoque extendi poterit: quoties enim componi ea neceſſe eſt, ſat ſæpe fuerit eadem aſſociare uni alterive, aut certè pauciſſimis *auxiliaribus* ingredientibus, ſi ita loqui liceat: patet hoc in variis utilibus antimonii præparationibus, vulgò notis, quibus plurimæ ex communi ſulphure levi additione factæ adjici poterunt hujuſce generis, quia plures alibi trado, unam tantùm quam licèt jam à multis annis in hiſtoria colorum deſcripſerim, hîc rurſus commemorabo. Illic enim non medicas ipſius virtutes examino, magnas licèt adverſus [illegible] ta, & tuſſes, quibus morbis laborantibus eſt [illegible] ſemper profuiſſe [illegible] nec minore ſucceſſu adhibita à Medicis [illegible] qui rogatu meo rem explorare voluerunt: quidam præſertim cui licèt [illegible] norum remediorum copia foret, ſupplementum hujus ſpirituoſæ [illegible] riſque tincturæ ſæpe à me petiit, cujus ope aſthmaticas ſe affectiones pene [illegible] paucas curâſſe aſſerit, atque unam præſertim Chronicam, ut quæ per [illegible] ficos annos duraverat; ſed cum nondum ſat ſæpe mihi remedium hoc exper[illegible] licuerit, ulteriùs à te perito adeò adminiſtratore, rei fieri experimentum [illegible] omnino velim.

Quocirca ne fortè libri mox commemorati [illegible] copia deſit, hîc ſubjungam, medicamentum noſtrum ex floribus ſulphuris [illegible] confectum eſſe æquali optimè pulverati; ſalis armoniaci ponderis portio[illegible]nique, vivæ calcis ſeorſum in pollinem redactæ æquale pondus par[illegible]tanti exactè commixtis: hæc cæmenta ingredientia diligenter, celeriterque commixta, impoſitáque curva in furno arenæ ſtatuendæ, atque capiti recip[illegible]ione eidem bene lutato inſtructæ,

inſtructæ, hæc, inquam, *ingredientia*, his in vaſis debitè diſtillata rubrum, fumigantémque ſpiritum dabunt, tum odore, tum mechanicis etiam operationibus admodum ſulphureum: atque hâc in diſtillatione partes ſulphureæ interdum ſupereffluxêre cum eâ ſalinarum copiâ, ut magna pars ejus quod in recipiens tranſiit, in ſal ſulphureum volatile pullulârit: meminíque cùm curioſitatis gratiâ, fluidæ tincturæ, debitam ardentis ſpiritûs ut vini, optimè dephlegmati portionem addidiſſem, mixturam obtinere me ſive in forma coaguli, ſive ſecus, quæ mira mihi ſubminiſtravit phænomena hîc non commemoranda: lenem porro ignem adhibui, ut *compoſitio* fieret, quæ diſtinctionis gratiâ *ſal trium regnorum* dici poteſt, ut quæ urinoſas particulas, vinoſas, atque fortè etiam fuliginoſas, atque ſulphureas complexa ſit, quarum primæ ad regnum animale, ſecundæ ad vegetabile, tertia ad minerale, ut Chymici loquuntur, ſpectant; ſed quæ virtus medica huic ſali, quo ſtatim argentum coloratur, ſpiritûſque qui ipſum comitari poterit, inſit, experiri mihi non licuit: hac tamen de re obiter locutus ſum, ut ſi operæ tuæ pretium futurum putes, rei veritatem explores: ſed hîc te hoc ad opus pluribus non hortabor quòd animadvertam *particularibus* circa ſimplices auri, aliorúmque metallorum præparationes ſuperiùs commemoratis ſectionem hanc ad nimiam molem eſſe adauctam: id ægrè tamen ut puto, non feres, quod tibi ſagaciſſimo homini colligere hinc quædam non inutilia liceat præterquam quod quoddam induſtriæ incitamentum eſt ipſa rei, quæ magnarum rerum baſis, eſſe queat, cognitio.

§. VII.

1. SAt prævideo contra frequentem ſimplicium medicamentorum uſum objici poſſe, contingere ſæpe ut morbus, aut morbifica materia à duarum pluriumve cauſarum concurſu oriatur: quæ cùm varia producant Symptomata, fieri non poterit, ut ſimplex hæc omnia medicamentum vincat. Hanc fateor gravem eſſe objectionem, magnique momenti, nec inficias ibo fieri interdum poſſe ut neceſſe ſit Medicum adhibere remedia ex pluribus quàm duobus medicamentis compoſita: quod ſalvo propoſito mihi ſcopo admittere poſſum, cùm ſupra declarârim non me velle ſolis te ſimplicibus aſtringere remediis, ne ſenſu quidem hujus vocis ſuperiùs commemorato, ſed ea te tantùm cùm ſufficiunt, adhibere, atque ubi non ſufficiunt, quàm minimè compoſitis, quantum licèt, uti.

2. His præmiſſis duo, triáve proponam quibus propoſitæ mox objectionis vis imminui poſſit: ac primò quidem licèt libens fatear morbos quoſdam eſſe, à diverſis cauſis ortos, remedioque ſuperari morbum poſſe, cùm ab unâ illarum cauſarum oritur, non poſſe autem cùm ab aliâ progignitur: fieri tamen

tamen poterit ut morbus interdum uno *ſimplici remedio curetur*, interdum mor-
alio quopiam: quin etiam quidni *contingat ut idem ſimplex* remedium mor-
bum curet, à quacunque duarum cauſarum *ortum habuerit*: hoc alio in Tra-
ctatu efficere conatus ſum: quod vero *non abſimile videbitur*, ſi animadver-
tere voluerimus quid pulvis Jeſuiticus *adverſus diverſas febres*, tertianas,
quartanas, &c. poſſit, & quantum polleant *patentia medicamenta*, quæ ſuam
pleraque opio virtutem debent, *quamvis mere*, ſine opio mineralia quædam
eorum ſint, ad mitigandos dolores ab *humoribus* aliiſque cauſis valde diſ-
crepantibus ortos: atque ni fallor *ſæpe contigerit ut*, quicquid morbificæ ma-
teriæ portionem primùm produxerit, *producta illa* primùm materia continua-
ti morbi cauſa exiſtat, vi peculiaris *cujuſdam* texturæ noxiòve conſtitutionis,
quam ſi generoſum medicamentum tollere poſſit, paulatim morbus ipſe de-
ſinet.

3. Varia interdum Symptomata quæ adeò in ſpeciem diverſa videntur, or-
tum habent à primariâ morbi cauſâ: quare ſi hanc, medicamentum quantum-
vis ſimplex, tollere poſſit, varia illa Symptomata paulatim evaneſcent: ita cùm
Mercurius, licèt fortè crudus tantùm, peritè applicatur, excitatque ſalivatio-
nem benignam, venerea Symptomata quampluriina quæ diverſa valde, topi-
caque remedia requirere videbantur, uno eodemque remedio colluntur: adeò
ut non tetra tantùm ulcera, ſed nodi etiam quos validiſſimis diſſipari empla-
ſtris non poſſe quis crederet, fœliciter interdum curentur ope Mercurii bene
præparati, interiùſque aſſumpti: ut propriâ docti experientiâ non pauci præ-
ſtantes Medici mihi aſſeruerunt: quamvis autem varia ſæpe, atque diverſa ad-
modum Symptomata puerorum illum morbum, quem in Angliâ Rachicidem,
Rickets, dicimus, comitentur, quo plures Londini ſingulis ſeptimanis extin-
guuntur, medicamentum tamen illud quod alibi *ens primum veneris* voco fa-
ctum ex validè calcinato, benéque dulcorato *Vitrioli Daniſcan* Colcothare,
elevatumque ope ſalis armoniaci in ſubrubeum ſublimatum, tam fœlici hacte-
nus ſucceſſu Deo propitio adminiſtratum eſt, ut ipſe, ſororque mea, cui il-
lud communicaveram, atque alii, qui meo hortatu illud ſumpſerunt, aliiſve
dederunt, ducentos & plures hujus unius remedii ope, abſque topicâ ullâ ferè
applicatione ſanitati reſtituerimus.

4. Sed hac præcipuè obſervatione præviſam hanc objectionem diluere ſta-
tueram: ipſa enim natura Pharmacopœum agit [illegible] ipſiúſque compoſitiones, ſi
propiùs inſpiciatur, ſuperfluas reddit, quia licèt hanc vel illam plantam, aut
minerale, tanquam integrum, ſimplexque corpus [illegible] ſucceri poſſimus, multùm ta-
men aberrabimus, ſi homogeneum credamus: ho[illegible] in variis plantis, organi[s]
inſtructis patet, in citreis enim, exempli gratiâ, [illegible] culenta pars acida eſt, &
refrigerans, cortex flaveſcens inſignis amaroris, & calidiatis particeps eſt
ita limoniorum flava corticis pars, ſeminaque diverſis gaudent qualitatibus
medicíſque virtutibus: atque vegetabilium [illegible] ſubſtantiarum ad ſenſum
homogenearum partes ſæpe fuerint non operatione tantùm diſcrepantes, ſed

ex

& contrariæ : ut patet in rhabarbaro cui partes inſunt, & aſtringentes, & cathartricæ, atque idem etiam in mineralibus videre eſt : nitida, exempli gratiâ, plumbi minera, licet corpus ad ſenſum uniforme, partibus admodum diſſimilaribus conſtat, & ſulphurea, atque alia etiam fortè recrementa, præter plumbum malleabile, quod & ipſum compoſitum corpus eſt, ſubminiſtrat. Ita pariter quamvis fulgentes Marcaſitæ homogeneæ videantur, expoſitæ tamen aliquandiu aut competente tempore humido aeri, efflorescentiam præ ſe ferunt omnino vitriolatam, adeóque complexam, ſal acidum, duo ſulphuris genera, ſubſtantiam terreſtrem, atque unicum ſaltem metallum, [ſæpe enim & Cuprum, & ferrum, licèt alterum prædominetur, continet] quæ poſtremùm nominatæ ſubſtantiæ corpora ſimplicia non ſunt.

5. Si jam Chymicam mixtorum analyſim genuinam admittamus, comperiemus ea ferè omnia quæ ad vegetabile regnum, aut animale ſpectant, plurimaque ad minerale ſpectantia, quantumvis uniformia oculo appareant diverſas ſæpe, atque contrarias etiam continere ſubſtantias.

Ita cornu cervi licèt ſicca videatur, homogeneáque ſubſtantia, diſtillatum ſubminiſtrat ſal volatile, ſpiritum urinoſum, liquorem aquoſum, aut phlegma, oleum ſuperinnatans, & ſubſidens, candidam, poroſamque terram, terramque damnatam, ac fortè quidpiam, ſed modicum ſalis fixi. Ita in vegetabili quoque regno, *Tartarum*, exempli gratiâ, abſque additamento ſuppeditare poterit, ut experientiâ doctus ſum, ſal volatile non abſimile ſali urinæ, phlegma, acidum ſpiritum, aliúmque ſpiritum, quem alibi Adiaphorum dixi, duo fœtida olea, quorum alterum in aquâ ſubſidet, alterum eidem innatabit, terram damnatam, ſed fixum lixiviatum, in quod commemoratus mox acidus ſpiritus tantâ agit hoſtilitate, ut cùm ſimul committuntur, magno ſtrepitu, bulluliſque tumultuentur, ipſoque demum conflictu, ſe invicem debilitent, mortificéntque : atque in minerali etiam regno, ut præteream quæ de compoſitione *vitrioli* dicebam, opinionemque variorum præſtantium Medicorum, qui *Martem*, ut chalybem, & ferrum vocant, exiſtimant ſubminiſtrare partes, quarum aliæ aſtringant, aliæ aperiant, purgentque, ut hæc, inquam, ſileam, quia nondum mihi conſtat contrarias eas qualitates non oriri à diſcrepantibus ignis gradibus, aliiſque præparationum metallorum appendicibus ; nativa cinnabaris diſtillatione ſuppeditat, præter fluidum Mercurium, ſubſtantiam ſiccam, è quâ ſulphur obtinui, quo argentum ſtatim deauraretur, terreſtremque ſubſtantiam, cujus naturam examinare mihi non licuit. Diſcrepantes haſce nativæ cinnabaris partes libenter detego, quod hoc minerale plurimi faciam : quamvis autem in Anglia perrarum ſit, vixque interioris inſtar medicamenti adhibeatur, varios tamen exteros novi Medicos, qui illud præcipuis ſuis arcanis annumerant, eoque utuntur, idque magni inſtar arcani ſibi reſervant.

Sed illud facile non adhibeo donec bene præparatum fuerit, commolitúmque ſuper porphyritam, aliumve idoneum lapidem, ut pictores pigmenta ſua conficiunt, atque à quibuſdam ſalibus ipſi imperceptibiliter adhærentibus, atque-

que aliquando noxiis liberum utilitas & uſu
diligenter lotum beneque exſiccatum fuerit: quod fit, ſi ſuper illud bullienti aquâ
dentibus vinoſos ſpiritus bene deplegmatos affunderis: doſis, ſi diu conti-
nuandum remedium hoc ſit, tria, quatuorve grana aut quinque complecti po-
terit, cùm rarò tantùm, atque urgente neceſſitate adminiſtratur, à ſex, ſeptem,
decem, ad duodecim etiam grana augeri doſis poterit.

§ VIII.

1. HActenus in priori diſſertatione dicta, quibus manifeſtum fiat corpus ſimplex, ſive organicum, ſive ſecus, nihil prohibente ejuſdem integritate, aut apparente homogeneitate, continere, aut ſuppeditare partes valde diſſimilares, conducere poterunt ut concipiamus, cùm idem reipsâ corpus compoſitum ſit, ſubminiſtrare quoque poſſe partes diverſas fat, ut iis omnibus reſpondere queant, quæ Medici intuentur ut quid neceſſarium, aut ſaltem quid admodum utile ad curationem hujus, illiuſve morbi: ut in Diarrhœis, aliiſque profluviis, cùm peccans materia primùm evacuanda ſit, aſtringentiáque eum adminiſtranda, ut immoderata impediatur evacuatio, in qua morbus poſitus eſt, utrique malo Rhabarbaro obviam itur, catharticâ ſcilicet, & terreſtri magis ejuſdem parte: iſta enim evacuatur materia peccans, hac tutò jam evacuato priùs vitioſo humore aſtringitur corpus.

2. Sæpe obſervavi hederam terreſtrem, quantumvis ſimplex appareat, ea præſtare, quorum varietas ſat innuat partes eam diverſæ admodum naturæ continere, ut quæ, aperiant, contemperent, & demulceant; quare diverſis par morbis eſſe poterit maximè pulmonum, & Thoracis: ac reipſa cum ſirupo ejuſdem, tum foliorum infuſione, nec non remediis conſiſtenti forma ex eadem factis factum eſt, ut multi mihi non infimæ notæ gratias ob recuperatam ſanitatem egerint, qui doctorum etiam Medicorum præſcriptis fruſtra priùs uſi fuerant: meminique noſſe me virum quemdam ingenioſum inſignis cujuſdam manufacturæ magiſtrum, qua multùm lucrabatur, quamdiu valetudine integrâ famuli gaudebant: ægrè autem is ferebat violentos colicæ adeò obnoxios eos eſſe, quod copioſis aceti vaporibus, in ipſius ope adhibiti ipſe tribuebat, ut ſingulis ſeptimanis feriales quoſdam dies ad ſanitatem vel conſervandam, vel recuperandam concedere cogeretur. Huic tandem malo, ut ipſe mihi conſeſſus eſt, obviam ivit, validâ infuſione foliorum hederæ terreſtris non inpuro, aut dephlegmato vini ſpiritu, ſed in aquâ Nantenſi, Nantis Brandy, irradicata: hâc tinctura operarii frequenter utebantur.

Adderem hic poſſem varios uſus tum externos plantæ vilis hujuſce in ſpecimen plantæ cùm Anglicanam nullam herbam, quam ob manifeſtas ejuſdem virtutes, aliorum, propriáque experientiâ tam pluris faciam: atque ita

ita omnino cenſeo efficaciam hujus, aliorumque ſimplicium corporum, quæ prolixitatis vitandæ ſtudio prætermitto, comperiendam eſſe hominum opinione, & majorem, & magis variam, ſi Medici aut ſimplicia medicamenta ſæpius præſcriberent, aut perpaucis admodum ingredientibus ea aſſociarent, atque adeò exiguum *ingredientium* numerum majore magis appropriatorum, operantiumque quantitate compenſarent: eorumque uſum competenti tempore continuarent.

Quamvis non quovis efficaci *ſimplici*, aut leviter compoſito remedio, aptè demonſtrari poſſint ea, quæ hic probare conor, ejuſmodi tamen ſubjungam exempla, quæ præſens negotium noſtrum exigat.

Aquæ Minerales, ut *Acidulæ, Germanæ Spadenſes*, aut *Tunbrigitanæ* Anglicanæ, &c. ut *Thermæ*, quales ſunt *Bathenſes*,&c. licèt naturalia tantùm medicamenta ſint: earum tamen quædam exteriùs tantùm applicatæ, nativâ ſuâ ſimplicitate varios, ut omnes norunt, ſæpenumero curant morbos, plurimaque proinde ſymptomata, unde variæ naſcuntur indicationes, tollunt: probabile quoque adhuc non parum fiet idem ſimplex diverſis domandis morbis par eſſe poſſe, ſi animadvertamus, variis venenis produci ſymptomata, non tantùm terrifica, ſed & varia admodum: quæ tamen omnia ſimplex ſpecificum antidotum, herba puta quædam, aut quodpiam compoſitionis expers medicamentum, ſuſtulerit: ſemel tantùm experiri mihi licuit, quod hîc paucis indicabo: capiti ingentis ſerpentis Africani lapis exemptus eſt, quem ejuſdem poſſeſſori celeberrimæ Societatis Indicæ Anglicanæ Rectori plurimùm valere adverſus venenatos animalium morſus quidam affirmârant: experimentum itaque ipſum paucis ſic habe: Juniorem felem à feroci, multumque irritatâ viperâ morderi curavi, morſu autem acta adeò eſt in rabiem felis, ut vindictam ſpirans ſerpentis admordere caput conata ſit, quod ore complexa eſt, nec dimiſit, donec qui aderant, exiſtimarent ſerpentem ejus linguam ſaltem, rurſus momordiſſe: paulò poſt inflictum venenatum hoc vulnus, felis caput multùm intumuit, & quamvis præ debilitate pedibus inſiſtere nequiret, ſed humi jaceret proſtrata, furere tamen videbatur, ſpumabat enim ore, commovebaturque, cujuſcunque objecti ſibi metu: quin etiam magno ſpectantium ſtupore, è cruribus ſuis illud quod prope os erat, rabie percita momordit: quamvis autem remedium omne hoc in ſtatu inutile videretur, nulluſque accedere ad eam auderet: Modicum tamen pulverati lapidis in paucis aquæ limpidæ cochlearibus, ope colli vitreæ retortæ fundibulum ſupplentis paulatim in felis os immiſimus, quod cùm apertum foret, licèt ſuccutere pulverem conaretur, aliquam tamen ejus partem intromiſſam eſſe judicavimus: atque reipſa non ſine aſtantium ſtupore intra unam, alterámve horam in pedes ſeſe rurſus arrexit, detumeſcente multùm capite adeò ut datum medicamentum minimè reſpueret. Salvâque haud dubiè felis evaſiſſet, niſi, me unà cum hoſpitibus nonnullis prandente turbulentiores quidam graviore eam quàm vipera, vulnere confeciſſent.

Obſervârunt

Obſervârunt Medici, aliique varia peſtis ſymptomata, quorum quodvis ſi ſeorſim ſpectatum peculiaris quidam haberi morbus non immeritò poterit: atque hæc ipſa ſymptomatum varietas non in peſte tantùm obſervatur, quæ temporibus diſſitis, aut in regionibus à ſe invicem remotis contingit, ſed in eadem etiam peſtilentiâ eandem per regionem ſæviente: fieri tamen poteſt ut vel ſimplex remedium adverſus multiformem adeò, violentúmque morbum plurimùm polleat: cujus quidem rei, ut quod ab aliis authoribus traditum eſt, prætermittam, unum ex ipſo Galeno exemplum proponam, qui fuſè de terra Samia diſſerens, Boli armeni virtutes deſcribit, quem ex modo, quo ejus mentionem facit, parum, aut non omnino Medicis ante ipſius tempora notum fuiſſe conjicio: terram hanc, corpus in ſpeciem adeò ſimplex, atque uniforme, non tantùm varios adverſus morbos, puta, ſanguinis ſputum, dyſenterias, catarrhos, diſtillationes capitis in pulmones, aſthma inde natum, ulceraque etiam pulmonum commendat; ſed addit, quod ad rem præſentem plurimùm facit, hæc, quæ hic ſubjunguntur. † *In magnâ hac peſte, de qua priùs locutus fuerat, cujus eadem facies fuit, atque ejus quæ Thucydidis memoriâ graſſabatur, quotquot hoc medicamen bibêre, curati ſunt;* qui interdum uſui fortè eſſe poterit, modus adminiſtrandi, hic erat.

Bibitur, inquit, *ex vino albo conſiſtentia tenui, modicè diluto, ſi æger planè febri careat, aut leviter eâ teneatur: ſin admodum febriat, admodum aqueo.*

Tanta autem *ſimplicis* hujuſce *adverſus terribilem iſtam plagam virtus fuit*, ut hæc, author hic adjiciat: *quibus non profuit, omnes periêre, ſcilicet cùm nec alio quovis medicamine juvarentur: unde colligitur,* inquit, *quòd iis duntaxat non fuerit auxilio qui planè erant incurabiles.*

3. Pauci omnino morbi tam varios induunt, ut ita loquar, vultus, majorémque ſymptomatum præ ſe varietatem præferunt, quam affectio hyſterica cujus paroxiſmi hic in Anglia vulgò à matrice denominantur: ſæpe tamen diſpulſimus intra quartam horæ partem, hyſtericos paroxiſmos, aut ſymptomata, atque ejuſmodi interdum quibus æger deliquiis ſæpiùs, vitæ quaſi expers jaceret, mero odore *ſpiritus cornucervi bene rectificati*, aut ſpiritus ſalis armoniaci, quem peculiari methodo hos præſertim in [illegible] fortem admodum feceram. Atque niſi ex periti ſſimo † *Monarde Medico* Regis Indiarum Hiſpaniarum commemoráſſem [illegible] anti ſcorbuticam, aliud hîc eundem adverſus morbum alio in Tractatu gemmæ [illegible] propiùs adhuc, propoſitum mihi ſcopum ſpectans, adderem remedium [illegible] is exteriùs applicatus.

4. Sed quia non cenſeo immorandum, cùm ſimplex tantùm ſit licèt unum ejuſdem, tum rei, quam confirmat hic [illegible] oricani jam commemorata, hactenus dictis de virtutibus lapidum exteriùs [illegible] utilitas multùm illuſtretur ex ſpecificorum diſſertationis parte. [illegible] catorum in poſteriori de

† Galen. de Simpl. Med. facul. l. 9. tit. 2. de terra Samia. Edit. Bas. 1536. p. m. 329.

† Vide Nicol. Monard. Simpl.

Hanc, inquam, ob cauſam, duo alia obſervatu digna ſuperaddam exempla efficaciæ ſiccorum etiam, atque ſolidorum corporum licèt exteriùs tantùm applicatorum adverſus morbos, quos varia nec conſueta comitabantur ſymptomata, quorum quantumvis innocuas viperas noſtras anglicanas homines ſentiant, varia tum in hominibus, tum in brutis exempla novi: atque etiam, qui ab India orientali veniunt, magnam concretionum quarumdam lapidearum, quæ dicuntur reperiri in capitibus quorumdam ſerpentum circa Goam, aliáſque Regiones orientales, virtutem extollunt: quamvis enim plerique Medici, rejiciant, aut dubitent de poteſtate iis lapidibus aſcripta, poteſtate, inquam, curandi morſus viperarum; & quamvis eorum hac in re hæſitationem minimè mirer, quòd reipſa lapidum plurimi ex India allati genuini non ſint, iique qui re verâ ſerpentibus eximuntur, ob rationem hîc non commemorandam nihil proſint, cujuſmodi fortè ii erant, quibus doctus, curioſuſque, *Redy*, ſua experimenta fecit: alia tamen ſunt, quorum virtutes negari nequeunt: ne enim vulgaribus traditionibus plerumque fallacibus fides habeatur, quidam è præcipuis Collegii Londinenſis Doctoribus mihi aſſeruit, ſe hujuſcemodi cujuſpiam lapidis ope periculoſum quemdam morbum præter opinionem curâſſe: rem mihi ipſe ut geſta eſt, pluribus narravit: atque quiſpiam è præcipuis Anglicanis noſtris Chirurgis alium ſe dixit eodem remedio curâſſe: merâ ſcilicet lapidis parti, quam vipera momorderat, applicatione ab utroque curatus uterque morbus eſt: atque vir quidam magnæ notæ inſigni Societati Mercatorum mercaturam in Indiis ubi diu vixerat orientalibus exercenti præfectus, mihi aſſeruit curâſſe ſe ope hujus lapidis multos à venenatis animalibus læſos: ſed hujus rei veritati longè majus adhuc pondus addit peregrinatus quidam per meridionales Indiarum orientalium plagas: quamvis autem hic utpote à celebri Carteſiano quopiam Philoſopho inſtructus vulgaribus Regionum quas peragrabat, & in quibus vivebat traditionibus vix fidem haberet, cùm tamen vel idcirco à me rogaretur, quid tutò de lapidibus hiſce, ſentire deberem, ſeriò mihi reſpondit curâſſe ſe ſexaginta, & plures morſos, aut ſtimulatos à venenoſis quibuſdam animalibus: & pleroſque quidem merâ exteriori lapidis hujuſce applicatione: quem quòd præpollentem, experiretur, ſervabat ſecum, ut ubi res exigeret, ad manum eſſet: quodque ſumpſi ipſe experimentum cum genuino ejuſcemodi lapide, è corporibus brutorum, fecit omnino ut huic rei fidem non negem. Sed quia hunc lapidem animal ſubminiſtrat, alterius ad regnum *minerale* propriè ſpectantis addam virtutes adverſus morbum cujus ſymptomata licèt non tam varia, interdum periculoſa ſunt, ac nimiùm ſæpe lethifera.

Vt oſtendam igitur duritie nihil prohibente *ſimplex* remedium exteriùs applicatum, ſummæ poſſe eſſe virtutis, monendus es licèt, *ſolidum*, de quo loquar, *hæmatites* haberetur, *Agatem* tamen ex colore, aliiſque conſpicuis qualitatibus à me potiùs reputatum. Exiguæ tantùm nucis moſchatæ molem æquabat: vinculoque per medium perforatum trajecto parti ægræ alligari

alligari poterat: lapis hic cùm eum vidi, ob raras ejuſdem virtutes hæreditario quaſi jure, multorum in manus pervenerat: diuque proinde eidem in familia fuerat aſſervatus. Sed ut quæ de eo divulgabantur, prætereаm, ob cauſam mox ſubjungendam ejus hic mentionem facio. Generoſus quidam ingenio valens, virque doctus, & cùm eum ego vidi, floridæ ætatis, temperamentique ſummè ſi quis alius unquam ſanguinei, hæmorrhagiis è naſo identidem obnoxius erat, ſed adeò profuſis cohibituque difficilibus, ut ipſius Medicus ſuæ alioquin licèt artis peritus mihi ſæpe aſſeruerit metuere ſe ne commiſſus ſuæ curæ æger hoc vivis morbo eriperetur. Variis itaque nullo ſucceſſu probatis remediis, lapidem tandem hunc provectior ætate quædam ejuſdem conſanguinea, ei commodavit, ut collo appenderet, ſed ita, ut cutem tangeret. Quod cùm in paroxyſmis faceret: hæmorrhagia cohibebatur, & ſi diu lapidem geſtaret, toto eo tempore ſanus perſeverabat, ut & ipſius Medicus vir doctus, & ipſemet mihi aſſeruerunt: quia nonnihil hunc effectum imaginatrici facultati aſcribere videbar, *patiens* ipſe mihi retulit, paulò ante quampiam è primariis urbis fœminis, quam mihi nominavit, hæmorrhagiam ſubitò violentam adeò paſſam eſſe, ut durante etiam animi deliquio, in quod incidit, perſeveraret, donec lapis collo appenſus ſanguinem ſtitiſſet, & licèt appenſum collo lapidem ipſa neſciret. Hoc autem non tam mirandum mihi videtur quàm id, quod Generoſus ille, de *virtute* illius *gemmæ*, ut meritò vocabat, aſſeruit: cùm ſanguinei admodum, ut ſuperiùs indicavi temperamenti foret, unde copioſus brevi ſanguis generaretur, aperiendam ipſi quandoque venam Medicus cenſuit: quæ cùm aperienda foret, lapidem aliquando ſeponere cogebatur, quamdiu enim geſtabat, ſanguis non effluebat, ſolitâ ſaltem, & deſideratâ celeritate.

Sed quantùm jam præſcriptos tractatulo huic limites prætergreſſus ſum? quinque tantùm præcipua remediorum ſimplicium commoda, quibus compoſitis nimiùm præferenda videntur, oculis tuis objicienda ſuſceperam, paucique tantùm exponere ſtatueram, quibus maximè de cauſis ſimplicia compoſitis anteponam. Sed quia ne prolixior æquo Tractatus hic foret, ex iis eum tantùm conflare volebam, quæ aliis è Tractatibus meis transferre meliùs poteram, & licèt idcirco parabilia non pauca, alia [illegible] que parum compoſita, aut elaborata medicamenta prætermiſerim, ſat jam animadverto, novis ſemper ac novis memoriæ inter ſcribendum objicientibus ſe [illegible] rebus, plures me præſcriptiones, hiſtoriaſque Medicas quàm priùs ſtatueram, conſcripſiſſe. At cùm argumentum hoc perutile exiſtimem, futurumque [illegible] ut quæ hic tradidi, prodeſſe queant: veniam, ſpero, dabis ſi quid hoc in Tract[illegible] tu peccarim publicæ potiùs utilitatis, quàm methodi, ordiniſque ſtudio: [illegible] quæcunque prolixitatis meæ cauſa fuerit, ipſa jam operis moles monet, ut [illegible] contraham, finemque tandem huic Tractatui imponam: ſuperſedebo itaque [illegible] declarare quo maximè ſenſu tradi hic medicamenta laudarim [illegible] ſi enim [illegible] res in memoriam * quæ alibi

* Vide Append. 2. ſect. 2. p. utilitat. Experimen[illegible]

* p. 189. 190. edit. 2.

Digitized by Google

alibi in tractatu à te perlecto ſcripſi de limitibus quos præſcribi velim elogiis quibuſdam, remediis à me datis, & quâ adminiſtrari eadem cautelâ cupiam, facilè intellexeris cùm ea tantùm ut idonea in perita manu inſtrumenta intuear, nolle me ut eorum quodvis & medicamenti ſimul, & Medici vices ſuppleat: quæ enim propoſui hoc in Tractatu remedia non ea in medium adduxi tanquam certa, atque indubitata *Specifica*, ſed velut exempla tantùm, quibus manifeſtum fiat exiſtere quædam in ſublunari hoc orbe corpora, quæ licèt ſimplicia, ſummè tamen ſalubria eſſe queant: ſed de his hactenus.

Tibi interim addictus

ROBERTUS BOYLE.

FINIS.